

Ocena efektywności form wsparcia w opinii uczestników, którzy skorzystali ze szkoleń i doradztwa w zakresie rozpoczynania działalności typu spin off i spin out w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL

RAPORT KOŃCOWY

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
ul. Spokojna 4
20-074 Lublin

Wykonawca:

Pracownia Badań i Doradztwa "Re-Source" Korczyński Sarapata sp.j.
ul. Spławie 53; 61-312 Poznań
Tel. 61 622 92 06-07, biuro@re-source.pl

Wykaz skrótów

B+R	Badania i rozwój
CATI	Computer Assisted Telephone Interview (Komputerowo wspomagany wywiad telefoniczny)
CAWI	Computer Assisted Web Interview (Komputerowo wspomagany wywiad internetowy)
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
IDI	Individual in-Depth Interview (Indywidualny wywiad pogłębiony)
ITI	In-depth Telephone Interview (Telefoniczny wywiad pogłębiony)
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca
JBR	Jednostki Badawczo-Rozwojowe
PEFS	Podsystem Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki
RSI	Regionalna Strategia Innowacji
SzOP	Szczegółowy Opis Priorytetów
UE	Unia Europejska

Streszczenie

INFORMACJE WSTĘPNE

1. Niniejszy raport został przygotowany przez Pracownię Badań i Doradztwa „Re-Source” na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie w ramach badania ewaluacyjnego „Ocena efektywności form wsparcia w opinii uczestników, którzy skorzystali ze szkoleń i doradztwa w zakresie rozpoczynania działalności typu spin off i spin out w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL”.
2. Głównym celem realizowanego badania była ocena efektywności form wsparcia oferowanego w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej typu spin off lub spin out w opinii uczestników, którzy skorzystali ze szkoleń i doradztwa. Celami szczegółowymi były: identyfikacja przyczyn zainteresowania uczestników projektu oferowanymi formami wsparcia, ocena stopnia i sposobu wykorzystania przez uczestników wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie uczestnictwa w projekcie w zakresie rozpoczęcia działalności typu spin off lub spin out oraz charakterystyka osób objętych wsparciem w ramach Poddziałania 8.2.1 POKL.
3. Zakres przedmiotowy badania obejmował projekty realizowane w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w woj. lubelskim oraz uczestników, którzy zakończyli swój udział w projektach do 31.12.2010 roku.
4. Zastosowano następujące metody i techniki badawcze: analiza desk research, kwestionariuszowe wywiady CATI/CAWI z uczestnikami projektów, indywidualne/ telefoniczne wywiady pogłębione (IDI/ITI) z pracownikami IP PO KL oraz uczestnikami projektów, studium przypadku, wewnętrzny panel ekspercki, analiza SWOT.

CHARAKTERYSTYKA PROJEKTÓW ORAZ ODBIORCÓW WSPARCIA W RAMACH PODDZIAŁANIA 8.2.1 PO KL

1. Beneficjentem wsparcia były najczęściej przedsiębiorstwa, a następnie uczelnie wyższe, instytucje otoczenia biznesu oraz organizacje pozarządowe. Wartość 31 dotąd przeprowadzonych projektów była bardzo zróżnicowana (od 146 800 zł dla projektu o najmniejszej wartości do 1 120 080 zł dla projektu o wartości największej), co mogło mieć znaczący wpływ na efektywność oferowanej pomocy. Biorąc pod uwagę, że wartość projektu jest uwarunkowana liczbą jego uczestników, powyższe dane wskazują pośrednio na fakt zróżnicowanej skali dofinansowanych przedsięwzięć mierzonej liczbą osób objętych wsparciem.
2. Prawie wszyscy odbiorcy wsparcia skorzystali z oferowanych szkoleń, w tym ponad połowa tylko z tej formy, zaś pozostali zarówno ze szkoleń, jak i doradztwa.
3. Uczestnictwo w projekcie w zdecydowanej większości przypadków przebiegało bez zakłóceń i większość osób zakończyła je w terminie zgodnie z zaplanowaną ścieżką. Średni czas udziału w projekcie wyniósł około 3 miesiące, jednak większość uczestników korzystała ze wsparcia nie dłużej niż 2 miesiące.
4. Wśród uczestników dominowały kobiety, które stanowiły 58,8% wszystkich uczestników. Najszerszą grupę jeśli chodzi o wykształcenie tworzyły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym (46,3% wszystkich uczestników projektów). Populację uczestników projektów zdominowały osoby młode – w momencie udziału w projekcie najwięcej osób (jedna trzecia wszystkich uczestników) znajdowało się w przedziale wiekowym 23-24 lata, a następnie 21-22 lata (prawie jedna czwarta odbiorców wsparcia).
5. Jeśli chodzi o sytuację uczestników projektów na rynku pracy, zdecydowana większość była w momencie uczestnictwa w projekcie nieaktywna zawodowo, tylko niecałą jedną trzecią stanowiły osoby zatrudnione (w większości w dużych przedsiębiorstwach bądź administracji publicznej).
6. Koncentracja wsparcia wystąpiła w mieście wojewódzkim, z którego pochodziła większość uczestników projektów i tym samym ogólny odsetek uczestników pochodzących z terenów miejskich dwukrotnie przekroczył procent uczestników w terenów wiejskich.
7. W momencie uczestnictwa najwięcej osób posiadało status studenta, następnie pracownika naukowego oraz absolwenta. Studenci oraz doktoranci pozostali grupą, w której zaszły największe zmiany stopnia powiązania z uczelnią, zaś po zakończeniu udziału w projekcie wzrósł odsetek absolwentów. W przypadku grup pracowników oraz absolwentów status uczelniany raczej się nie zmienił.
8. Uczestnicy projektów niebędący pracownikami naukowymi, najczęściej byli studentami lub absolwentami kierunków ekonomiczno-administracyjnych, ponadto kierunkami o stosunkowo dużym udziale były kierunki medyczne oraz społeczne. Szczególnie dwa pierwsze kierunki należą do dziedzin o stosunkowo dużym potencjale komercjalizacji wiedzy i stąd także nadreprezentacja ich absolwentów wśród uczestników. Do grup niedoreprezentowanych należą natomiast studenci kierunków pedagogicznych. Uczelnią, której studenci bądź

absolwenci w największym stopniu skorzystali ofercie oferty Poddziałania 8.2.1 był Uniwersytet im Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie.

9. Pracownicy naukowcy korzystający ze wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1 najczęściej reprezentowali nauki medyczne (w konsekwencji główną ich afiliację uczelnianą stanowił Uniwersytet Medyczny), co dziesiąta osoba związana była natomiast z naukami inżynieryjno-technicznymi oraz fizycznymi.
10. W chwili przystąpienia do projektu największa grupa uczestników posiadała tytuł zawodowy licencjata lub inżyniera, a dalej magistra lub lekarza. Jeśli chodzi o status w momencie prowadzenia badania struktura ta zdecydowanie przechyliła się w stronę większego odsetka osób z tytułem magistra lub równorzędnym.

PRZYCZYNY ZAINTERESOWANIA UDZIAŁEM W EWALUOWANYCH PROJEKTACH

1. Niemal połowa osób uczestniczących w projekcie jako powód swojego uczestnictwa podała chęć poszerzenia wiedzy na poziomie ogólnym lub w celu znalezienia pracy. Tylko dla co piątej osoby udział w szkoleniach i/lub doradztwie wiązał się planami założenia własnej działalności gospodarczej.
2. Zidentyfikowano różnicę pomiędzy osobami korzystającymi i niekorzystającymi z doradztwa, jeśli chodzi o motywy podjęcia udziału w projekcie. Wśród uczestników tej formy wsparcia zaobserwowano większy odsetek osób chcących założyć nowe firmy, a jednocześnie mniejszy był w tej grupie udział osób, dla których udział w projekcie był dziełem przypadku. Można zatem uznać, iż ze wspomnianej formy wsparcia częściej korzystały osoby mające bardziej sprecyzowane plany dotyczące swojej działalności.

OCENA UZYSKANEGO WSPARCIA

1. Adekwatność form wsparcia subiektywnie oceniali respondenci badania CAWI/CATI. Zarówno kursy, szkolenia, warsztaty, jak i doradztwo zostały uznane za trafnie dobrane do potrzeb uczestników projektów. Jednak wśród osób, które uczestniczyły w dwóch formach pomocy szkolenia zostały ocenione jako nieco bardziej adekwatne niż doradztwo. Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, że ocen tych częstokroć dokonywały osoby niemające sprecyzowanych planów i oczekiwań co do założenia działalności, zatem ich opinie mogą nie być w pełni miarodajne.
2. Respondenci, którzy uczestniczyli w szkoleniach, a którzy uznali je za nieadekwatne do ich potrzeb wskazywali najczęściej na brak praktycznych informacji, a także na niedostatek informacji związanych z tematem ich zainteresowań. Wśród osób korzystających z doradztwa zdecydowanie mniejsza liczba uznała je za nieadekwatne.

SPOSÓB WYKORZYSTYWANIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI NABYTYCH W REZULTACIE UDZIAŁU W EWALUOWANYCH PROJEKTACH

1. Stopień, w jakim uczestnicy projektów wykorzystują zdobytą wiedzę należy uznać za stosunkowo niski. Spora część powołuje się bowiem na zdobytą wiedzę w stopniu małym lub bardzo małym, a tylko niewielki odsetek respondentów korzysta z wiedzy w stopniu dużym.
2. Do dziedzin życia, w których uczestnicy projektów wykorzystują nabyte umiejętności należą przede wszystkim: praca zawodowa, pasje oraz zainteresowania, a następnie studia i praca naukowa.
3. Zdecydowana większość uczestników nie korzystała – poza Poddziałaniem 8.2.1 – z innych form wsparcia oferowanych osobom planującym uruchomić działalność spin off / spin out. Jednakże wśród osób, które podejmowały tego typu dodatkowe aktywności najpopularniejszą formą pomocy było szkolenie, a następnie doradztwo i indywidualne konsultacje. W badaniu jakościowym z pracownikami IP w kontekście dodatkowych – i potencjalnie bardziej efektywnych – form wsparcia zwrócono szczególną uwagę na dotacje finansowe i formułę stałego doradztwa dostępnego po rozpoczęciu działalności gospodarczej.

PODEJMOWANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ UCZESTNIKÓW EWALUOWANYCH PROJEKTÓW

1. Spośród dużego grona uczestników projektów tylko 73 osoby zdecydowały się na założenie firmy, stanowi to niewielki odsetek (7,3%) ogółu badanych. Do powodów niezakożenia działalności zaliczono głównie: brak kapitału na rozpoczęcie działalności, następnie trudności w pogodzenie działalności biznesowej z nauką i brak konkretnego pomysłu na przedmiot działalności gospodarczej.
2. Charakterystyka osób, które założyły działalność przedstawia się następująco. W chwili udziału w projekcie większość posiadała status studenta, jeżeli chodzi o obecny status uczelniany tych osób, to należy stwierdzić, iż uległ on zmianom na korzyść osób będących absolwentami. Najczęściej byli to zatem studenci lub osoby posiadające tytuł magistra / lekarza. Osoby zakładające działalność gospodarczą najczęściej były studentami lub absolwentami Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie lub też – w przypadku pracowników naukowych –

reprezentantami Uniwersytetu Medycznego. Dominującymi dziedzinami były natomiast nauki społeczne, gospodarka i prawo oraz nauki medyczne (głównie pracownicy naukowi).

3. Tylko w jednym przypadku mówić możemy o faktycznym założeniu firmy spin off / spin out – jest to firma spin off działająca w branży medycznej, której współwłaścicielem jest uczelnia.

4. Zdecydowana większość uczestników projektów nieprowadzących działalności gospodarczej nie posiada planów dotyczących założenia firmy w przyszłości lub plany te są bardzo ogólne i dotyczą przyszłości nieokreślonej czasowo. Tylko co 8 osoba przyznała, że jej plany dotyczą bliskiej przyszłości, jednak działania zmierzające w tym kierunku podjął bardzo niewielki odsetek uczestników.
5. Wśród już utworzonych przedsiębiorstw niemal jedną trzecią (28,9%) stanowią firmy działające w obszarze działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, następnie do relatywnie często reprezentowanych branż należą: opieka zdrowotna i pomoc społeczna (15%) oraz handel hurtowy i detaliczny (13,9%). Z podobną strukturą branżową mamy także do czynienia w odniesieniu do firm będących w fazie planów i intencji uczestników projektów.
6. Istotnym problemem ograniczającym skuteczność oferowanego wsparcia jest brak środków finansowych na różnorakie działania (rozwój działalności, zakup sprzętu i wyposażenia, promocja i reklama, zatrudnienie pracowników). Dla ponad połowy (54,6%) respondentów prowadzących własną działalność problem stanowił brak środków na jej rozwój i niemal w równym stopniu brak środków na sprzęt i wyposażenie (52,2%), a następnie brak środków na promocję i reklamę (46,8%). Warto zwrócić uwagę, iż podobnie beneficjenci, którzy nie założyli firmy w efekcie partycypacji w projektach, wskazywali na brak stosownego kapitału potrzebnego do uruchomienia samodzielnego przedsięwzięcia.
7. Zidentyfikowano relatywnie duży efekt zdarzenia niezależnego (efekt *deadweight*), gdyż dla ponad połowy respondentów sytuacja, w której nie otrzymaliby wsparcia nie stanowiłaby przeszkody na drodze do założenia działalności typu spinoff / spin out. Część osób byłaby także w stanie zrealizować podjęte działania, chociaż w mniejszym zakresie merytorycznym lub późniejszym terminie.

INNOWACYJNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ URUCHOMIONYCH W REZULTACIE UDZIAŁU W EWALUOWANYCH PROJEKTACH

1. Dwie grupy respondentów (osoby, które już uruchomiły działalność oraz osoby, które planują taką inicjatywę) pytane było o poziom innowacyjności wprowadzonych rozwiązań bądź – w przypadku osób, które mają skonkretyzowane plany inwestycyjne – działań planowanych. Struktura odpowiedzi okazała się być w obu przypadkach zbliżona.
2. W przypadku obu kategorii respondentów innowacyjność na poziomie światowym bądź europejskim była udziałem bardzo nielicznej grupy firm – na poziomie światowym było to dla założonych i planowanych działalności odpowiednio 3,7% i 2,9%, a na poziomie europejskim 8,5% i 5,7%. Nieco więcej uczestników wskazało na innowacyjność na poziomie krajowym (odpowiednio 16,9% i 18,3%), a dalej na poziomie regionalnym (16,3% oraz 22,3%). Jednak większość przedsięwzięć charakteryzowała / będzie charakteryzować się innowacyjnością na poziomie lokalnym lub jej brakiem.

WSPÓŁPRACA Z UCZELNIĄ WŚRÓD OSÓB, KTÓRE ZAŁOŻYŁY DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

1. Jeśli chodzi o stopień współpracy nowopowstałych firm z uczelnią, to większość – 67,8% uczestników projektów nie podejmuje tego typu współpracy za pośrednictwem swoich firm. Tylko 5,9% osób współpracuje z uczelnią na zasadach sformalizowanych i jest to zarówno kooperacja systematyczna, jak i incydentalna. Należy w tym miejscu podkreślić, iż ograniczony charakter współpracy z uczelnią wynika przede wszystkim z faktu, iż podjęta działalność gospodarcza nie jest w zdecydowanej większości przypadków powiązana ze sferą naukowo-badawczą (*vide* profil branżowy założonych firm).
2. Osoby, które założyły własną działalność i współpracują w jakikolwiek sposób z uczelnią oceniają tę współpracę – w większości przypadków – dobrze i bardzo dobrze.

Executive Summary

RESEARCH METHODOLOGY

1. The report was completed by Pracownia Badań i Doradztwa „Re-Source” under commission of the Marshall Office of Lubelskie Voivodeship within research entitled „An appraisal of support effectiveness regarding participants of trainings and personal consultancies opinion in terms of establishing spin off and spin out enterprises within projects of Sub-measure 8.2.1 OP HC”.
2. The overall objective of the research was an evaluation of the effectiveness of the support provided under Sub-measure 8.2.1 OP HC. The specific objectives was as follows: an identification of the main beneficiaries participation’s motives and reasons, an usage of knowledge and qualification gained during trainings and personal consultancies and general characteristic of projects’ participants.
3. The scope of the research were projects realized within Sub-measure 8.2.1 of OP HC 2007-2013 and completed in the Lubelskie Voivodeship till 31.12.2010.
4. The following research methods were applied: desk research, IDI/ ITI interviews with projects’ participants of OP HC and staff of IB of OP HC, CATI/CAWI interviews with projects’ participants, inner expert panel, case studies, SWOT analyze.

THE CHARACTERISTIC OF BENEFICIARIES AND PROJECTS’ PARTICIPANTS OF THE SUPPORT PROVIDED UNDER SUB-MEASURE 8.2.1 OP HC

1. The beneficiaries of the support were most often companies, then universities, institutions of business environment and nongovernmental organizations. Financial value of the 31 so far completed projects was very diverse (from 146 800 zł for a project with the lowest value to 1 120 080 zł for a project with the highest value), therefore it was identified as an factor which could have an impact on their effectiveness. Considering the fact that project value is determined by number of participants, mentioned data indirectly indicated the varied structure of co-financed projects measured by number of beneficiaries.
2. Almost every participant benefited from trainings, more than a half only from this type of assistance but the rest as well from personal consultancies.
3. In the most of the cases project participation took place with no interruptions and most of the participants finished their activity according to plan. An average project’s participation lasted 3 months, but majority of beneficiaries benefited from assistance no longer than 2 months.
4. About two thirds of beneficiaries (58,8%) were constituted by women and a wide range of participants graduated from university (46,3%). The core of participants were young people, the leading group of 23-24 years old (one third) and then 21-22 years old men and women (almost one fourth).
5. According to the beneficiaries status on the labour market, the vast majority – at the moment of commencing the projects – was inactive and only third part of participants was employed (mainly in the private sector – large companies and public administration).
6. Strong concentration of the given support was identified in the capital of Voivodeship, where lived most of the participants and in general the number of beneficiaries coming from the urban area doubled number of people from rural regions.
7. Most of the participants – at the moment of commencing the project – were students, subsequently research workers and scholars and then university graduates. Students and PhD students continued to be a group where university status were most variable and after completing the project majority of them became graduates. The status of these remaining groups of participants (research workers and scholars and university graduates) were generally constant.
8. Students who participated in the project activity usually studied economy and administration. Furthermore some of them studied medicine and social sciences. Especially these two first mentioned disciplines are intended to knowledge commercialization and as a result high representation of students of these areas. The group slightly represented among projects’ participation were students of pedagogy. The majority of beneficiaries of Sub-measure 8.2.1 were students or graduates from Marie Curie – Skłodowska University.
9. Scholars and research workers who profited from support awarded under evaluated Sub-measure frequently were medicine researchers and their main university affiliation was University of Medicine. Every tenth person represented engineering and engineering trades and physical science.

10. At the moment of commencing the project the largest group of participants held bachelor degree (BA, BSc), subsequently master (MA or MSc) or physician degree. At the phase of the research it was identified that there was a higher percentage of the holders of MA/MSc or equal.

PARTICIPATION'S REASONS ACCORDING TO BENEFICIARIES OPINION

1. Almost half of responders declared desire to broaden their knowledge as an autotelic reason or in order to obtain a job. Only every fifth person participating in trainings and personal consultancies had plans to found a new enterprises.
2. The difference between beneficiaries who benefited from personal consultancy and those who did not was identified regarding inspiration for involvement in the project of Sub-measure 8.2.1. Among personal consultancy's participants there were higher percentage of persons who planned to establish an enterprise and simultaneously minor number of people declared participation as a result of chance. It was recognized that people who profited from consultancies more often had concrete and actual plans about founding new enterprises.

THE APPRAISAL OF THE GIVEN SUPPORT

1. An analyze of adequacy of provided support was conducted in terms of beneficiaries' requirements and expectations expressed in CAWI/CATI research.
2. It was showed that vast majority of beneficiaries of both form of assistance (trainings, workshops, courses and personal consultancies) declared support granted under OP HC by high adequacy to their needs. However participants who benefited simultaneously from training and individual consultancy slightly higher estimated the accuracy of the training.
It is essential taking into account the fact that most of the responders did not have any precise and specific plans regarding founding an enterprise and thus their opinion might not be eligible.
3. Responders who stated lower level of fulfilling their requirements, indicated defects as follows: a lack of useful and practical information and also lack of information which would be related to their fields of concern. In case of personal consultancy a significantly minor number of responders admitted its low adequacy.

THE WAY OF USAGE OF KNOWLEDGE AND QUALIFICATIONS GAINED DURING TRAININGS AND PERSONAL CONSULTANCIES

1. The level of information usage was identified as low, since vast majority of beneficiaries rarely or very rarely benefit from knowledge which they obtained as a result of participation in the project of Sub-measure 8.2.1. Only small percentage of them often made use of these information.
2. The main fields of usage of obtained qualifications were as follows: current job, interests and activities performed during pastime and afterwards study and research work.
3. The considerable majority of interviewers did not advantage from any other form of support provided to people who would like to found a spin off or spin out company. However responders who decided to carry out such an action usually participated in trainings, then individual consultancies.
During quality research – interviews with staff of IB – a necessity of additional form of assistance (internships and permanent consultancy available after company founding) was identified.

ENTERPRISES WHICH WERE ESTABLISHED BY PROJECTS' PARTICIPANTS

1. Only small percentage of participants of OP HC – 7,3%, (which constituted of 73 persons) – founded a new business entity as a result of project participation. Indicated reasons of this state (not establishing new companies) were lack of financial means to set an enterprise, then problem with simultaneous carrying out business and science activities and lack of tangible and solid idea for the prospective business.
2. The structure of the participants who developed a business was as followed. At the moment of commencing the project most of them were students, but during the research it was occurred that the majority is constituted by graduates. Most often beneficiaries held a MA, MSc or equal degree. They studied or graduated from Maria Curie – Skłodowska University or – in the case of research workers and scholars – worked at the University of Medicine. Dominant scientific fields were social science, economy and law and medical science (mainly researchers).
3. **Only in one case, spin off – spin out company was established – it is a spin off company operating in the healthcare industry, co-owned by the university.**
4. The vast majority of beneficiaries who did not establish a company as well did not have any plans for that or their plans are very vague. Every 8 person admitted that her or his plans concerned nearby future, but actions towards founding a new business performed only very few people. This fact gives one more time an impression that the beneficiaries of the Sub-measure 8.2.1 are in majority people who have no agenda to found and run a business.

5. The most of enterprises (28,9%) within Sub-measure 8.2.1 were set in sector of professional, scientific and technical activity. Afterwards another sections are health and social activity (15%) and wholesale and retail trade (13,9%). Enterprises which were intended to be establish represented the comparable structure of economic activities.
6. It was indentified that – according to beneficiaries responses – the most significant barrier was lack of financial means for expansion of the company (54,6%), for the new equipment (52,2%) and also for information and promotion (46,8%). As well beneficiaries who did not decided to run a business recognized lack of funds as an obstacle to start an enterprise.
7. Deadweight effect occurs when project can be fully realized even in case of lack of the assistant, therefore according to survey more than a half responders declared that planned activity would be completed even in the case of lack of support, occasionally in reduced scope and in late term.

THE INNOVATIVE ASPECT OF NEW ESTABLISHED COMPANIES AND THE PROSPECTIVE BUSINESS ENTERPRISES

1. Two categories of respondents (these who ran a business and these who did not) were enquired about innovation level of their either current enterprises or the prospective ones. The structure of the responses were comparable.
2. The innovation at the global or European level was implemented by hardly any beneficiaries – at the global level for founded and planned enterprises it was respectively 3,7% and 2,9%, at the European level it was 8,5% and 5,7%. Slightly more entrepreneurs performed or intended to perform activity on the national (respectively 16,9% and 18,3%) and regional (16,3% and 22,3%) level of innovation. Nevertheless most of the companies is characterized by either local innovative aspect or any of them.

POTENTIAL COOPERATION WITH THE UNIVERSITY

1. The considerable number of the interviewers (67,8%) did not cooperate with the universities at any range. Only 5,9% of responders declared such a joint venture - based on formal rules - which is either a systematic cooperation or incidental one. It is required to notice that this limited scope of cooperation is connected to the profile of companies (vide structure of economic activities) which in most of the cases was not related to R&D area.
2. Persons who cooperated with the university evaluated this activity – in the most cases – as good and very good.

Spis treści

Wprowadzenie.....	12
Informacje wstępne.....	12
Cele badania.....	12
Kryteria ewaluacyjne.....	12
Zakres badania.....	13
Problematyka badania.....	13
Podstawowe zagadnienia badawcze.....	13
Pytania badawcze.....	13
Metody i techniki badawcze	14
Metody i techniki analityczne.....	15
Wyniki badania	17
1.1 Opis Poddziałania 8.2.1 PO KL	17
1.2 Uwarunkowania rozwoju firm spin off i spin out.....	18
1.2.1 Uwarunkowania regionalne rozwoju firm spin off i spin out.....	18
1.2.2 Uwarunkowania prawne tworzenia i prowadzenia firm spin off i spin out.....	23
1.3 Charakterystyka dofinansowanych projektów.....	25
1.4 Charakterystyka odbiorców wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL.....	26
1.5 Przyczyny zainteresowania udziałem w ewaluowanych projektach	41
1.6 Ocena uzyskanego wsparcia	43
1.7 Identyfikacja i ocena sposobu wykorzystywania wiedzy i umiejętności nabytych w rezultacie udziału w ewaluowanych projektach	46
1.8 Podejmowanie działalności gospodarczej przez uczestników ewaluowanych projektów.....	47
1.9 Innowacyjność przedsięwzięć uruchomionych w rezultacie udziału w ewaluowanych projektach lub planowanych do uruchomienia	61
1.10 Współpraca z uczelnią wśród osób, które założyły działalność gospodarczą	62
1.11 Podejmowanie działalności typu spin off i spin out	64
Studia przypadku.....	66
2.1 Powstanie spółki typu spin off w branży medycznej.....	66
2.2 Powstanie firmy świadczącej usługi informatyczne.....	67
2.3 Powstanie firmy świadczącej usługi z zakresu elektroinstalatorswa	69
Podsumowanie	71
Wnioski i rekomendacje.....	72
Spis wykresów.....	76
Spis tabel.....	77

Wprowadzenie

Niniejszy dokument przygotowany został w ramach realizacji badania ewaluacyjnego „Ocena efektywności form wsparcia w opinii uczestników, którzy skorzystali ze szkoleń i doradztwa w zakresie rozpoczynania działalności typu spin off i spin out w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL”. Badanie zrealizowane zostało na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie przez Pracownię Badań i Doradztwa „Re-Source” Korczyński Sarapata sp.j.

INFORMACJE WSTĘPNE

Dokładna struktura raportu jest następująca. Raport otwiera wykaz skrótów, a następnie: streszczenie w języku polskim i angielskim, które zawiera najważniejsze wyniki i wnioski z badania. Niniejsze wprowadzenie obejmuje gł. prezentację przedmiotu badania, głównych założeń i celów oraz zastosowanej metodologii (wraz z informacjami o przebiegu badania). Zasadniczą częścią raportu jest rozdział analityczny obejmujący prezentację całości wyników badania wraz z ich pogłębioną analizą. Kolejny rozdział to trzy studia przypadku dotyczące przedsięwzięć uruchomionych w rezultacie udziału w ewaluowanych projektach. Elementem wieńczącym analityczną część raportu są: podsumowanie zawierające wyniki analizy SWOT oraz tabela wniosków i rekomendacji uwzględniająca informacje dot.: wniosku, powiązanej z nim rekomendacji, adresata rekomendacji, proponowanego sposobu wdrożenia rekomendacji, sugerowanego terminu wdrożenia rekomendacji oraz status rekomendacji. Raport zamykają spisy: wykresów i tabel.

CELE BADANIA

Głównym celem realizowanego badania była ocena efektywności form wsparcia oferowanego w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej typu spin off lub spin out według stanu na dzień 31.12.2010 r. Na poniższym schemacie przedstawiono cele szczegółowe przeprowadzonego badania ewaluacyjnego uwzględniające trzy kluczowe jego wymiary.

KRYTERIA EWALUACYJNE

Uwzględniając wskazane powyżej cele, w badaniu wykorzystano przede wszystkim trzy kryteria ewaluacyjne:

- **Adekwatność** – ogólna ocena zgodności wsparcia uruchomionego w ramach Poddziałania 8.2.1 w woj. lubelskim z potrzebami odbiorców wsparcia (uczestników projektów),
- **Skuteczność** – ogólna ocena stopnia, w jakim wsparcie uruchomione w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL przyczynia się do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out przez uczestników projektów,
- **Efektywność** – ocena poziomu nakładów finansowych poniesionych na realizację projektów w ramach Poddziałania 8.2.1 w stosunku do stopnia w jakim wpłynęły one na rozpoczynanie działalności gospodarczej typu spin off lub spin out przez uczestników projektów.

ZAKRES BADANIA

Zakres podmiotowy badania obejmował osoby, które korzystały ze wsparcia EFS ukierunkowanego na tworzenie działalności typu spin off i spin out (Poddziałanie 8.2.1 PO KL),

Zakres przedmiotowy badania obejmował projekty realizowane w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w województwie lubelskim oraz uczestników, którzy zakończyli swój udział w projektach do 31.12.2010 roku.

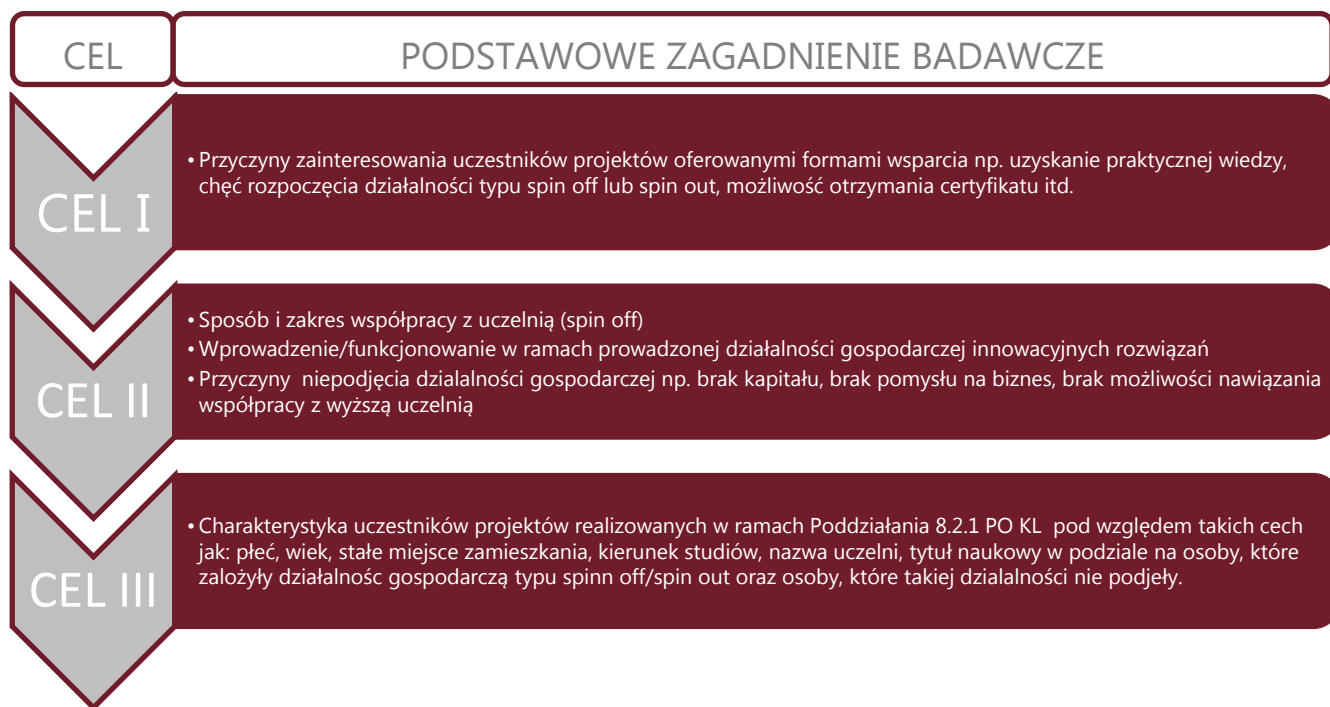
Zakres terytorialny badania obejmował teren całego województwa lubelskiego.

PROBLEMATYKA BADANIA

Problematyka badania określona została poprzez wskazanie podstawowych zagadnień badawczych, a także – odpowiadających im i precyzujących problematykę badania – pytań badawczych.

Podstawowe zagadnienia badawcze

W ramach każdego spośród szczegółowych celów badania określono podstawowe zagadnienia badawcze, które stanowiły podstawę późniejszego sformułowania katalogu pytań badawczych (prezentowanych w dalszej części niniejszego dokumentu). Podstawowe zagadnienia badawcze dla poszczególnych celów szczegółowych przedstawiono na poniższym schemacie.

Pytania badawcze

Poniżej przedstawiono pytania badawcze, które w sposób precyzyjny określają problematykę przeprowadzonego badania.

PYTANIA BADAWCZE	
1.	W jakim zakresie wiedza i umiejętności uzyskane dzięki uczestnictwu w projekcie zostały wykorzystane przez uczestników?
2.	Czy i w jakiej skali udzielone wsparcie szkoleniowo – doradcze w ramach Poddziałania 8.2.1 skutkowało założeniem działalności gospodarczej typu spin off/spin out przez uczestników projektów?
3.	Jaki jest profil działalności gospodarczych utworzonych dzięki wsparciu z Poddziałania 8.2.1 i ich kondycja finansowa?
4.	Jaki jest poziom innowacyjności utworzonych dzięki wsparciu z Poddziałania 8.2.1 działalności typu spin off i spin out?
5.	Jaka jest ocena użyteczności wsparcia szkoleniowo-doradczego w opinii uczestników projektów?
6.	Czy istnieją efektywniejsze instrumenty wspierania przedsiębiorczości akademickiej? Jeżeli tak, jakie to instrumenty? Z czego wynika ich skuteczność?
7.	Czy sposób i zakres wykorzystania wiedzy i umiejętności uzyskanych przez uczestników projektów w ramach Poddziałania 8.2.1

PYTANIA BADAWCZE

	jest zgodny z założeniami i celami Poddziałania?
8.	Jakie były przyczyny nieutworzenia podmiotów spin off i spin out przez uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1?
9.	Z jakiego rodzaju problemami i trudnościami w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej mają do czynienia osoby, które w rezultacie udziału w projekcie w ramach Poddziałania 8.2.1 rozpoczęły własną działalność gospodarczą?
10.	Jaka jest skala występowania efektu <i>deadweight</i> w przypadku uczestników projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1?
11.	Jakich elementów wsparcia szkoleniowo-doradczego w największym stopniu zabrakło uczestnikom projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1?
12.	Z jakich dodatkowych (tj. nierealizowanych w ramach projektów w Poddziałaniu 8.2.1) form wsparcia korzystają uczestnicy ewaluowanych projektów i jak oceniają te formy wsparcia w porównaniu z instrumentami wsparcia, z których osoby te skorzystały dzięki udziałowi w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1?
13.	Jakie bariery ograniczają skuteczność wsparcia udzielanego w ramach Poddziałania 8.2.1?
14.	Jakie mechanizmy zwiększyłyby efektywność wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1?
15.	W jakiej formule uczestnicy projektu, którzy założyli formy typu spin off współpracują z uczelniami wyższymi i jak oceniają tą współpracę?
16.	Jakie były motywacje uczestnictwa w projekcie wskazywane przez jego uczestników?
17.	Jaka jest struktura uczestników projektu pod względem wieku, płci, wykształcenia, kierunku ukończonych studiów i uczelni, miejsca zamieszkania oraz tytułu naukowego w podziale na uczestników, którzy założyli działalność oraz tych, którzy działalności gospodarczej nie podjęli?

METODY I TECHNIKI BADAWCZE

Poniżej przedstawiono wykaz wykorzystanych w badaniu metod i technik badawczych wraz z określeniem ich funkcji w badaniu ewaluacyjnym oraz charakterystyką zastosowanego sposobu doboru próby.

METODA/ TECHNIKA	ZASTOSOWANIE w RAMACH DANEGO BADANIA	DOBÓR PRÓBY
Badania ankietowe (CAWI/CATI)	Wywiady CAWI/CATI zostały przeprowadzone z uczestnikami projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w województwie lubelskim. W celu zwiększenia skuteczności w dotarciu do respondentów, a jednocześnie uwzględniając możliwość braku aktualnych danych kontaktowych w bazie PEFS zastosowano podejście łączące dwa sposoby dotarcia do respondentów: ankietę internetową oraz komputerowo wspomaganą wywiadu telefoniczne.	Badanie zostało zrealizowane wśród osób figurujących w bazie PEFS jako uczestnicy projektów o profilu szkoleniowo-doradczym realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w woj. lubelskim, którzy zakończyli swój udział w projektach do 31.12.2010 roku. Zgodnie z założeniem określonym przez Zamawiającego mówiącym o wymaganym stopniu objęcia populacji uczestników projektów niniejszym badaniem, objęto nim 60% ww. osób, co daje liczbę 1045 wywiadów. Na etapie doboru uczestników badania zastosowany został dobór losowo-warstwowy o charakterze proporcjonalnym, co oznacza, iż respondentów dobierano losowo w ramach warstw, które wyróżniono ze względu na projekt, w ramach którego dana osoba korzystała ze wsparcia oferowanego w Poddziałaniu 8.2.1 PO KL, a liczebność uczestników poszczególnych projektów w zrealizowanej próbie odpowiadała ich udziałowi w populacji wszystkich uczestników projektów ¹ .
Indywidualne / telefoniczne	Wywiady IDI/ITI stanowiły podstawową technikę pozyskiwania jakościowego materiału	Jeśli chodzi o wywiady IDI, to zaplanowano realizację jednego wywiadu z osobą odpowiedzialną za proces wdrażania

¹ Na etapie przeprowadzania doboru założono, by w badanej próbie znalazły się osoby reprezentujące wszystkie badane projekty. Ostatecznie nie udało się dotrzeć do uczestnika jednego projektu – w bazie uczestników ewaluowanych projektów figurowała tylko jedna osoba reprezentująca wspomniany projekt, z którą nie udało się nawiązać kontaktu zarówno drogą telefoniczną, jak i elektroniczną. Jednocześnie w przypadku 37 uczestników projektów na etapie przeprowadzania wywiadu ujawniły się problemy z przypomnieniem sobie szczegółów dotyczących ich udziału w projekcie realizowanym w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL i osoby te zostały wyłączone z dalszej analizy. Z kolei ewentualne zakłócenia proporcjonalnego charakteru przeprowadzonego doboru zredukowano na etapie analizy poprzez nałożenie odpowiednich wag analitycznych i poddanie danych procedurze ważenia.

METODA/ TECHNIKA	ZASTOSOWANIE w RAMACH DANEGO BADANIA	DOBÓR PRÓBY
wywiady pogłębione (IDI / ITI)	empirycznego od uczestników projektów w Poddziałaniu 8.2.1 oraz dodatkowo – od przedstawiciela IP PO KL w woj. lubelskim zaangażowanym w proces wdrażania Poddziałania 8.2.1 PO KL.	Poddziałania 8.2.1 PO KL w woj. lubelskim. Ostatecznie wywiad został przeprowadzony w formie diady, co oznacza, iż wzięły w nim udział dwie osoby (dodatkowo, w wywiadzie wzięła udział osoba realizująca zadania w zakresie programowania). Co się natomiast tyczy wywiadów ITI, to zastosowano dobór celowy rekrutując do uczestników badania tych uczestników ewaluowanych projektów, którzy założyli własną działalność gospodarczą w rezultacie udziału w projektach. Zaplanowanych zostało 10 wywiadów, zrealizowanych zaś zostało 11 wywiadów.
Studium przypadku	Studia przypadku, stanowiąc zarówno badawczą, jak i prezentacyjną, technikę, zostały wykorzystane na potrzeby prezentacji „dobrych praktyk” dotyczących przedsiębiorstw, które zostały uruchomione w rezultacie wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1.	W przypadku <i>case studies</i> zastosowano dobór celowy – spośród zrealizowanych 11 wywiadów ITI dokonano wyboru tych przedsięwzięć, w przypadku których mamy do czynienia z relatywnym sukcesem uruchomionych przedsięwzięć. Jednocześnie przyjęto, by w ramach opisywanych przedsięwzięć uwzględnić zróżnicowanie kategorii uczestników projektów tak, by reprezentowane były takie kategorie jak: pracownicy nauki, studenci, absolwenci. Zgodnie z przyjętymi założeniami zrealizowano 3 studia przypadku.
Wewnętrzny panel ekspercki	Wewnętrzny panel ekspercki pełnił funkcję podsumowania badania w odniesieniu do zespołu eksperckiego realizującego badanie. W ramach wewnętrznego panelu eksperckiego wykorzystującego technikę „burzy mózgów” została przedyskutowana całość zebranego materiału empirycznego oraz sformułowane i uzgodnione kluczowe rekomendacje.	Zgodnie z przyjętymi założeniami metodologicznymi dotyczącymi realizacji badania, w wewnętrznym panelu eksperckim wzięły udział osoby będące członkami zespołu badawczego realizującego zadania merytoryczne w ramach niniejszego badania.
Analiza desk research	Ze względu na zróżnicowany charakter źródeł danych wykorzystywanych na etapie analizy desk research zróżnicowana była również funkcja niniejszej techniki badawczej. W przypadku analizy dokumentacji projektów z Poddziałania 8.2.1 realizowanych w woj. lubelskim celem analizy było uzyskanie możliwie najpełniejszej informacji o ewaluowanych projektach i podejmowanych w ich ramach działaniach. W ramach analizy danych uczestników projektów pozyskanych z Podsystemu Monitorowania EFS zebrano dane niezbędne do stworzenia zbiorczej charakterystyki uczestników projektów z Poddziałania 8.2.1 oraz przygotowano operat do badania ankietowego. Jeśli chodzi o analizę dostępnych publikacji, raportów, opracowań, strategicznych dokumentów krajowych i regionalnych oraz dokumentów wewnętrznych IP, to pozwoliła ona nakreślić ogólny kontekst dla prowadzonych analiz, a jednocześnie pozyskać informacje, których uzyskanie od poszczególnych kategorii informatorów byłoby utrudnione.	Przedmiotem analizy była dokumentacja dotycząca projektów z Poddziałania 8.2.1 realizowanych w woj. lubelskim, dane uczestników projektów z Podsystemu Monitorowania EFS oraz raporty i opracowania, strategiczne dokumenty krajowe i regionalne, dokumenty wewnętrzne IP, inne zidentyfikowane przez Wykonawcę dokumenty i opracowania, w tym: literatura przedmiotu dotycząca przedsiębiorczości akademickiej i instrumentów jej wspierania.

METODY I TECHNIKI ANALITYCZNE

Poniżej przedstawiono wykaz wykorzystanych metod i technik analitycznych.

METODA/ TECHNIKA	ZASTOSOWANIE W RAMACH DANEGO BADANIA
Analiza statystyczna wyników badań ilościowych	Analiza statystyczna została wykorzystana jako technika pogłębionej analizy danych w odniesieniu do wyników badań ilościowych przeprowadzonych w ramach niniejszej ewaluacji z wykorzystaniem techniki CAWI/CATI.

METODA/ TECHNIKA	ZASTOSOWANIE W RAMACH DANEGO BADANIA
Analiza jakościowa wyników badań jakościowych	Analiza jakościowa została wykorzystana jako technika pogłębionej analizy danych w odniesieniu do wyników badań jakościowych przeprowadzonych w ramach niniejszej ewaluacji (wywiady IDI/ITI).
Ocena ekspercka	Ocena ekspercka została wykorzystana jako technika pogłębionej i – w miarę możliwości – wystandaryzowanej analizy materiału empirycznego pozyskanego w ramach analizy desk / Web research.
Analiza SWOT	Celem analizy SWOT była syntetyczna ocena projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL w województwie lubelskim.

W ramach analizy statystycznej wyników badań ilościowych wykorzystane zostały następujące narzędzia statystyczne:

- **Test Chi-kwadrat (test χ^2)** – test statystyczny stosowany dla porównywania zmiennych nominalnych (takich, w których nie można wyróżnić porządku na zasadzie mniejsze / większe). Służy on do identyfikacji związku pomiędzy dwoma zmiennymi poprzez porównanie wartości empirycznych (danych uzyskanych dzięki badaniu), z wartościami teoretycznymi (takimi, które występowałyby przy całkowitym braku związku, różnic). Uzyskiwany wynik statystyki χ^2 wraz z poziomem istotności p pozwala wnioskować czy dane uzyskane w badaniu różnią się od sytuacji, w której brak jest związku. Występuje ona, gdy uzyskana wartość p jest większa od założonej w badaniu wartości α , w przeciwnym wypadku mamy do czynienia z występowaniem istotnych różnic, związku pomiędzy zmiennymi.
- **Test-t (test t-Studenta)** – test statystyczny stosowany dla porównania zmiennych ilościowych (takich, w których można wyróżnić porządek mniejsze / większe oraz różnice pomiędzy wartościami są równe). Służy on porównywaniu ze sobą średnich dwóch grup, bądź średniej jednej grupy w stosunku do założonej wartości, na podstawie średniej arytmetycznej i odchylenia standaryzowanego. Uzyskiwana w obliczeniach wartość statystyki t wraz z poziomem istotności p pozwala wnioskować, czy różnice pomiędzy porównywanymi średnimi są na tyle duże, że można je uznać za nieprzypadkowe – będące skutkiem przynależności do porównywanych grup. Do takiego wniosku skłania wartość p mniejsza od założonego w badaniu α , w przeciwnym wypadku nie można stwierdzić istotnych pod względem statystycznym różnic pomiędzy analizowanymi średnimi, w związku z tym można wtedy stwierdzić, że wyniki w analizowanych grupach są zbliżone do siebie.
- **Test u Manna-Whitneya** – test statystyczny stosowany dla porównywania zmiennych porządkowych (takich, w których można wyróżnić porządek mniejsze / większe, ale różnice pomiędzy wartościami nie są równe) lub ilościowych w przypadku niespełnienia założeń testu t. Służy on porównywaniu przeciętnych wyników w dwóch grupach na podstawie rang przypisywanych uzyskiwanym w badaniu wartościom. Dzięki temu możliwe jest stwierdzenie, czy zaobserwowane pomiędzy dwoma grupami różnice w przeciętnych wynikach są na tyle duże, że należy je uznać za znaczące, spowodowane przynależnością do grupy. Wnioskowanie przeprowadzane jest na podstawie statystyki u wraz z przypisanym do niej poziomem istotności p. Jeżeli jest on mniejszy niż założone w badaniu α , to należy uznać, iż różnice są istotne statystycznie, w przeciwnym wypadku nie można wyciągnąć takiego wniosku.
- **Test Wilcoxon (Test znaków rangowych Wilcoxon)** – test statystyczny stosowany dla porównywania zmiennych porządkowych (takich, w których można wyróżnić porządek mniejsze / większe, ale różnice pomiędzy wartościami nie są równe) lub ilościowych w przypadku niespełnienia założeń testu t. Pozwala on porównać przeciętne wyniki jednej grupy, lecz uzyskane w różnych punktach w czasie lub dotyczące bardzo podobnych zagadnień. Podobnie jak test Manna-Whitneya opiera się na przypisaniu rang do wartości uzyskanych w badaniu. Uzyskane poprzez wykonane obliczenia: statystyka z oraz poziom istotności p pozwalają stwierdzić czy przeciętne wyniki (przed/po, lub w stosunku do dwóch zagadnień) różnią się od siebie na tyle, że można to uznać za nieprzypadkowe, znaczące. Taka sytuacja ma miejsce, gdy wartość p jest mniejsza od założonego w badaniu α (mówimy wtedy o występowaniu istotnych pod względem statystycznym różnic).
- **Test Kruskala-Wallisa** - test statystyczny stosowany dla porównywania zmiennych porządkowych (takich, w których można wyróżnić porządek mniejsze / większe, ale różnice pomiędzy wartościami nie są równe) lub ilościowych w przypadku niespełnienia założeń jednoczynnikowej analizy wariancji. Służy on porównaniu ze sobą trzech lub więcej grup na podstawie wyników poddanych rangowaniu. Dzięki wyliczonej statystyce χ^2 oraz poziomowi istotności p, możemy wnioskować czy przeciętne wyniki w badanych grupach różnią się znacząco pomiędzy sobą, tj. czy pomiędzy grupami jest istotne zróżnicowanie. Taki stan występuje, gdy wartość p jest mniejsza od założonego w badaniu α , jeżeli tak nie jest, to wyniki w analizowanych grupach należy uznać za zbliżone do siebie.

Wyniki badania

W niniejszej części raportu przedstawione zostały wyniki badania, które zebrano z wykorzystaniem wszystkich technik badawczych składających się na zastosowane w przeprowadzonej ewaluacji instrumentarium metodologiczne². W pierwszej kolejności dokonana została wielowymiarowa charakterystyka projektów i odbiorców wsparcia (poprzedzona krótkim opisem samego instrumentu wsparcia oraz analizą uwarunkowań regionalnych i prawnych tworzenia i funkcjonowania firm spin off i spin out). W dwóch kolejnych podrozdziałach została przeprowadzona analiza danych dotyczących motywacji uczestników do partycypacji w ewaluowanych projektach oraz ich subiektywnej oceny uzyskanego wsparcia. Pozostałe podrozdziały dotyczą kwestii prowadzenia działalności gospodarczej przez uczestników, w szczególności: częstości podejmowania działalności gospodarczej, innowacyjności prowadzonych przedsięwzięć oraz ewentualnej współpracy z uczelnią wśród osób, które założyły firmę w rezultacie udziału w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL oraz skali występowania wśród utworzonych podmiotów firm typu spin off / spin out.

1.1 OPIS PODDZIAŁANIA 8.2.1 PO KL

W ramach Priorytetu VIII – Regionalne kadry gospodarki PO KL mają być osiągnięte następujące cele szczegółowe:

- rozwój wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej;
- poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą.

Wskazane cele są realizowane poprzez Działania, wchodzące w zakres Priorytetu VIII:

- Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie;
- Działanie 8.2 Transfer wiedzy.

Celem Działania 8.2 jest zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań sfery B+R z przedsiębiorstwami, służące rozwojowi gospodarstwu regionów.

W ramach Działania 8.2 wyróżniono:

- Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw;
- Poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie Innowacji.

W Poddziałaniu 8.2.1 przewidziano wsparcie dla:

- przedsiębiorców,
- pracowników przedsiębiorstw,
- uczelni,
- jednostek naukowych,
- pracowników naukowych jednostek naukowych,
- pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni,

doktorantów, absolwentów uczelni (w okresie 12 miesięcy od daty ukończenia studiów) i studentów. Jeśli chodzi o szczegółowe formy wsparcia oferowane w ramach Poddziałania 8.2.1, to są to:

- staże i szkolenia praktyczne dla pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni – w przedsiębiorstwach;
- tymczasowe zatrudnienie w MŚP wysoko wykwalifikowanego personelu;
- promocja idei przedsiębiorczości akademickiej, w celu komercjalizacji wiedzy i umiejętności zespołu działającego na uczelni lub w jednostce naukowej (firmy typu spin off lub spin out);
- szkolenia i doradztwo dla pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni, doktorantów, studentów i absolwentów uczelni zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą typu spin off lub spin out;
- wsparcie tworzenia i rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między naukowcami a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii na poziomie regionalnym i lokalnym, w szczególności poprzez: kampanie informacyjne i imprezy służące kojarzeniu partnerów i promocji transferu wiedzy i innowacji oraz rozwój systemu komunikowania się i wymiany informacji;

² W szczególności prezentowane dane obejmują wyniki badania ilościowego, w ramach którego zrealizowano 1045 wywiadów CATI/CAWI (100% założonej liczebności próby), 11 wywiadów ITI przeprowadzonych z uczestnikami projektów oraz 1 wywiad IDI (zrealizowany w postaci diady) z przedstawicielami IP PO KL w woj. lubelskim.

- stypendia naukowe i wsparcie towarzyszące (np. szkolenia z zakresu komercjalizacji wiedzy) dla doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa (określonych w RSI).

Należy przy tym zauważyć, iż niniejszym badaniem objęto jedynie uczestników korzystających ze wsparcia szkoleniowo-doradczego.

Na dzień 31.12.2010 roku w ramach Poddziałania 8.2.1 przeprowadzono w woj. lubelskim cztery konkursy w następujących okresach czasowych:

- **IV kwartał 2008 roku** (1 konkurs dotyczący następujących typów projektów: (a) staże i szkolenia praktyczne dla: pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz pracowników naukowych (uczelni i innych jednostek naukowych) w przedsiębiorstwach; (b) promocja idei przedsiębiorczości akademickiej, w celu komercjalizacji wiedzy i umiejętności zespołu działającego na uczelni lub w jednostce naukowej (firmy typu spin off lub spin out); (c) szkolenia i doradztwo dla pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni, doktorantów, studentów i absolwentów uczelni zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą typu spin off lub spin out).
- **III kwartał 2009 roku** (1 konkurs dotyczący następujących typów projektów: (a) staże i szkolenia praktyczne dla: pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni w przedsiębiorstwach; (b) promocja idei przedsiębiorczości akademickiej, w celu komercjalizacji wiedzy i umiejętności zespołu działającego na uczelni lub w jednostce naukowej (firmy typu spin off lub spin out); (c) szkolenia i doradztwo dla pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni, doktorantów, studentów i absolwentów uczelni zamierzających rozpocząć własną działalność gospodarczą typu spin off lub spin out).
- **I kwartał 2010 roku** (1 konkurs dotyczący następującego typu projektów: staże i szkolenia praktyczne dla: pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych oraz pracowników naukowych jednostek naukowych oraz pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych uczelni – w przedsiębiorstwach).
- **III kwartał 2010 roku** (1 konkurs dotyczący następujących typów projektów: (a) tymczasowe zatrudnienie w MŚP wysoko wykwalifikowanego personelu; (b) wsparcie tworzenia i rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między naukowcami a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii na poziomie regionalnym i lokalnym, w szczególności poprzez: kampanie informacyjne i imprezy służące kojarzeniu partnerów i promocji transferu wiedzy i innowacji, rozwój systemu komunikowania się i wymiany informacji).

Łączna liczba złożonych wniosków konkursowych w ramach Priorytetu VIII w woj. lubelskim wyniosła w analizowanym okresie czasu 2354. Natomiast wartość podpisanych umów konkursowych wyniosła 256 031 300,09 zł. W ramach Poddziałania 8.2.1 podpisano 41 umów z beneficjentami, którzy kierowali wsparcie do poszczególnych grup odbiorców. W ramach niniejszego Poddziałania wsparcie w ramach umów objęło 3488 osób³, 2632 osoby rozpoczęły udział w projektach, natomiast 2038 zakończyło udział w realizowanych przedsięwzięciach⁴.

1.2 UWARUNKOWANIA ROZWOJU FIRM SPIN OFF I SPIN OUT

Nim przejdziemy do prezentacji wyników przeprowadzonego badania – zarówno na poziomie projektów, jak i poszczególnych odbiorców wsparcia – pokrótce scharakteryzowane zostaną uwarunkowania rozwoju firm spin off i spin out. Opis dotyczyć będzie dwóch wymiarów: regionalnego (rozumianego jako potencjał województwa w zakresie kreowania firm typu spin off / spin out oraz stopień uwzględniania rozwoju tego typu podmiotów w kluczowych dokumentach strategicznych regionu) oraz prawnego (rozumianego jako kontekst prawny wpływający na skłonność do uruchamiania firm spin off i spin out oraz określający ich możliwości rozwojowe).

1.2.1 Uwarunkowania regionalne rozwoju firm spin off i spin out

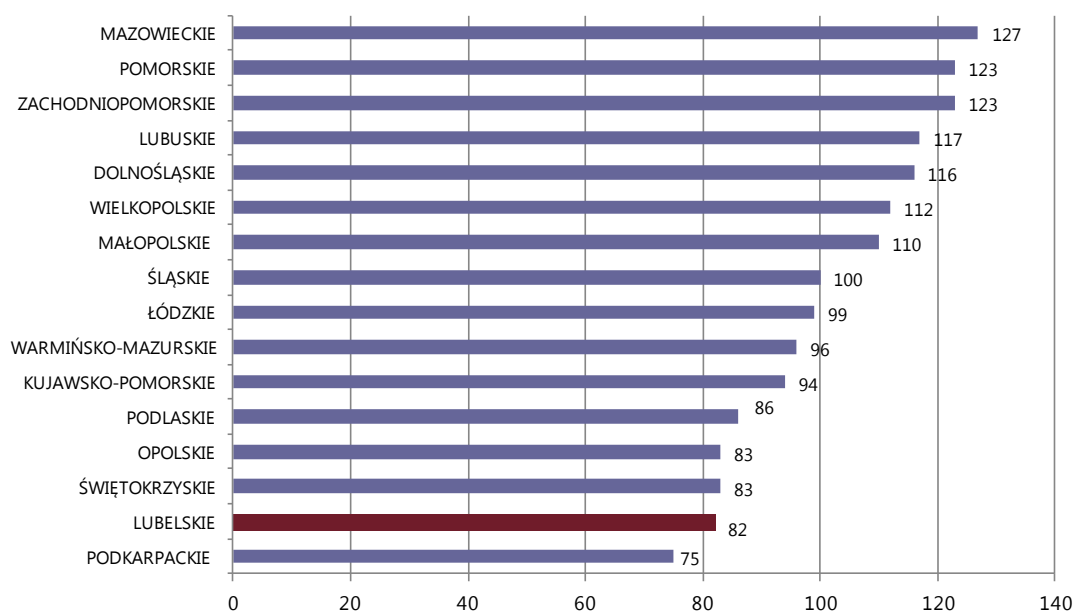
Biorąc pod uwagę fakt, iż firmy spin off / spin out to podmioty łączące w sobie wymiar biznesowy i naukowy, w ramach analizy uwarunkowań regionalnych przedstawione zostały wybrane charakterystyki dotyczące sektora przedsiębiorstw i sfery nauki w woj. lubelskim.

W pierwszej kolejności dokonano analizy ilości podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców w 2010 roku w woj. lubelskim, w zestawieniu z pozostałymi polskimi województwami.

³ Wartość przybliżona ze względu na fakt aktualizacji bazy umów w trakcie przygotowywania informacji o stanie wdrażania komponentu regionalnego PO KL w woj. lubelskim.

⁴ „Stan Wdrażania Komponentu Regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie lubelskim”, stan na dzień 31.12.2010 r.

Wykres 1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2010 roku na 10 tys. mieszkańców z uwzględnieniem województwa lubelskiego

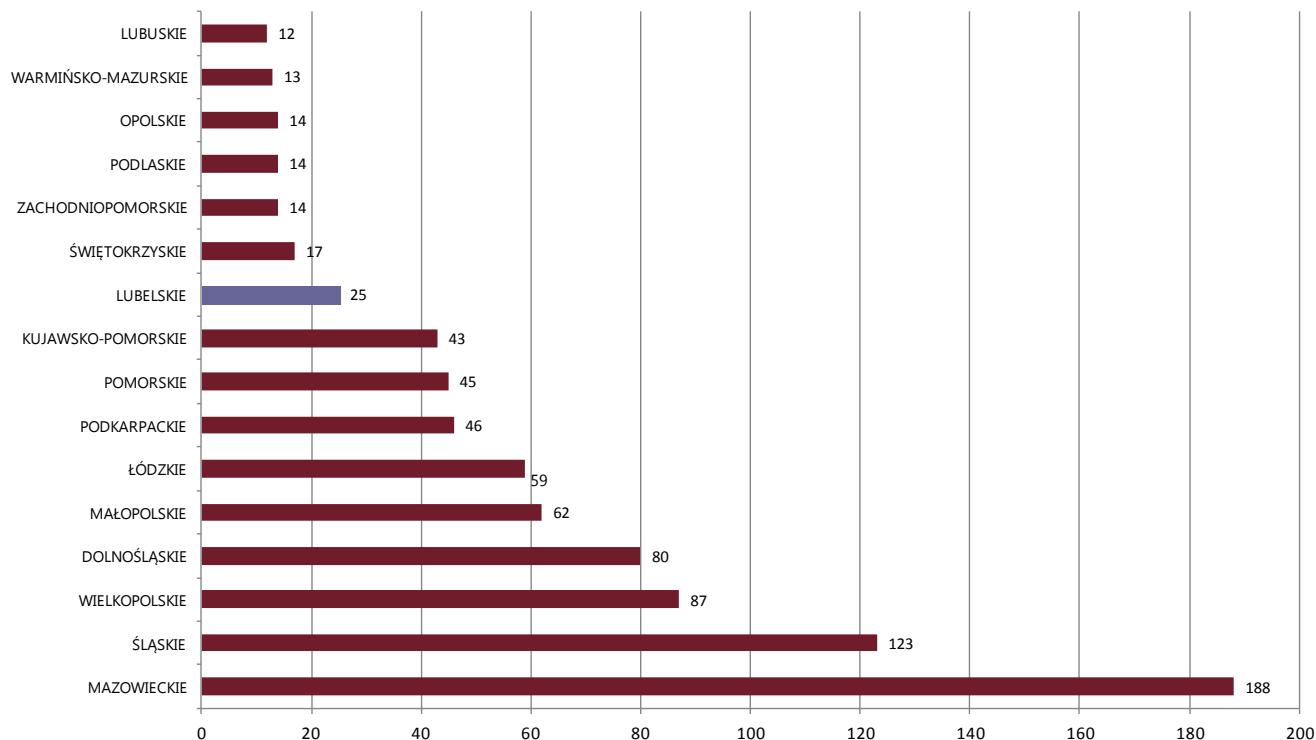

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych [data dostępu 29.11.2011]

Średnio w Polsce zarejestrowano w 2010 roku 105 nowych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców, przeciętna liczba dla województwa lubelskiego była wyraźnie niższa i wyniosła 82 nowo zarejestrowane jednostki przypadające na wspomnianą liczbę mieszkańców. Wynik ten plasuje województwo na przedostatnim miejscu wśród innych regionów kraju, niższy wynik uzyskało tylko województwo podkarpackie. Niniejsze dane świadczą o stosunkowo niskim poziomie aktywności mieszkańców Lubelszczyzny w obszarze przedsiębiorczości, co może także przekładać się na niewielką skłonność do tworzenia firm spin off / spin out.

Specyfiką firm spin off / spin out jest fakt silnego zorientowania na działalność o charakterze badawczo-rozwojowym, z tego względu celowe jest – w ramach oceny potencjału regionu w kreowaniu podmiotów tego typu – stwierdzenie stopnia aktywności ogółu przedsiębiorstw w obszarze działalności badawczo-rozwojowej.

Wykres 2. Liczba jednostek, w których wystąpiła działalność B+R w 2009 roku w sektorze przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych [data dostępu 29.11.2011]

Województwo lubelskie charakteryzuje się stosunkowo małą liczbą podmiotów, w których prowadzona jest działalność B+R, w skali kraju zajmuje dopiero 10 miejsce, ze znacznie niższą wartością (25 jednostek) wobec województw z czołówki rankingu (woj. mazowieckie – 188 firm, śląskie – 123 i wielkopolskie – 87). Mniej podmiotów w sektorze przedsiębiorstw prowadzi działalność badawczo-rozwojową również w tych regionach, które są znacznie mniejsze niż województwo lubelskie.

Przeciętne nakłady poniesione w 2007 roku na prace B+R wyniosły na Lubelszczyźnie 113,6 zł, co jest średnią niższą niż przeciętna wartość nakładów przeznaczona na sferę badawczo-rozwojową w skali kraju. Wartość ta obejmuje wydatki na prace B+R wykonane w jednostce, niezależnie od źródła pochodzenia środków (są to zarówno nakłady bieżące, jak i nakłady inwestycyjne na środki trwałe związane z działalnością B+R, lecz nie obejmują one amortyzacji środków trwałych). Jeśli chodzi o potencjał kadrowy podmiotów prowadzących działalność badawczo-rozwojową to ogółem pracownicy naukowo-badawczy z woj. lubelskiego stanowią 6,12% (6 005 zatrudnionych) wszystkich reprezentantów tej kategorii pracowników w skali kraju (98 165)⁵. W porównaniu z pozostałymi województwami lubelskie sytuuje się na poziomie przeciętnym, przy czym znacząco odstaje od dwóch pierwszych regionów (mazowieckie oraz małopolskie), w których w sektorze B+R zatrudnionych jest odpowiednio 25 220 i 11 952 osób.

Kolejne dane dotyczą już sektora nauki, który ma o tyle znaczenie dla powstawania firm spin off / spin out, że to właśnie w obrębie uczelni rodzą się typowe przedsięwzięcia tego typu (bez względu na ich późniejsze losy i sposób uregulowania kooperacji z uczelnią).

Struktura szkół wyższych działających w 2010 roku w województwie lubelskim obejmowała dwa uniwersytety, oraz po jednej szkole wyższej: technicznej, pedagogicznej, ekonomicznej oraz rolniczej. Studenci mogli się także kształcić na jednym uniwersytecie medycznym w regionie, przy czym nie funkcjonowała ani jedna placówka wychowania fizycznego, artystyczna czy teologiczna na poziomie wyższym. Ponadto działało w województwie 11 szkół wyższych niesklasyfikowanych w ramach powyższych kategorii⁶.

Jeśli chodzi o liczbę studentów przypadającą na 10 tys. mieszkańców, to średnia dla województwa lubelskiego za 2010 rok (472 studentów) była niewiele niższa od przeciętnej wartości uzyskanej w skali kraju, wynoszącej 476 studentów⁷. Wynik ten lokuje region w środku stawki w porównaniu z pozostałymi województwami. Natomiast średnia liczba

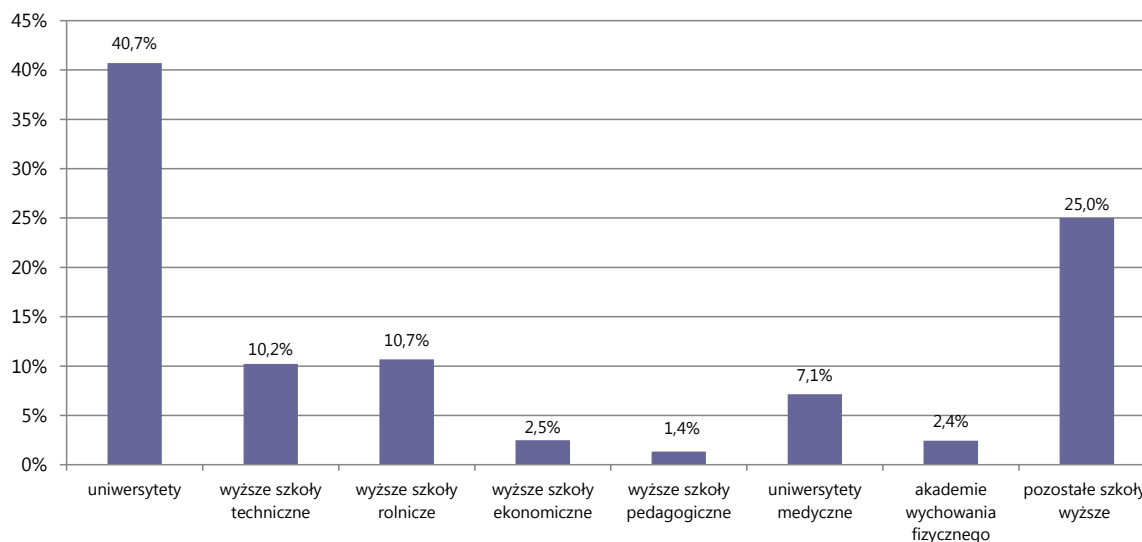
⁵ Na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych [data dostępu 29.11.2011]

⁶ *Ibidem*

⁷ Na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych [data dostępu 29.11.2011]

pracowników naukowo-badawczych przypadająca na Lubelszczyźnie na jedną szkołę wyższą wyniosła w 2010 roku 368,1 i była znacząco wyższa niż średnia liczba naukowców pracująca w tym samym roku na uczelni w skali całego kraju (224,3)⁸.

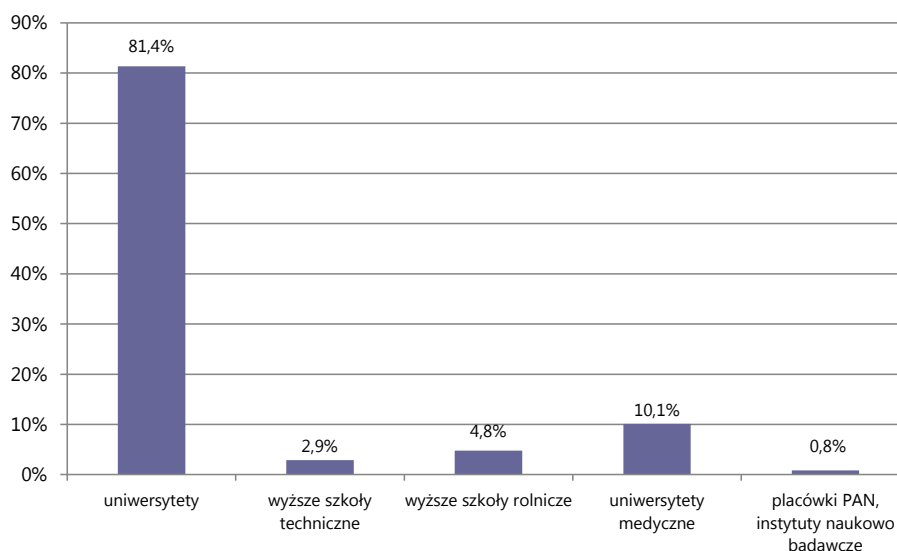
Wykres 3. Struktura studentów w województwie lubelskim według typów szkół w 2010 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, n=101 540 [data dostępu 29.11.2011]

Najwięcej studentów (40,7%) kształciło się w 2010 roku na lubelskich uniwersytetach, zaś jedna czwarta korzystała z edukacji w szkołach wyższych, do których między innymi zaliczono liczne szkoły prywatne oraz państwowe szkoły oferujące kształcenie na poziomie zawodowym. Co dziesiąty student był słuchaczem na wyższej szkole technicznej i rolniczej, niewiele ponad 7% studentów odbywało edukację na uniwersytecie medycznym.

Wykres 4. Uczestnicy studiów doktoranckich według typów szkół w województwie lubelskim w 2010 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, n=2 521 [data dostępu 29.11.2011]

⁸ Na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych [data dostępu 29.11.2011]

Wśród studentów kształcących się na trzecim stopniu edukacji wyższej zdecydowaną większość (81,4%) stanowią doktoranci uniwersytetów, co dziesiąta osoba w 2010 roku była doktorantem lubelskiego uniwersytetu medycznego, a tylko niewielki odsetek studentów podjął studia doktoranckie na uczelniach: technicznej, rolniczej oraz w innych placówkach badawczych.

Zidentyfikowany powyżej potencjał sektora kształcenia wyższego w woj. lubelskim w kontekście tworzenia firm spin off / spin out uznać należy za szczególnie wysoki w przypadku uniwersytetów (pod względem liczby studentów i doktorantów), choć podkreślić należy, że instytucjami, których studenci lub doktoranci w szczególnym stopniu są predestynowani do zakładania firm typu spin off / spin out są uczelnie techniczne. Korzystnie ocenić należy także fakt, iż w przypadku woj. lubelskiego występuje ponadprzeciętnie wysoka liczba pracowników naukowo-badawczych przypadająca na jedną uczelnię, co oznacza, że potencjalnie jest na lubelskich uczelniach relatywnie duża grupa osób, które mogłyby podejmować próby założenia firmy akademickiej.

Ostatni aspekt analizy dotyczy kwestii, która stanowi w wielu przypadkach istotę, a przynajmniej bodziec do uruchomienia własnej działalności w formule spin off / spin out⁹, a mianowicie ochrony patentowej nowych rozwiązań i technologii. W 2009 roku w woj. lubelskim zgłoszono 137 wynalazków, a patentów udzielono w tym samym roku – 60¹⁰. Wynik ten plasuje Lubelszczyznę na 8 miejscu wśród wszystkich polskich województw zarówno jeśli chodzi o zgłaszane wynalazki, jak i udzielone patenty. Potencjał regionu jest więc w tym zakresie przeciętny, ale przy tym wystarczający do tego, by powstawały w regionie firmy spin off / spin out zorientowane na komercjalizację opatentowanych rozwiązań.

Uwarunkowania dla rozwoju firm spin off i spin out określono także w kontekście zapisów regionalnych dokumentów strategicznych, które mogą stanowić instrument inicjowania działań wspomagających rozwój firm typu spin off / spin out poza ogólnokrajowymi formami wsparcia (takimi jak Poddziałanie 8.2.1 PO KL).

Nadrzędnym celem rozwoju województwa lubelskiego zapisanym z dokumencie *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020* jest osiągnięcie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych. W ramach tego głównego postulatu wymienia się między innymi priorytet uwzględniający wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy poprzez rozwój regionalnego potencjału B+R oraz jego wykorzystanie dla potrzeb gospodarki.

Zauważono, iż województwo charakteryzowało się dotychczas raczej niskim stopniem wykorzystania efektów prac badawczo-rozwojowych oraz stosunkowym ich niedostosowaniem do potrzeb gospodarki¹¹. Stwierdzono, iż do uwarunkowań tego stanu rzeczy należy przede wszystkim słabe wyposażenie infrastrukturalne jednostek B+R oraz niedostateczne wsparcie procesu transferu wiedzy oraz komercjalizacji wyników badań naukowych.

W dokumencie założono realizację kilku priorytetowych działań, mających przyczynić się do ograniczenia wpływu wskazanych barier oraz wzmocnienia już istniejącego potencjału sfery badawczo – rozwojowej:

- wzmocnienie bazy naukowo-badawczej szkół wyższych oraz instytucji badawczo-rozwojowych w regionie (w tym: inwestycje w bazę lokalową, aparaturę naukowo-badawczą, tworzenie sieci kooperacji ośrodków naukowych i jednostek badawczo-rozwojowych w ramach krajowej i europejskiej przestrzeni badawczej);
- rozwój wiedzy i badań w strategicznych dla regionu dziedzinach nauki¹² (w tym: stosowanie metod długofalowego prognozowania kierunków rozwoju nauki, upowszechnianie nauki i innowacji w społeczeństwie i gospodarce, wspieranie międzynarodowej i krajowej współpracy ośrodków naukowo badawczych, rozwój zasobów ludzkich sektora B+R);
- wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem B+R i przedsiębiorcami (w tym: dostosowanie oferty badawczej i edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, wsparcie zakupu wyników prac badawczych i własności intelektualnej przez przedsiębiorstwa, stymulowanie rozwoju prywatnego rynku usług badawczo-rozwojowych, wsparcie dla podmiotów zgłaszających patenty);
- rozwój regionalnej infrastruktury transferu wiedzy i komercjalizacji badań jako podstawowego elementu regionalnego systemu innowacji (w tym: budowa parku naukowo-technologicznego, centrów transferu wiedzy

⁹ Jak się okaże w dalszej części raportu, sytuacja taka miała miejsce w przypadku jedynej firmy spin off / spin out zidentyfikowanej wśród odbiorców ewaluowanego wsparcia.

¹⁰ GUS (2011) Nauka i technika w Polsce w 2009 roku, Warszawa: GUS / Szczecin: Urząd Statystyczny, s. 496

¹¹ *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020*, Zarząd Województwa Lubelskiego 2009, s.37, 47 i n.

¹² Dziedziny te wynikają z *Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Lubelskiego* i obejmują takie kierunki jak: inżynieria, biotechnologia, informatyka, ochrona środowiska, rolnictwo i przetwórstwo rolne, produkcja energii z odnawialnych źródeł

i technologii, inkubatorów technologicznych, rozwój parków przemysłowych, klastrów produkcyjno-usługowych, zintegrowanej platformy elektronicznej usług online)¹³.

Dokumentem wspierającym regionalną strategię rozwoju jest *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego*. Zgodnie z jej zapisami rozwój innowacyjności w regionie postępować ma przede wszystkim w trzech obszarach pokrywających się z trzema głównymi celami RSI:

- wzrost przedsiębiorczości w regionie,
- rozwój sektora produktów ekologicznych ,
- wzrost konkurencyjności oferty naukowo – dydaktycznej.

W ramach dwóch pierwszych obszarów zakłada się wzrost liczby i konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez rozwój współpracy ze sferą B+R, wspieranie innowacyjności, rozwój kapitału ludzkiego przez transfer specjalistycznej wiedzy bezpośrednio do przedsiębiorstw oraz wzrost znaczenia i produkcji energii z odnawialnych źródeł poprzez wykorzystanie naturalnego potencjału regionu w zakresie produkcji energii z biomasy, słońca, wiatru, wody itp¹⁴.

Trzeci cel RSI ukierunkowany jest w szczególności na rozwój współpracy sfery nauki i biznesu oraz zwiększenie elastyczności zarówno oferty dydaktycznej, jak i naukowo-badawczej. Za priorytetowe dziedziny uznano badania związane z inżynierią, zdrowiem, medycyną i biotechnologią¹⁵. Wśród przewidzianych działań wyodrębniono między innymi:

- stworzenie przejrzystego systemu transferu informacji pomiędzy JBR, instytucjami wsparcia oraz przedsiębiorstwami
- rozwój wiedzy i badań w sektorach strategicznych dla rozwoju regionu
- rozwój infrastruktury i oferty Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego
- stworzenie regionalnego Centrum Transferu Technologii i Innowacji
- zaangażowanie JBR i instytucji wsparcia w promowaniu i uzyskiwaniu przez przedsiębiorstwa certyfikatów potwierdzających jakość i nowoczesność ofert
- stworzenie systemu wsparcia przedsiębiorczości akademickiej,
- stworzenie bazy danych oferty naukowo-badawczej JBR-ów regionu oraz potrzeb przemysłu (kojarzenie partnerów)
- stworzenie systemu monitorowania potrzeb przedsiębiorców oraz dostosowania do nich oferty badawczej.

Generalnie więc, jeśli chodzi o zapisy regionalnych dokumentów strategicznych, to choć pośrednio tworzą one sprzyjający kontekst dla rozwoju przedsiębiorczości akademickiej, to jednak większy nacisk jest w nich położony na transfer wiedzy naukowej do sektora przedsiębiorstw i wspieranie relacji pomiędzy nauką i biznesem, mniejszy zaś na ich ścisłą integrację, jaką są firmy typu spin off / spin out.

1.2.2 Uwarunkowania prawne tworzenia i prowadzenia firm spin off i spin out

W przypadku podmiotów spin off / spin out mamy do czynienia z dwójakiego rodzaju uwarunkowaniami prawnymi dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej. Pierwsze mają charakter generalny i dotyczą całego sektora przedsiębiorstw w Polsce – firmy spin off / spin out podlegają w tym przypadku (w zależności od formy prawnej) takim samym regulacjom jak pozostałe przedsiębiorstwa. Drugi rodzaj uwarunkowań – i te zostaną poniżej pokrótce scharakteryzowane – mają charakter specyficzny dla firm typu spin off / spin out i dotyczą przede wszystkim sformalizowania relacji z podmiotem macierzystym (uczelnią) oraz kwestii ochrony własności intelektualnej.

Tworzenie firm spin off / spin out traktować należy jako jedną ze strategii komercjalizacji wiedzy (obok sprzedaży praw własności, licencjonowania, aliansu strategicznego, firmy joint venture)¹⁶. W sensie prawnym właściwie tylko firmy spin off cechuje specyfika ich statusu legalnego (firmy spin out ze względu na luźne powiązanie z uczelnią to w wymiarze prawnym typowe przedsiębiorstwa). W literaturze przedmiotu przyjmuje się, że w przypadku tych podmiotów ich specyfikę konstituują przede wszystkim takie elementy jak¹⁷:

- obecność wśród założycieli pracowników instytucji naukowej/badawczej,
- bazowanie podmiotu na technologii przekazanej w formie licencji,

¹³ *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020, op. cit., s. 47, 48*

¹⁴ *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Lubelskiego, Lublin 2004, s. 56, 59*

¹⁵ *Ibidem, s. 60.*

¹⁶ PARP (2008) Pakiet informacyjny – Strategie komercjalizacji technologii, Warszawa, s. 2

¹⁷ Tamowicz P. (2006) Przedsiębiorczość akademicka – spółki spin-off w Polsce, Warszawa: PARP, s. 12

- wsparcie kapitałowe podmiotu (w formie udziału we własności) przez sektor publiczny.

Obok aktów prawnych, którym firmy spin off / spin out podlegają z racji posiadania statusu przedsiębiorstwa, w przypadku tych podmiotów dodatkowo uwzględniony musi być kontekst prawny określany przez Prawo o szkolnictwie wyższym (gdzie wskazuje się możliwości dla prowadzenia przez uczelnię działań w obszarze komercjalizacji wyników badań), a w przypadku uczelni publicznych i prowadzonych przez nie spółek spin off, także Ustawa o finansach publicznych. Szczególne znaczenie ma też w tym przypadku całość prawodawstwa dotyczącego ochrony praw własności intelektualnej (jednocześnie jednak bariery w postaci dużego stopnia skomplikowania systemu prawnego w tym zakresie, a przy tym – jego niejednoznaczności – sprawiają, że niejednokrotnie mamy do czynienia z tzw. „szarymi” spin off-ami, tj. „wykorzystywaniem infrastruktury i własności intelektualnej uczelni na zasadach nieuregulowanych”). Własność intelektualna to prawa odnoszące się do dzieł, interpretacji, wynalazków, odkryć naukowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych itp. oraz ochrony przed nieuczciwą konkurencją, a także wszelkie inne prawa dotyczące działalności intelektualnej w dziedzinie przemysłowej, naukowej, literackiej i artystycznej¹⁸. Pojęcie własności intelektualnej obejmuje następujące dziedziny:

- własność przemysłową, której przedmiotem są w szczególności: wynalazki, wzory użytkowe i przemysłowe, znaki towarowe,
- prawo autorskie i prawa pokrewne,
- ochronę innych dóbr intelektualnych, w szczególności know-how,
- zwalczanie nieuczciwej konkurencji.

W Polsce podstawowymi przepisami regulującymi prawo własności intelektualnej są¹⁹:

- Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2003 r. nr 11 9, poz. 111 7 ze zm.),
- Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2000 nr 80, poz. 904).

Ustawy te regulują w praktyce całość kwestii związanych z prawem własności intelektualnej (wraz ze źródłami prawa międzynarodowego i prawa wspólnotowego).

Uwzględniając powyższe, w odniesieniu do uwarunkowań prawnych dotyczących tworzenia i prowadzenia działalności gospodarczej typu spin off i spin out istotne są przede wszystkim dwie kwestie, które w sposób bezpośredni wynikają ze specyfiki tego rodzaju firm. Po pierwsze, istotne jest stworzenie sprzyjającego kontekstu prawnego dla uczelni, które chciałyby angażować się w prowadzenie innowacyjnej działalności gospodarczej. Obecnie, taką możliwość – choć przyznajmy, że na relatywnie ogólnym poziomie – stwarza przywołana wcześniej ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym, gdzie stwierdza się, że „Uczelnia, w celu komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych tworzy spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółkę akcyjną, zwaną dalej „spółką celową”. Spółkę celową tworzy rektor za zgodą senatu uczelni lub innego organu kolegialnego uczelni. Do zadań spółki celowej należy w szczególności obejmowanie udziałów w spółkach kapitałowych lub tworzenie spółek kapitałowych, które powstają w celu wdrożenia wyników badań naukowych lub prac rozwojowych prowadzonych w uczelni”. Możliwość prowadzenia działalności gospodarczej przez jednostkę akademicką została więc ustawowo przewidziana i wydaje się, że na poziomie operacyjnym rozstrzygający charakter winny mieć ogólne regulacje prawne dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie wydaje się, że z punktu widzenia uczelni to właśnie angażowanie się w tworzenie podmiotu typu spin off jest prawnie bardziej jednoznaczne niż współpraca z firmą typu spin out. Wynika to z faktu, że w przypadku firmy spin off, uczelnia w umowie spółki może w sposób jednoznaczny określić formę swojego zaangażowania, a także warunki wykorzystania wszelkich zasobów uczelnianych. Nie jest w tym przypadku konieczne tworzenie dodatkowych instrumentów prawnych, które precyzowałyby sposób tworzenia i funkcjonowania przedsięwzięcia typu spin off. Istotne znaczenie ma tu jednak kwestia ochrony własności intelektualnej, która z kolei zależy od specyfiki danego przedsięwzięcia. Jeśli dany produkt lub usługa stanowi efekt prac prowadzonych w już powołanej spółce, to ona będzie podmiotem zgłaszającym dany pomysł do ochrony patentowej, a następnie czerpiącym korzyści z udzielonego patentu. Możliwa jest jednak także sytuacja, w której własność intelektualna wykorzystywana przez powołaną spółkę jest formą wkładu osób lub podmiotów ją współtworzących. W takim przypadku konieczne jest precyzyjne określenie w umowie spółki w jaki sposób i na jakich warunkach dany pomysł biznesowy lub technologiczny będzie spółce udostępniany²⁰. Niezbędne jest wtedy także określenie szczegółowych warunków korzystania przez spółkę z zasobów nie samego przedsiębiorstwa, ale jednego z jego udziałowców, czyli

¹⁸ AIP Politechniki Opolskiej, Poradnik z zakresu tworzenia i funkcjonowania spółek spin off i out, Opole; s. 8

¹⁹ Łazewski M., Gołębowski M., (2006) Własność intelektualna – Vademecum innowacyjnego przedsiębiorcy, Warszawa, s. 8

²⁰ Na przykład w formie aportu, jak – w odniesieniu do wkładu wnoszonego przez uczelnię – określa to ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym: „Uczelnia (...) przekazuje spółce celowej w formie aportu wyniki badań naukowych i prac rozwojowych, w szczególności uzyskane prawa własności przemysłowej”.

uczelni. Biorąc jednak pod uwagę formalne zaangażowanie szkoły wyższej w dane przedsięwzięcie gospodarcze nie powinno to stanowić problemu.

Z większymi ograniczeniami i trudnościami natury prawnej dotyczącymi tworzenia i prowadzenia firm typu spin off / spin out mamy do czynienia w przypadku drugiego ze wspomnianych rodzajów przedsiębiorstw (przy założeniu, iż nowoutworzona firma utrzymuje określone relacje z uczelnią). W tym przypadku bowiem możliwości uregulowania relacji na linii firma – uczelnia są o wiele mniejsze, co w skrajnym przypadku może prowadzić do funkcjonowania „szarej strefy” firm akademickich, w której jednostka akademicka nie tylko nie kontroluje procesu wykorzystywania swoich zasobów przez prywatne podmioty, ale nawet nie ma jego świadomości. Dotyczy to przede wszystkim sytuacji firm tworzonych przez osoby będące nadal pracownikami uczelni i prowadzącymi w jej ramach (i z wykorzystaniem jej zasobów sprzętowych czy materiałowych) badania naukowe. W tym obszarze niezbędne jest stworzenie mechanizmów, które pozwoliłyby na jednoznaczne i jasne określenie relacji pomiędzy tymi firmami i uczelnią, głównie na poziomie wykorzystywania wszelkiego rodzaju zasobów uczelnianych, (w przypadku przedsięwzięć typu spin out jest to bowiem główna płaszczyzna współpracy firmy z uczelnią). Pierwszym i niezbędnym warunkiem prawidłowego określenia tychże relacji powinno być pełne informowanie uczelni na temat prowadzonych prac naukowo-badawczych, w tym zorientowanych na komercjalizację wyników badań. Preferowane rozwiązanie prawne w tym zakresie powinno być zbliżone do obecnych regulacji dotyczących dodatkowego zatrudnienia pracowników uczelni w innych jednostkach, gdzie położono nacisk na pełną jawność aktywności zawodowej pracownika szkoły wyższej. Jednocześnie należy podkreślić, że to w jaki sposób dokładnie zostałyby określone wspomniane relacje powinno być przede wszystkim kompetencją szkoły, a nie wynikać z ogólnokrajowego prawodawstwa. Takie rozwiązanie jest zresztą zgodne z obecnym stanem prawnym – ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym zobowiązuje Senat, a w przypadku uczelni niepublicznej organ wskazany w statucie, do uchwalenia regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, który m.in. określa „zasady korzystania z majątku uczelni wykorzystywanego do komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenia usług naukowo-badawczych”.

Generalnie więc należy stwierdzić, że ogólnokrajowy kontekst prawny tworzy warunki umożliwiające zaangażowanie się uczelni w tworzenie przedsiębiorstw o profilu akademickim. Ostateczne rozwiązania muszą być jednak tworzone i wdrażane na poziomie poszczególnych uczelni (i dzięki temu uwzględniać specyfikę tych ostatnich), np. poprzez opracowywanie uczelnianych regulaminów tworzenia firm typu spin off²¹.

1.3 CHARAKTERYSTYKA DOFINANSOWANYCH PROJEKTÓW

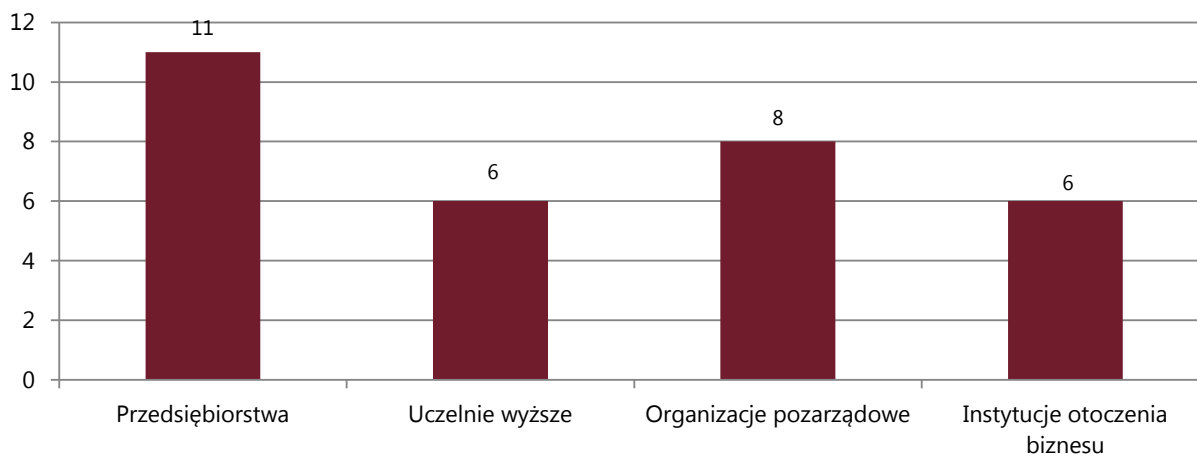
Wg stanu na 31.12.2010 roku w ramach 31 projektów Poddziałania 8.2.1 oferowane było lub jest wsparcie w formie szkoleń i/lub doradztwa. Zgodnie z założeniami przedmiotowego wsparcia obszarem realizacji wszystkich projektów uczyniono województwo lubelskie. Wartość analizowanych projektów była dosyć zróżnicowana, kwoty dla projektów o najmniejszej i największej wartości wynosiły odpowiednio 146 800 zł oraz 1 120 080 zł. Podobnie kształtuje się sytuacja, jeśli chodzi o koszt przypadający na jednego uczestnika projektu – wartość dla projektu o najniższych kosztach wyniosła 319,13zł, a dla projektu o najwyższych – 35 002,50 zł.

Tak duże zróżnicowanie w poziomie kosztów przypadających na jednego uczestnika projektu rodzi pytania o efektywność realizowanych przedsięwzięć i ewentualne możliwości jej kontroli. Trzeba jednak podkreślić, że w ramach ewaluowanych projektów mieliśmy do czynienia z bardzo różnorodną formułą i zakresem merytorycznym wsparcia szkoleniowo-doradcze. W sytuacji, gdy nie jest możliwe wyodrębnienie na etapie prowadzonej analizy kosztów związanych z poszczególnymi – organizacyjnymi i merytorycznymi – komponentami projektu porównywanie projektów tak silnie zróżnicowanych jest bardzo utrudnione. Dodatkowo biorąc pod uwagę, że wartość projektu jest uwarunkowana liczbą jego uczestników, powyższe dane wskazują pośrednio na fakt zróżnicowanej skali dofinansowanych przedsięwzięć mierzonej liczbą osób objętych wsparciem.

Poniższy wykres prezentuje strukturę beneficjentów realizujących w woj. lubelskim projekty w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL.

²¹ Tego rodzaju dokumenty funkcjonują już na polskich uczelniach, np. na Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Gdańskim, czy Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy.

Wykres 5. Rodzaj podmiotu występującego w roli beneficjenta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy projektów POKL w ramach komponentu regionalnego w województwie lubelskim (n=31)

W grupie beneficjentów najliczniej reprezentowana jest kategoria przedsiębiorstw – 11 spośród 31 projektów było lub jest realizowanych właśnie przez firmy. Wśród pozostałych kategorii respondentów mamy do czynienia z: instytucjami otoczenia biznesu (6), organizacjami pozarządowymi (8) oraz uczelniami wyższymi (6).

Uwzględniając specyfikę projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL (oraz grupy docelowej, do której projekty te są adresowane) wydaje się, iż kluczowe jest przygotowanie podmiotu realizującego projekt nie tylko w zakresie tematycznym projektu (prowadzenie działalności gospodarczej, w tym ramach podmiotów typu: spin off i spin out), ale także doświadczenie w kooperacji z jednostkami naukowymi (prowadzącymi działalność badawczą lub badawczo-dydaktyczną). Z tego względu optymalną kategorię beneficjentów stanowią same uczelnie, biorąc jednak pod uwagę, że sama uczelnia może nie dysponować właściwym potencjałem do realizacji zadań projektowych, preferowanym wariantem powinna być realizacja projektu przez jednostki powiązane bezpośrednio z uczelniami (lub funkcjonujące w ich strukturze organizacyjnej), które prowadzą działalność w obszarze przedsiębiorczości akademickiej (tj. inkubatory i preinkubatory akademickie, parki technologiczne, centra współpracy z biznesem oraz inne jednostki zajmujące się komercjalizacją wyników prac badawczych etc.). Kwestia ta została także zasygnalizowana w badaniu jakościowym przeprowadzonym z przedstawicielami IP:

Tym bardziej, że są instytucje, chociażby inkubatory, które mają doświadczenia i wypracowane rozwiązania w zakresie komercjalizacji wiedzy. (IDI_IP)

Uwzględniając powyższe, za uzasadnioną należy uznać rekomendację, by w procedurze konkursowej preferowane były podmioty należące do powyższych kategorii lub wręcz, by wyłącznie te podmioty były uprawnione do realizacji projektów w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL (ewentualnie wchodząc w partnerstwo z innymi typami podmiotów).

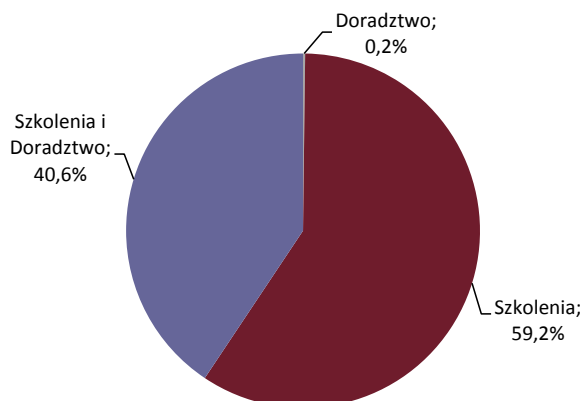
Rekomendacja 1. Należy podjąć działania zorientowane na takie „skalibrowanie” procedur konkursowych, by projekty realizowane w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL były realizowane przez wnioskodawców w partnerstwie z uczelniami lub jednostkami z nimi bezpośrednio powiązanymi.

1.4 CHARAKTERYSTYKA ODBIORCÓW WSPARCIA W RAMACH PODDZIAŁANIA 8.2.1 PO KL

Charakterystyka uczestników projektów w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL, którzy skorzystali ze wsparcia szkoleniowo-doradczego przeprowadzona została w oparciu o dwojaki rodzaj dane. Po pierwsze – w odniesieniu do kategorii informacji, które są zawarte w bazie PEFS – analizie poddano populację wszystkich uczestników projektów o charakterze szkoleniowo-doradczym w Poddziałaniu 8.2.1 PO KL, którzy zakończyli udział w projektach do 31.12.2010 roku. Po drugie, analizie poddano charakterystyki uczestników projektów dotyczące kwestii, których nie obejmuje baza PEFS, przy czym siłą rzeczy analiza w tym przypadku obejmowała wyłącznie respondentów badania CAWI/CATI.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę wszystkich uczestników ewaluowanych projektów, którzy zakończyli swój udział w projektach do 31.12.2010 roku.

Wykres 6. Rodzaj wsparcia otrzymanego w ramach Poddziałania 8.2.1 POKL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=2082)

W oparciu o dane zawarte w systemie PEFS stwierdzić należy, iż 2082 uczestników projektów realizowanych na terenie woj. lubelskiego w ramach Poddziałania 8.2.1 skorzystało ze szkoleń i/lub doradztwa. Większość – 59,2% uczestników wzięło udział tylko w pierwszej z wymienionych form wsparcia, 40,6% skorzystało z obu, natomiast tylko 0,2% uczestników otrzymało wsparcie w formie doradztwa bez udziału w szkoleniach. Biorąc pod uwagę płeć uczestników należy stwierdzić, iż 58% kobiet uczestniczyło w samym wsparciu szkoleniowym, 41,7% wzięło udział zarówno w szkoleniach jak i doradztwie, a 0,3% kobiet skorzystało jedynie ze wsparcia doradczego. Wśród mężczyzn odsetki te kształtują się na zbliżonym poziomie – szkolenia 60,8%, wsparcie doradcze oraz szkoleniowe 39,1% oraz korzystający z samego doradztwa 0,1%. Należy w tym miejscu podkreślić, iż we wspomnianych formach wsparcia brało udział przeciętnie 67,16 uczestników na jeden realizowany projekt w Poddziałaniu 8.2.1, co czyni je projektami o średniej liczbie uczestników.

Z powyższych danych wyłania się głównie szkoleniowy charakter ewaluowanych projektów – ze szkoleń skorzystali niemalże wszyscy uczestnicy przedsięwzięć objętych badaniem, przy czym w większości (59,2%) szkolenie było jedyną formą wsparcia, w jakiej uczestnicy partycypowali. Fakt, iż mniejszy odsetek osób korzystał z usług doradczych oferowanych w ramach projektów nie powinien dziwić, jeśli weźmiemy pod uwagę, że doradztwo jest bardziej specjalistyczną (i z reguły także – bardziej zindywidualizowaną) formą wsparcia, rodzi się jednak pytanie o skuteczność i trwałość efektów projektów w odniesieniu do tych osób, które objęto wyłącznie wsparciem szkoleniowym. Wydaje się bowiem, że dla zapewnienia skuteczności projektów oraz zagwarantowania ich kompleksowego charakteru celowe byłoby zwiększenie znaczenia wsparcia doradczego i dotarcie z nim do większej ilości odbiorców. Jest to tym bardziej istotne, że właśnie doradztwo postrzegać należy w kategoriach narzędzia, które może urealnić i doprecyzować ewentualne pomysły biznesowe uczestników projektów, a tym samym zwiększyć szansę na to, by udział w projekcie kończył się założeniem firmy lub przynajmniej konkretnym planem działań zorientowanych na realizację tego celu. Doradztwo, szczególnie w wariantcie indywidualnym okaże się szczególnie uzasadnione, jeśli weźmiemy pod uwagę specyfikę przedsięwzięć typu spin off i spin out, które na początkowym etapie działalności mogą wymagać pomocy (prawnej, marketingowej, finansowej) o bardzo sprofilowanym, czy wręcz zindywidualizowanym charakterze.

Rekomendacja 2. Biorąc pod uwagę, że docelowo projekty winny uruchamiać aktywność uczestników w zakresie tworzenia firm spin off i spin out należy zwiększyć znaczenie doradztwa, które stanowi formę wsparcia umożliwiającą lepsze dostosowanie się do specyfiki konkretnego uczestnika i planowanego przez niego przedsięwzięcia.

Jednocześnie, bez względu na ostateczny zakres oferowanego wsparcia istotnym elementem wymagającym określonego rodzaju usprawnień jest kwestia monitorowania skuteczności udzielanej pomocy. W chwili obecnej, głównie ze względu na określony na poziomie Programu sposób monitorowania efektów Poddziałania 8.2.1, monitoring realizowanych projektów ogranicza się najczęściej do okresu uczestnictwa w projekcie i objęcia wsparciem szkoleniowo-doradczym. Problemem jest jednak identyfikacja efektów odnoszących się do zakładania działalności

gospodarczej przez osoby uczestniczące w projektach, co jednak traktować należy jako systemową słabość całego systemu monitorowania określonego w PO KL. Ów problem został zasygnalizowany w badaniu jakościowym realizowanym z przedstawicielami IP:

Jako instytucja widzimy problemy związane z monitoringiem i trwałością projektów. Nie mamy możliwości bezpośredniego śledzenia działań beneficjenta ostatecznego w kontekście założenia działalności gospodarczej. W momencie zakończenia projektu kończy się także nasza wiedza w tym zakresie. (IDL_IP)

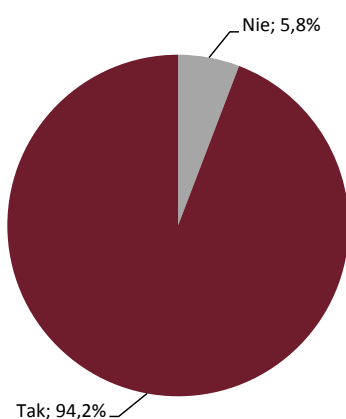
W przypadku, gdy projekt nie zawiera uszczegółowień w części merytorycznej i nie zakłada wskaźników dotyczących charakteru zakładanych działalności Oddział Wdrażania Priorytetu VIII nie ma możliwości monitorowania takich informacji. (IDL_IP)

Wynikające z przyjętego na poziomie Programu sposobu monitoringu efektów trudności w określeniu dalszych „losów” uczestników projektów uzasadniają sformułowanie rekomendacji, które jednak nie dotyczyłyby samego procesu monitoringu, ale generalnej logiki wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL i doboru wskaźników do pomiaru jego efektów. W chwili obecnej ów pomiar odbywa się z wykorzystaniem wskaźnika odnoszącego się do liczby osób objętych wsparciem szkoleniowo-doradczym (wskaźnik produktu), bez odniesienia do wskaźników rezultatu, za pomocą których mogłyby być identyfikowane efekty realizowanych projektów. Taka sytuacja może generować ryzyko zorientowania projektów na sam fakt przeprowadzenia szkoleń i doradztwa (i objęcie nimi jak największej liczby uczestników)²⁴, nie zaś na takie ich zaadresowanie, by – nawet pomimo udzielenia wsparcia mniejszej liczbie osób – dostrzegalne były na większą skalę efekty dotyczące uruchamiania działalności gospodarczej. Należy rozważyć modyfikację dotychczasowego modelu, co jednocześnie musiałyby się wiązać z zasadniczym przeorientowaniem logiki uruchamianego wsparcia.

Rekomendacja 3. W ramach ewaluowanego wsparcia większy nacisk winien być położony na osiągnięcie rezultatów w postaci uruchamiania działalności gospodarczej przez uczestników projektów niż na sam ich udział w oferowanych formach wsparcia.

Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące faktu zakończenia udziału w projekcie zgodnie z zaplanowaną ścieżką określoną dla danej osoby.

Wykres 7. Zakończenie udziału we wsparciu zgodnie z zaplanowaną ścieżką

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=2082)

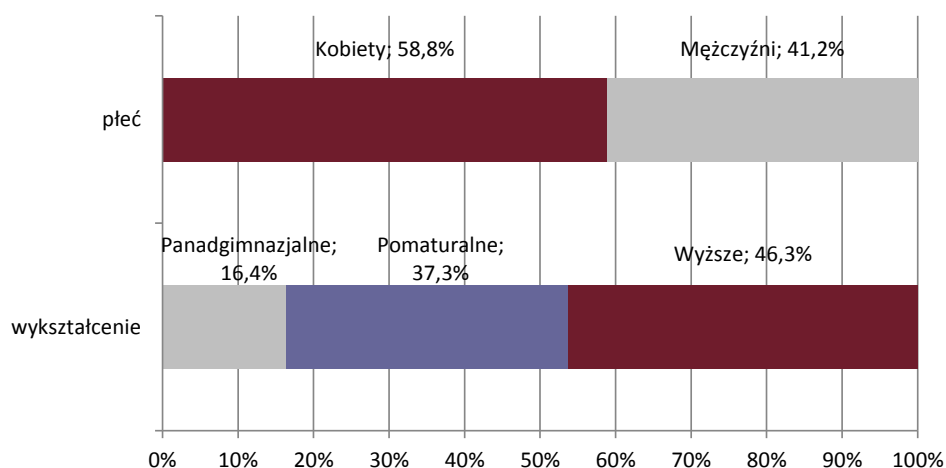
W zdecydowanej większości przypadków uczestnictwo w projektach przebiegało zgodnie z planem i objęło całość założonego pierwotnie okresu uczestnictwa – aż 94,2% uczestników projektów zakończyło udział w oferowanym wsparciu zgodnie z zaplanowaną ścieżką, natomiast pozostałe 5,8% zakończyło uczestnictwo we wcześniejszej niż

²⁴ Znajduje to odzwierciedlenie w wielokrotnie przekroczonej obecnie wartości wymienionego wskaźnika w województwie lubelskim.

pierwotnie określona fazie projektu. Wśród kobiet i mężczyzn odsetki te kształtują się identycznie jak w całej analizowanej grupie. Generalnie, mamy więc do czynienia z brakiem wyraźnego problemu wycofywania się uczestników z projektu w trakcie jego trwania.

Przechodząc do charakterystyk opisujących bezpośrednio uczestników projektu w pierwszej kolejności zaprezentowane zostaną dane dotyczące płci i wykształcenia odbiorców wsparcia.

Wykres 8. Płeć i wykształcenie uczestników projektów

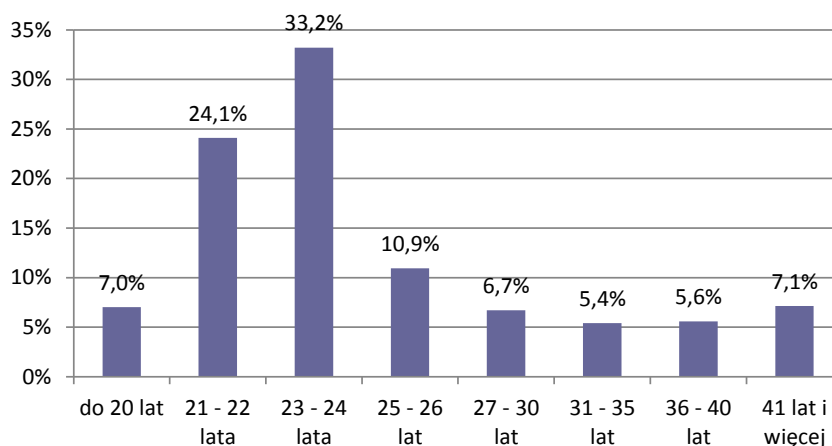
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=2082)

Kobiety częściej niż mężczyźni brały udział w ewaluowanych projektach, stanowiąc 58,8% wszystkich uczestników projektu wobec udziału mężczyzn wynoszącego 41,2%. Natomiast jeżeli chodzi o poziom wykształcenia uczestników w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie, najszerszą grupę stanowiły osoby z wyższym wykształceniem (46,3%), nieco mniejsza grupa uczestników – 37,3% – posiadała wykształcenie pomaturalne, a najmniej (16,4%) ponadgimnazjalne. Analizując wykształcenie w podziale na płeć uczestników, udziały wspomnianych grup kształtują się w podobny sposób. W analizowanych projektach wzięło udział 15,7% kobiet z wykształceniem ponadgimnazjalnym, 38,6% z pomaturalnym oraz 45,7% z wykształceniem wyższym. Natomiast wśród mężczyzn osoby z wykształceniem ponadgimnazjalnym stanowiły 17,5%, z pomaturalnym 35,3%, a z wykształceniem wyższym 47,2%.

Niniejsza zmienna stanowi pierwszą z charakterystyk pozwalających dokładnie określić udział w populacji uczestników ewaluowanych projektów reprezentantów poszczególnych kategorii odbiorców wsparcia szkoleniowo-doradczego przewidzianych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL (pracownicy naukowcy i naukowo-dydaktyczni, doktoranci, absolwenci, studenci). Analiza poziomu wykształcenia w momencie rozpoczynania udziału w projekcie sugeruje dominację studentów, gdyż właśnie w przypadku tych osób mamy do czynienia z wykształceniem ponadgimnazjalnym i pomaturalnym (łącznie udział: 53,7%).

Kolejny parametr opisu dotyczy wieku uczestników projektów w momencie uczestnictwa w projekcie.

Wykres 9. Wiek uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 PO KL

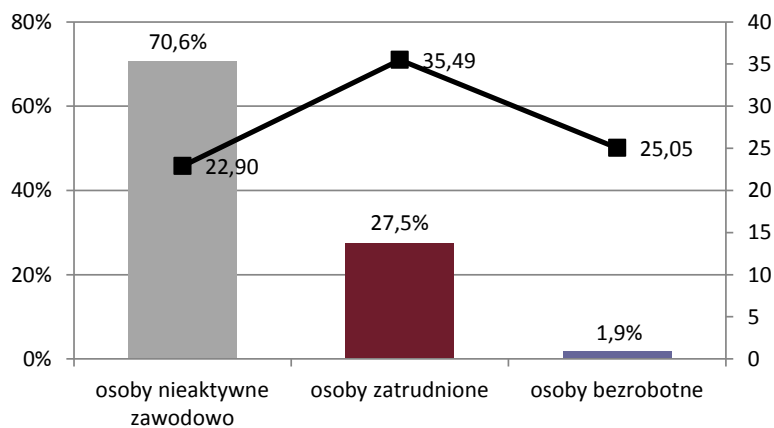

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=2076, b.d.=6)

Mimo, iż wiek uczestników projektów jest dosyć zróżnicowany, najszerszą grupę stanowiły osoby młode – w wieku od 21 do 24 lat – ich udział kształtuje się na poziomie 57,3% wszystkich uczestników projektów (przy czym przeciętny wiek uczestnika projektu wyniósł 26,39 roku). Wyraźna dominacja tej kategorii wiekowej stanowi potwierdzenie wcześniejszych przypuszczeń dotyczących zdominowania populacji uczestników projektów przez studentów.

Opierając się o dane z bazy PEFS określono także status na rynku pracy uczestników ewaluowanych projektów (chodzi o sytuację na rynku pracy w momencie rozpoczęcia udziału w nim) określając dodatkowo przeciętny wiek uczestników projektów należących do poszczególnych kategorii.

Wykres 10. Status na rynku pracy oraz przeciętny wiek uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 PO KL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=2082)

Zaobserwowaną tendencję dotyczącą szczególnie dużej reprezentacji studentów potwierdza status na rynku pracy uczestników projektów. Największy odsetek w analizowanej grupie – 70,6% – stanowili uczestnicy nieaktywni zawodowo (z czego prawie wszyscy byli w trakcie nauki lub kształcenia), a ich przeciętny wiek był o 12,59 roku niższy niż osób zatrudnionych i wynosił 22,9 roku. Statystyczna analiza danych wykazała, iż zaobserwowane różnice w przeciętnym wieku są istotne pod względem statystycznym²⁵. Oznacza to, że współwystępowanie różnic w poziomie wieku oraz statusie uczestników projektów nie ma charakteru przypadkowego, lecz jest uwarunkowane specyfiką każdej z wyodrębnionych grup.

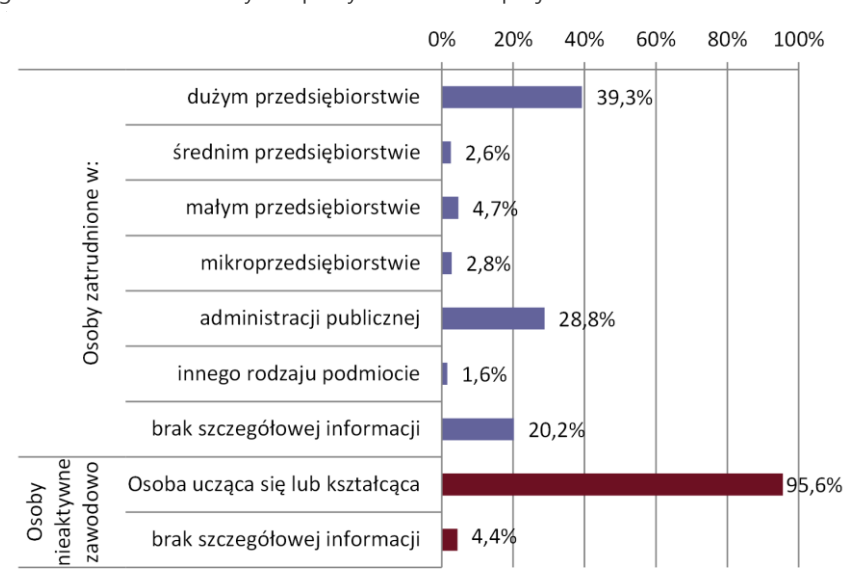
²⁵ Chi-kwadrat=1034,92 $\alpha=0,05$ $p<0,00001$ (test Kruskala-Wallis)

Grupa osób zatrudnionych (gdzie najprawdopodobniej mamy do czynienia z pracownikami naukowymi) stanowiła 27,5% ogółu uczestników. Jeśli natomiast chodzi o udział osób bezrobotnych, to wyniósł on jedynie 1,9%, co nie powinno dziwić nie tylko ze względu na sposób określenia grup docelowych w projektach w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL, ale także dlatego, że najprawdopodobniej osoby bezrobotne rozważające uruchomienie własnej działalności gospodarczej ze względów pragmatycznych poszukują możliwości uczestnictwa w projektach z Poddziałania 6.1.3 PO KL lub Działania 6.2 PO KL, gdzie oprócz szkoleń i doradztwa mogą także liczyć na wsparcie finansowe (o charakterze inwestycyjnym lub pomostowym)²⁶.

Podobnie wyglądało to również w podziale na płeć – 72,7% kobiet było nieaktywnych zawodowo, 25,2% należało do osób zatrudnionych, a 2,1% kobiet posiadało status osoby bezrobotnej. Wśród mężczyzn 67,6% stanowili uczestnicy nieaktywni zawodowo, 30,8% zatrudnieni, a 1,6% osoby bezrobotne.

Zakres informacji dostępnych w bazie PEFS pozwolił także na doprecyzowanie statusu na rynku pracy uczestników ewaluowanych projektów. Szczegółowe dane dotyczące tej kwestii przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 11. Uszczegółowienie statusu na rynku pracy uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 POKL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (osoby zatrudnione – n=573; osoby nieaktywne zawodowo – n=1470; dane nie dotyczą osób bezrobotnych)

Jeśli chodzi o osoby zatrudnione, to najszerszą grupą są w tym przypadku osoby pracujące w dużym przedsiębiorstwie – stanowią one 39,3% wszystkich osób zatrudnionych – oraz administracji publicznej (28,8%), przy czym można podejrzewać, że obie te kategorie zawierają w sobie w większości osoby zatrudnione na uczelniach (w przypadku kategorii „administracja publiczna – na uczelniach publicznych) lub w innych jednostkach naukowych. Wynika to z faktu, iż w praktyce odbiorcami wsparcia o charakterze szkoleniowo-doradczym oferowanego w ramach ewaluowanych projektów, którzy mają status osoby zatrudnionej mogli być wyłącznie pracownicy naukowcy lub naukowo-dydaktyczni uczelni lub placówek naukowych.

Pozostałe kategorie były reprezentowane w grupie osób aktywnych zawodowo w wyrażnie mniejszym stopniu i udział żadnej z nich nie przekroczył 5%. Jednocześnie w przypadku 20,2% uczestników projektów pozostających aktywnymi zawodowo baza PEFS nie zawierała szczegółowej informacji na temat ich statusu na rynku pracy w momencie udziału w projekcie.

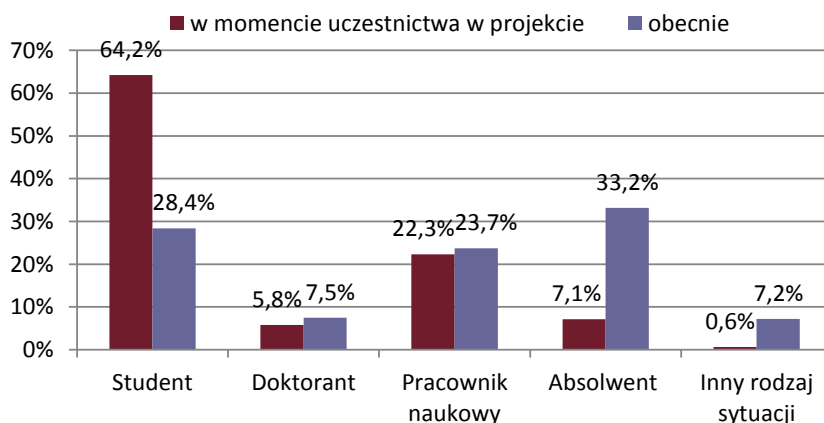
Osoby nieaktywne zawodowo, to w absolutnej większości osoby uczące się lub kształcące, które stanowią aż 95,6% osób w ramach tej grupy, przy czym w przypadku pozostałych 4,4% uczestników mamy do czynienia nie tyle z inną formą aktywności, co z brakiem szczegółowej informacji w bazie PEFS, co oznacza, że przynajmniej część uczestników z tej kategorii to również osoby uczące się lub kształcące. Analizując wspomniane charakterystyki w podziale na płeć, można zauważyć, iż zarówno wśród zatrudnionych kobiet jak i mężczyzn dominują osoby zatrudnione w dużym przedsiębiorstwie (odpowiednio 35,3% oraz 43,9%), a następnie osoby zatrudnione w administracji publicznej

²⁶ Należy dodać, iż w grupie tej możliwe było także wskazywanie statusu osoby bezrobotnej przez studentów zaocznych bez stałego zatrudnienia.

(odpowiednio 32% i 25%). Podobnie wśród osób nieaktywnych zawodowo, gdzie uczy się lub kształci 95,7% kobiet oraz 95,3% mężczyzn.

Dotychczasowe dane dotyczące: wieku, poziomu wykształcenia i sytuacji na rynku pracy zaczerpnięte z bazy PEFS pozwoliły w dużym stopniu uprawdopodobnić fakt zdecydowanej dominacji wśród uczestników projektów osób studiujących. Baza PEFS nie zawiera jednak danych, które pozwalałyby to przypuszczenie potwierdzić, dlatego też w badaniu ilościowym zapytano uczestników projektów o to, jaki był ich status uczelniany w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie oraz jaki jest ich obecny status w tym zakresie. Dane dotyczące obu kwestii przedstawiono poniżej.

Wykres 12. Status uczelniany uczestników projektów biorących udział w badaniu ilościowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=994)

W momencie uczestnictwa w projekcie większość – 64,2% – respondentów posiadało status studenta, co potwierdza wcześniejszą hipotezę o dominacji tej grupy wśród odbiorców wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL (przynajmniej w odniesieniu do wsparcia szkoleniowo-doradczego).

Drugą pod względem liczebności grupą są pracownicy naukowcy – stanowią oni 22,3% osób uczestniczących w projektach objętych badaniem. Wyraźnie mniejszy jest natomiast udział dwóch pozostałych kategorii: absolwentów (7,1%) oraz doktorantów (5,8%). W przypadku doktorantów wynikać to może z generalnie małej ich liczby w porównaniu z pracownikami naukowymi, a tym bardziej – studentami. Jeśli natomiast chodzi o absolwentów, to wydaje się, że celowym byłoby podjęcie dodatkowych działań o charakterze promocyjno-informacyjnym, które umożliwiłyby zwiększenie stopnia ich partycypacji w ewaluowanych projektach. Trzeba tu bowiem podkreślić, że choć jest działaniem funkcjonalnym oferowanie wsparcia szkoleniowo-doradczego dotyczącego uruchamiania i prowadzenia działalności gospodarczej studentom, gdyż zdobyte w ten sposób informacje mogą stanowić istotny czynnik przy podejmowaniu decyzji o swojej przyszłości zawodowej, to jednak warto również podjąć działania, które pozwoliłyby uruchomić w większym stopniu potencjał grupy absolwentów.

Jeżeli chodzi o strukturę uczestników projektów ze względu na ich status uczelniany w momencie realizacji badania, to należy stwierdzić, iż jest ona zgoła odmienna od struktury odnoszącej się do momentu uczestnictwa w projekcie. W pierwszym przypadku najszerzej występującymi grupami okazali się być: absolwenci (33,2%), studenci (28,4%) oraz pracownicy naukowcy, którzy stanowili 23,7% ogółu respondentów badania. Największe zmiany wystąpiły w liczebności osób posiadających status studenta oraz absolwenta, co – jak należy przypuszczać – stanowi efekt wewnętrznych przepływów pomiędzy obiema grupami. Biorąc pod uwagę płeć uczestników projektów zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn w chwili uczestnictwa w projekcie najszerzą grupę stanowiły osoby o statusie studenta (odpowiednio 66,8% oraz 59,9%), a następnie pracownika naukowego (20,4% i 27,2%). Natomiast w chwili badania najczęstszym statusem wśród uczestników obu płci był status absolwenta (32,9% kobiet i 33,7% mężczyzn) oraz studenta (30,7% kobiet i 24,5% mężczyzn).

Podsumowując, poddane analizie dane wskazują, iż wśród uczestników ewaluowanych projektów dominuje kategoria uczestników o statusie studenta. Co więcej, jak wykazała analiza przepływów osób pomiędzy wyróżnionymi kategoriami uczestników, studenci biorący udział w projektach to głównie osoby niewiążące swojej przyszłości z pracą naukową na uczelni. Jednocześnie, tylko nieco ponad jedna piąta uczestników projektów to pracownicy naukowcy, a wyraźnie najrzadziej dostrzec można udział doktorantów i absolwentów. Z punktu widzenia celów ewaluowanego instrumentu wsparcia oraz uwzględniając specyfikę firm typu spin off i spin out stwierdzić należy, iż największym

problemem jest relatywnie niewielki poziom partycypacji pracowników naukowych, przy jednocześnie tak znaczącym zdominowaniu populacji uczestników przez studentów. Sytuację tę potwierdzono zresztą w badaniu jakościowym, gdzie przedstawiciele IP przyznali, że beneficjenci mają trudność z pozyskaniem do udziału w projekcie doświadczonej kadry naukowej i – by zrealizować założone w projekcie liczebności uczestników – adresują swoje działania rekrutacyjne przede wszystkim do studentów:

W ramach grupy docelowej występują przedstawiciele wszystkich grup wskazanych w SzOP w ramach 8.2.1. Natomiast w realizacji okazuje się, że są bardzo duże problemy z pozyskaniem doświadczonych pracowników naukowych. (IDI_IP)

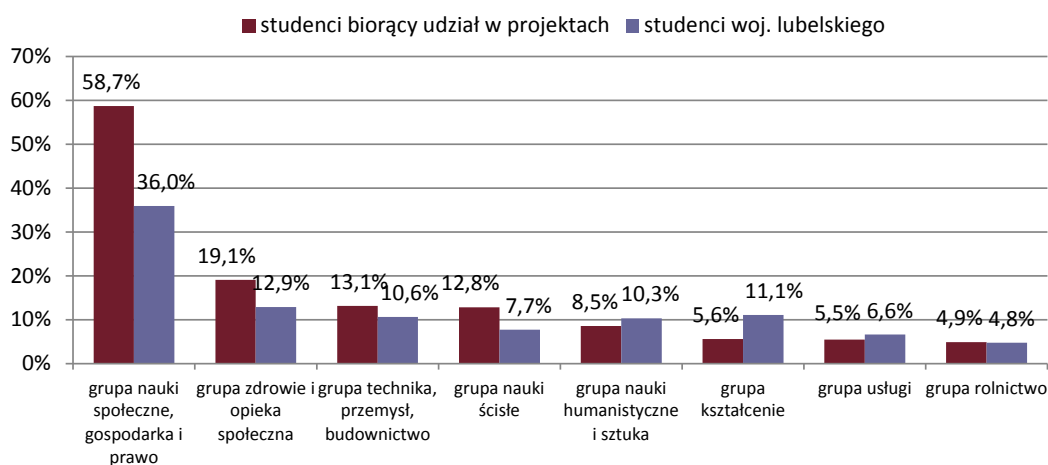
Ogólnie pracownicy naukowci, naukowo-dydaktyczni stanowią trudną grupę do zrekrutowania. Trudności z tego wynikające powodują częste problemy w procesie rekrutacji. Chętniej do udziału w projekcie przystępują osoby młode, czyli studenci. (IDI_IP)

Jest to o tyle niekorzystne, że jeśli projekty realizowane w Poddziałaniu 8.2.1 PO KL mają rzeczywiście generować efekty w postaci powstawania firm, które faktycznie miałyby mieć charakter przedsiębiorstw typu spin off i spin out, to wydaje się, że właśnie grupa pracowników naukowych (ew. doktorantów) rokuje w tym zakresie najlepiej. Należy domniemywać, że jeśli nawet uczestnicy projektów będący studentami lub absolwentami zdecydują się na założenie firmy, to w niewielkim stopniu będzie ona spełniać kryteria firmy akademickiej, a właśnie na wsparcie procesu powstawania takich podmiotów jest zorientowane Poddziałanie 8.2.1 PO KL. Z tego względu – mając przy tym świadomość, iż w zakresie rekrutacji uczestników projektów bardzo dużo zależy od beneficjentów – należy rekomendować rozwiązania, których celem byłoby zwiększenie poziomu uczestnictwa w projektach pracowników naukowych oraz doktorantów, przy jednoczesnym ograniczeniu zjawiska masowego udziału studentów.

Rekomendacja 4. Należy dążyć do zmiany obecnej struktury uczestników ewaluowanych projektów. Biorąc pod uwagę, że wsparcie w ramach Poddziałania 8.2.1 powinno przede wszystkim aktywizować środowisko naukowe w sferze prowadzenia działalności biznesowej, kluczową kategorią odbiorców wsparcia szkoleniowo doradczego powinny być osoby w większym stopniu powiązane instytucjonalnie z uczelniami niż studenci (pracownicy naukowci, doktoranci).

W dalszej części niniejszego podrozdziału charakteryzującego uczestników projektów przedstawiono dane dotyczące profilu ich kształcenia (lub pracy naukowej)²⁷ oraz uczelnianych afiliacji.

Wykres 13. Grupy kierunków kształcenia uczestników projektów oraz ogółu studentów woj. lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI i danych GUS za 2010 r (uczestnicy – odpowiedzi nie sumują się do 100% możliwy był wybór więcej niż jednego kierunku studiów n=750; woj. lubelskie – n=101540)

²⁷ Wg klasyfikacji ISCED'97, której dokładna struktura przedstawiona została w aneksie do niniejszego raportu.

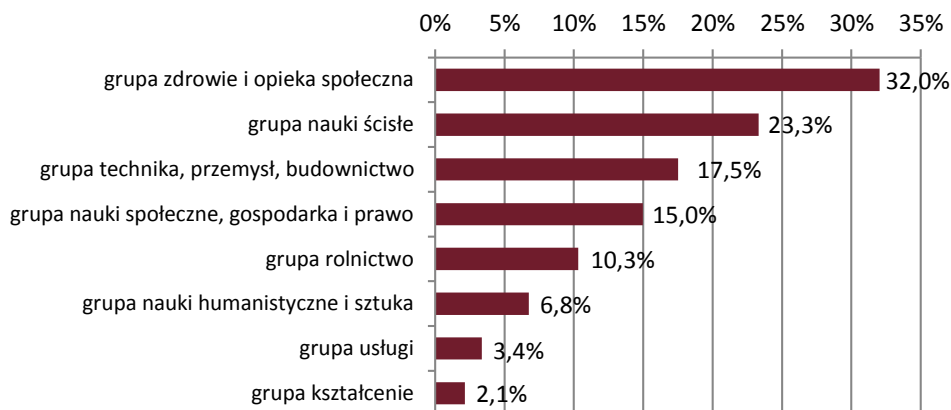
Analizując profil kształcenia w oparciu o grupy kierunków kształcenia wskazywanych przez osoby będące w momencie uczestnictwa w projekcie studentami lub absolwentami zauważyć należy, że w ewaluowanych projektach wzięły udział przede wszystkim osoby kształcące się w grupie: „nauki społeczne, gospodarka i prawo” – świadczy o tym nie tylko fakt, iż największy odsetek (58,7%) uczestników to studenci/absolwenci kierunków wchodzących w skład tej grupy, ale także to, że właśnie przedstawiciele tej grupy cechuje największa skala nadreprezentacji względem całej populacji studentów w woj. lubelskim.

Trzy kolejne najliczniej reprezentowane grupy kierunków kształcenia to: „zdrowie i opieka społeczna” (19,1%), „technika, przemysł, budownictwo” (13,1%), „nauki ścisłe” (12,8%) i we wszystkich tych przypadkach również udział studentów bądź absolwentów z tej grupy wśród uczestników projektów jest większy niż udział tych wśród całej populacji studentów woj. lubelskiego, co oznacza, iż w większym stopniu pozostają oni zainteresowani tematyką wsparcia, które oferowane jest w ramach Poddziałania 8.2.1. Z drugiej strony, należy zauważyć bardzo ograniczoną reprezentację studentów i absolwentów kierunków zaklasyfikowanych do grupy „kształcenie” – choć odsetek uczestników projektów reprezentujących tę grupę nie jest najmniejszy (udział przedstawicieli grup: „usługi” i „rolnictwo” jest jeszcze mniejszy), to właśnie w tym przypadku dysproporcje pomiędzy udziałem w grupie uczestników (5,6%), a udziałem w całej populacji studentów/absolwentów (11,1%) są największe, gdyż niemal dwukrotne. O tyle zidentyfikowana sytuacja nie powinna dziwić, że faktycznie kierunki związane z kształceniem znacznie ograniczają możliwości uruchomienia własnej działalności gospodarczej typu spin off / spin out, co z kolei może ograniczać zainteresowanie takim wsparciem, jak to oferowane w Poddziałaniu 8.2.1.

Analizując grupy kierunków kształcenia w podziale na płeć, stwierdzić należy, iż zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn spory odsetek uczestników należał do grupy „nauki społeczne, gospodarka i prawo” (60,2% kobiety, oraz 56% mężczyzn). Na drugim miejscu z kolei uplasowała się grupa „zdrowie i opieka społeczna”, na którą wskazało 23,9% kobiet oraz 10,3% mężczyzn. Grupą o relatywnie dużym udziale jest „technika, przemysł i budownictwo” – wskazało na nią 9,9% kobiet oraz 19,1% mężczyzn.

Podobnego rodzaju analizę przeprowadzono w odniesieniu do pracowników naukowych pytając ich o dziedzinę naukową stanowiącą obszar ich zawodowego zainteresowania.

Wykres 14. Dziedziny pracowników naukowych w podziale na grupy kierunków kształcenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=224 - odpowiedzi nie sumują się do 100% możliwy był wybór więcej niż jednej dziedziny).

Okazuje się, że struktura „popularności” poszczególnych grup obejmujących dziedziny kształcenia lub nauki jest w przypadku pracowników naukowych wyraźnie odmienna od struktury uczestników projektów będących studentami lub absolwentami. Wśród dziedzin, którymi zajmowali się pracownicy naukowcy biorący udział w projektach, najszerszy udział miały: grupa „zdrowie i opieka społeczna”, do której zaklasyfikowano 32% respondentów, a także grupa „nauki ścisłe” (23,3%) i grupa „technika, przemysł, budownictwo” (17,5%). Tylko ostatnia spośród wymienionych grup znalazła się wśród trzech najpopularniejszych grup kierunków kształcenia w grupie studentów / absolwentów.

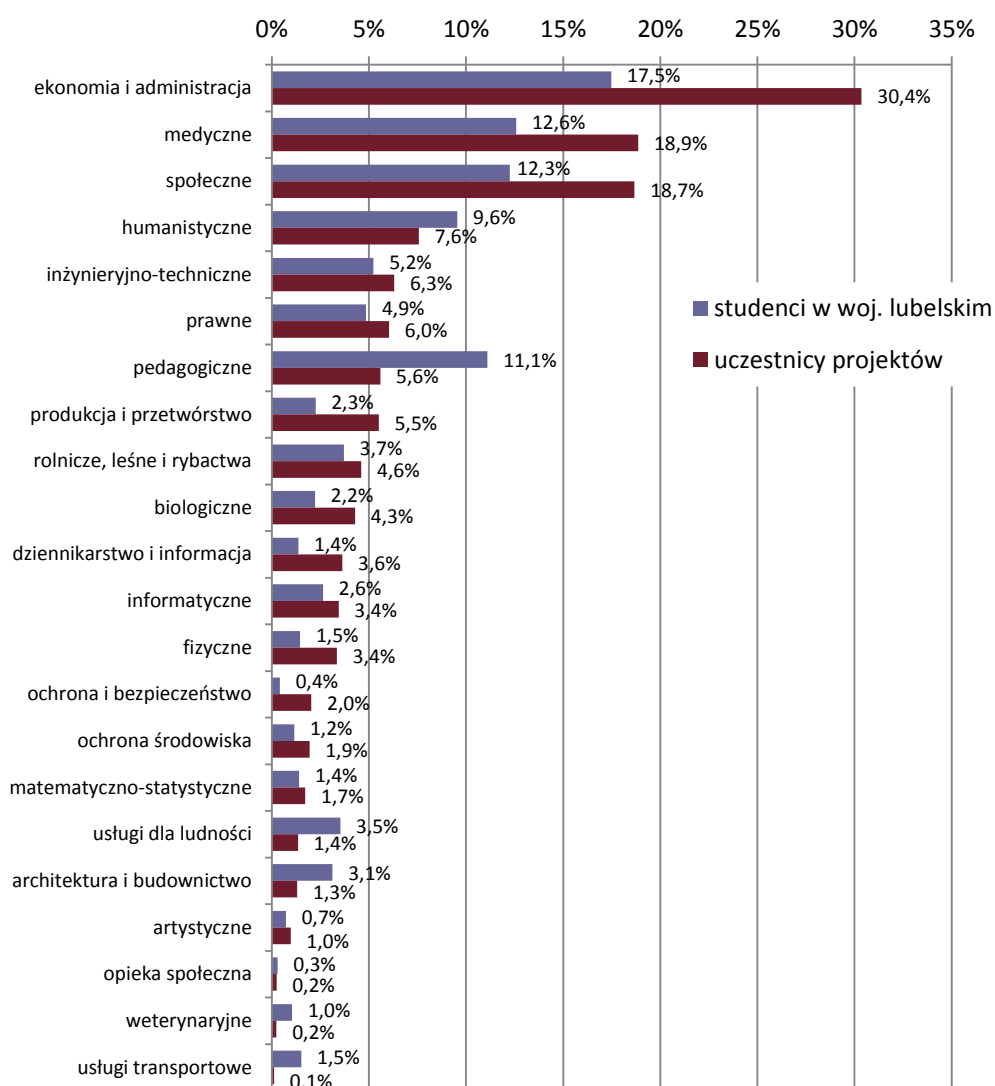
Podobnie wygląda sytuacja biorąc pod uwagę podział na płeć, najszerszą grupą jest „zdrowie i opieka społeczna”, na którą wskazało 32,8% kobiet oraz 31,2% mężczyzn. Warto również zwrócić uwagę na grupę „nauki ścisłe”, w której prowadziło działalność naukową 26,4% kobiet oraz 19,2% mężczyzn, a także grupę „technika, przemysł i budownictwo” (12,4% kobiet oraz 24,7% mężczyzn).

Nie sposób nie zauważyć, że grupy, które okazały się mieć wyraźnie większe znaczenie w przypadku pracowników naukowych niż studentów/absolwentów to przede wszystkim grupy z obszaru nauk, które cechuje większy potencjał

w tworzeniu typowych podmiotów spin off / spin out i wymagających prowadzenia określonej działalności badawczo-rozwojowej. W przypadku studentów, gdzie zarysowała się wyraźna dominacja nauk prawnych, społecznych i ekonomicznych taka sytuacja nie występowała, co może oznaczać większą przypadkowość uczestnictwa w projekcie. Jednocześnie, zidentyfikowany stan rzeczy traktować należy jako dodatkowy argument na rzecz wcześniejszej rekomendacji dotyczącej zwiększenia skali uczestnictwa pracowników naukowych – jak się okazuje ich dominujący profil naukowy w większym stopniu predestynuje ich do uruchamiania działalności gospodarczej niż kierunek kształcenia odnoszący się do studentów i absolwentów.

Oprócz analizy prowadzonej na poziomie grup kierunków kształcenia przeprowadzono diagnozę kierunków studiów (tzw. podgrup kierunków kształcenia) oraz szczegółowych dziedzin nauki, w ramach których prowadzą prace badawcze uczestnicy projektów.

Wykres 15. Kierunki studiów uczestników projektów oraz ogółu studentów woj. lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI i danych GUS za 2010 r (uczestnicy – odpowiedzi nie sumują się do 100% możliwy był wybór więcej niż jednego kierunku studiów n=750; woj. lubelskie – n=101540)

Uczestnicy projektów niebędący pracownikami naukowymi, to najczęściej studenci lub absolwenci kierunków ekonomiczno-administracyjnych, grupa ta stanowiła 30,4% ogółu respondentów. Ponadto kierunkami o stosunkowo dużym udziale są: medyczne (18,9%) oraz społeczne (18,7%).

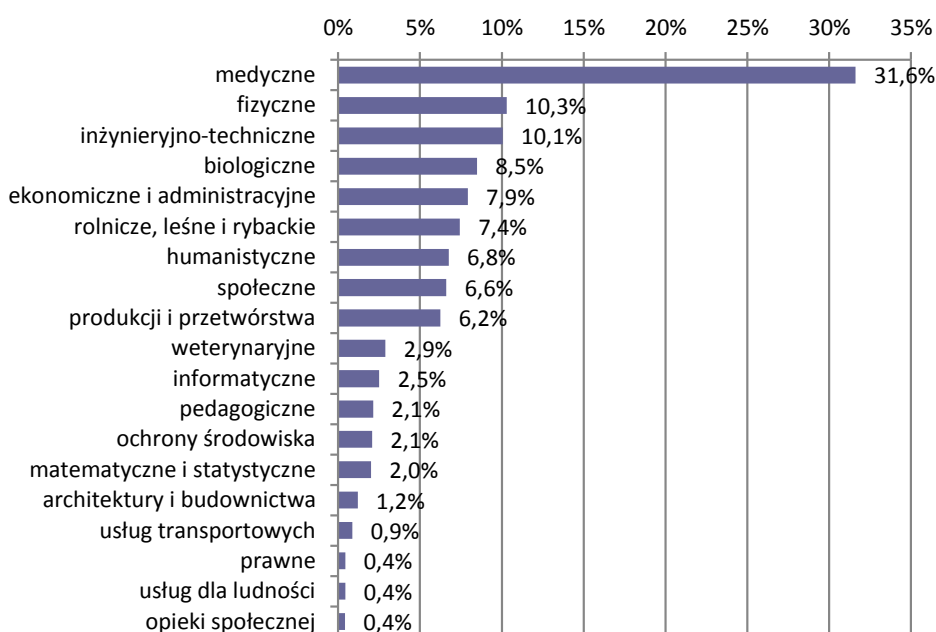
Warto również udziały poszczególnych podgrup uczestników projektów odnieść do liczebności tych podgrup w populacji wszystkich studentów woj. lubelskiego. Ze stosunkowo dużą nadreprezentacją uczestników projektów względem ogółu studentów mamy do czynienia w przypadku trzech wymienionych wcześniej, i jednocześnie

najszerzej występujących, podgrup. Studenci kierunków ekonomiczno-administracyjnych stanowią 17,5% ogółu studentów, natomiast wśród uczestników projektów udział ten wyniósł – jak wspomniano wcześniej – 30,4%. W przypadku kierunków medycznych i społecznych uczestnicy projektów przeważają o nieco ponad 6%. Około dwukrotna nadreprezentacja udziału uczestników projektów względem ogółu studentów w województwie występuje również w przypadku takich kierunków jak: produkcja i przetwórstwo, nauki biologiczne, dziennikarstwo i informacja, nauki fizyczne oraz ochrona i bezpieczeństwo.

Analizując strukturę kierunków studiów uczestników badania zauważyć można, iż występują również podgrupy niedoreprezentowane względem ogółu studentów woj. lubelskiego. W tym miejscu wymienić należy przede wszystkim kierunki pedagogiczne, które studiowało 11,1% ogółu studentów, natomiast wśród uczestników analizowanych projektów odsetek ten był niemal dwukrotnie niższy i wynosił 5,6%. Podobna sytuacja występuje również w podgrupach kierunków usług dla ludności oraz architektury i budownictwa.

Analogiczną analizę przeprowadzono w odniesieniu do osób będących pracownikami naukowymi, przy czym w tym przypadku klasyfikacja (również oparta o schemat ISCED'97) dotyczy dziedzin nauki, jakimi zajmują się uczestnicy projektów.

Wykres 16. Dziedziny naukowe pracowników naukowych będących uczestnikami projektów

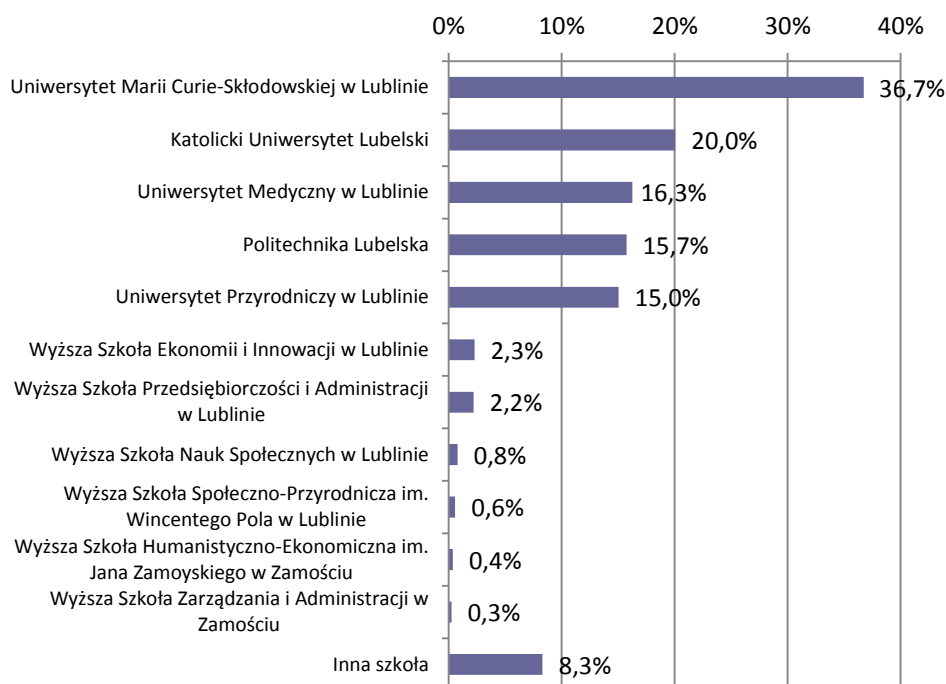
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=224 - odpowiedzi nie sumują się do 100% możliwy był wybór więcej niż jednej dziedziny).

Pracownicy naukowci biorący udział w projektach zdecydowanie najczęściej zajmowali się dziedzinami medycznymi, do tej grupy zakwalifikować można 31,6% osób. Kategoriami, które przekroczyły udział dziesięcioprocentowy są także takie dziedziny jak: inżynieryjno-techniczne (10,1%) oraz fizyczne (10,3%). Wśród pracowników naukowych w ogóle nie wystąpili uczestnicy zajmujący się dziedzinami artystycznymi, dziennikarsko-informacyjnymi oraz związanymi z ochroną i bezpieczeństwem.

Warto w tym miejscu zwrócić także uwagę na fakt, iż wśród pracowników naukowych korzystających w ramach ewaluowanych projektów ze wsparcia szkoleniowo-doradczego jedynie 0,4% reprezentuje nauki prawne, podczas gdy wśród studentów i absolwentów udział osób reprezentujących tę podgrupę kierunków kształcenia był 15-krotnie większy i wyniósł 6%.

Kolejny aspekt charakterystyki uczestników projektów dotyczy ich afiliacji uczelnianych. Osoby niebędące pracownikami naukowymi zapytano, jakiej uczelni są studentami lub absolwentami.

Wykres 17. Uczelnie, których studentami bądź absolwentami są uczestnicy projektów niebędący pracownikami naukowymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=759); odpowiedzi nie sumują się do 100% możliwy był wybór więcej niż jednej uczelni

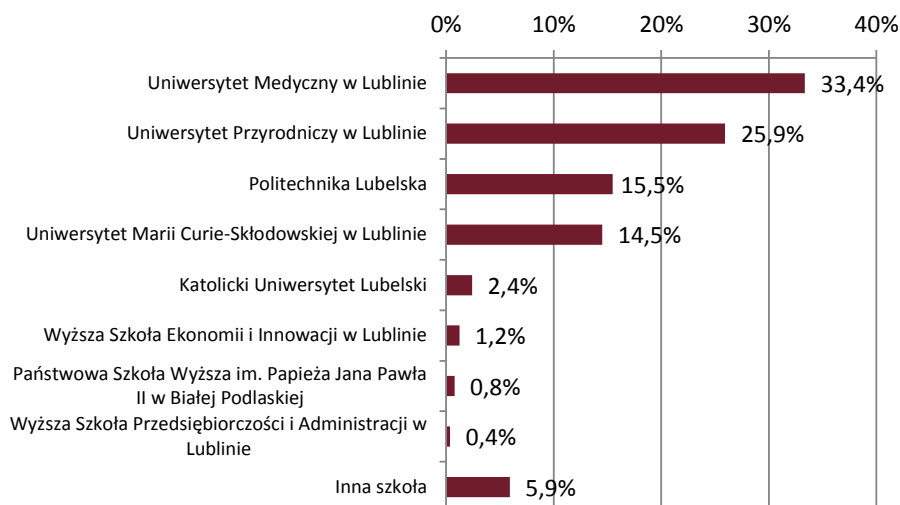
Najszerza grupa uczestników ewaluowanych projektów była studentami lub absolwentami Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – stanowią oni 36,7% ogółu respondentów korzystających ze wsparcia szkoleniowo-doradczego. Wśród uczelni o stosunkowo dużym udziale w analizowanej grupie wymienić należy także następujące jednostki: Katolicki Uniwersytet Lubelski (20%), Uniwersytet Medyczny w Lublinie (16,3%), Politechnika Lubelska (15,7%) oraz Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie z 15%.

Zarówno kobiety jak i mężczyźni najczęściej byli absolwentami Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (odpowiednio 39,2% i 34,8%) w drugiej kolejności pod względem „popularności” znalazł się Katolicki Uniwersytet Lubelski, na ukończenie którego wskazało 20,7% kobiet oraz 20,3% mężczyzn. Relatywnie dużo wskazań otrzymał również Uniwersytet Medyczny w Lublinie (21,1% kobiet i 8,5% mężczyzn).

Choć wśród uczelni, z których rekrutowała się zdecydowana większość studentów lub absolwentów uczestniczących w ewaluowanych projektach wyraźnie dominują publiczne szkoły wyższe, to wydaje się, że głównym czynnikiem różnicującym nie jest w tym przypadku status uczelni, lecz jej wielkość – wymienione jednostki kształcą znacznie większą liczbę studentów niż placówki niepubliczne (ew. publiczne szkoły zawodowe).

Z kolei pracownicy naukowci biorący udział w badaniu zostali poproszeni o określenie swojej głównej afiliacji uczelnianej (w przeciwieństwie do studentów i absolwentów, którzy wskazywali wszystkie uczelnie, w których się kształcą lub kształcili, pracownicy naukowci dokonywali wyboru wyłącznie jednej uczelni, która jest ich uczelnią macierzystą).

Wykres 18. Uczelnie stanowiące główną afiliację uczestników projektów będących pracownikami naukowymi.

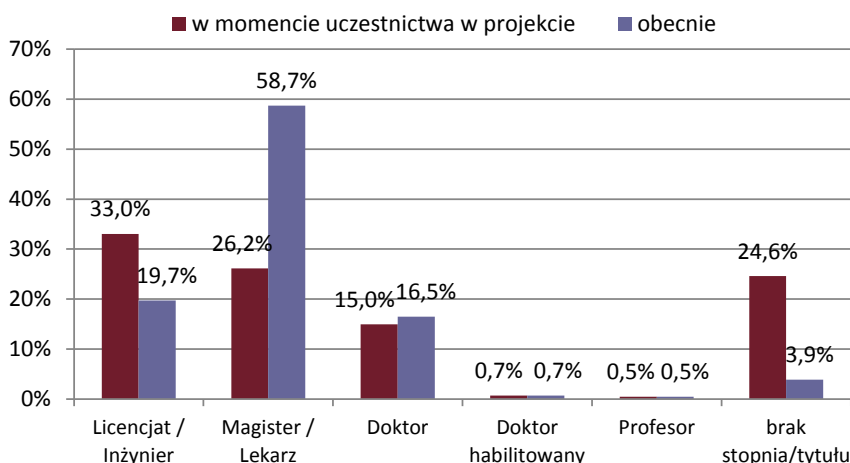
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=235)

Wśród pracowników naukowych biorących udział w projektach najszerszą grupę stanowili uczestnicy związani z Uniwersytetem Medycznym w Lublinie (33,4%). Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie stanowił główną afiliację uczelnianą dla 25,9% uczestników, natomiast na Politechnikę Lubelską i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie wskazało odpowiednio: 15,5% oraz 14,5% respondentów. Analizując afiliację uczelnianą względem płci uczestników, należy stwierdzić, iż zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn najczęstszą afiliacją był Uniwersytet Medyczny w Lublinie wskazało na niego 35,5% kobiet i 29,7% mężczyzn. Natomiast na drugim miejscu znalazł się Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, na który wskazało 23,7% kobiet oraz 28,7% mężczyzn, będących pracownikami naukowymi.

Różnice w afiliacjach uczelnianych zidentyfikowane pomiędzy studentami/absolwentami a pracownikami naukowymi wydają się stanowić rezultat wcześniej wskazanych różnic w dziedzinach kształcenia lub nauki – jeśli wcześniej stwierdzono, iż wśród pracowników naukowych relatywnie większy udział mają osoby zajmujące się naukami medycznymi, ścisłymi, technicznymi, czy przyrodniczymi, to naturalną konsekwencją będzie odpowiednio większa reprezentacja wśród pracowników naukowych osób z takich uczelni jak: Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy czy Politechnika Lubelska.

Ostatni aspekt analizy uczelnianej sytuacji uczestników projektu dotyczy stopni i tytułów naukowych i zawodowych, które są przez nich posiadane.

Wykres 19. Stopnie naukowe i tytuły zawodowe uczestników projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=994)

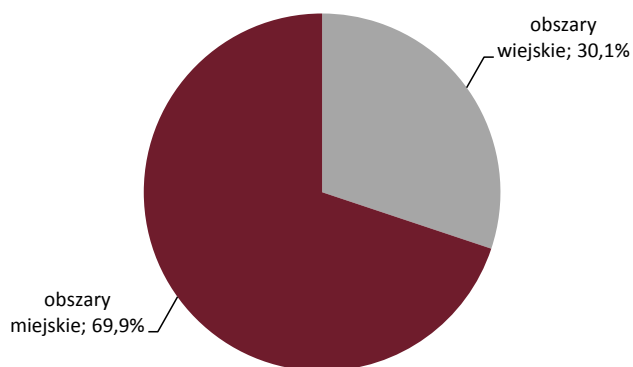
W momencie uczestnictwa w projekcie najszersza grupa uczestników – 33% – posiadała tytuł zawodowy licencjata lub inżyniera, co pozostaje spójne ze zidentyfikowanym wcześniej faktem dominacji studentów wśród osób partycypujących w projektach. Grupa uczestników z tytułem zawodowym magistra lub lekarza stanowiła 26,2% ogółu respondentów, a 24,6% nie posiadało żadnego tytułu ani stopnia naukowego (ta ostatnia grupa to również osoby, które w całości lub zdecydowanej większości należałoby zaklasyfikować do grona studentów). Jeżeli chodzi o stopnie naukowe, najszersza grupa uczestników posiadała tytuł doktora – 15%, natomiast udział pozostałych nie przekroczył 1%. Innymi słowy, zauważalny jest spadek liczby uczestników projektów wraz z poziomem awansu naukowego, przy czym najwyższy – skokowy – spadek dostrzec należy w przypadku osób zajmujących najwyższe szczeble w hierarchii naukowej, tj. samodzielnych pracowników naukowych – najmniejszy odsetek stanowili profesorowie (0,5%). Traktować to należy jako szczegółowy aspekt zdiagnozowanego wcześniej problemu relatywnie mniejszej skali uczestnictwa w ewaluowanych projektach osób zajmujących się pracą naukową.

Biorąc pod uwagę stan obecny, największe zmiany zaszły, jeżeli chodzi o osoby posiadające tytuł zawodowy magistra lub lekarza. Ich liczba zwiększyła się o ponad 30%, co jest efektem „przejścia” do tej grupy osób będących w momencie udziału w projekcie studentami. Drugą stroną tego procesu jest spadek o przeszło 20% liczebności grupy osób nieposiadających stopnia naukowego oraz o 13,3% wśród osób posiadających tytuł zawodowy licencjata lub inżyniera.

Biorąc pod uwagę płeć uczestników projektów zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn w chwili uczestnictwa w projekcie najszerszą grupę stanowiły osoby posiadające tytuł zawodowy licencjata lub inżyniera (odpowiednio 35,8% oraz 28,4%), a następnie magistra lub lekarza (25,4% i 27,3%). Natomiast w chwili badania najczęstszym stopniem / tytułem był tytuł zawodowy magistra lub lekarza, który posiadało 60,2% kobiet i 56,1% mężczyzn.

Zwieńczeniem niniejszego podrozdziału jest analiza terytorialnych różnicowań w grupie uczestników ewaluowanych projektów (dokonana dla całości populacji uczestników projektów w oparciu o dane z PEFS). W pierwszej kolejności przedstawiono dane dotyczące obszaru pochodzenia osób biorących udział w projektach.

Wykres 20. Typ obszaru pochodzenia uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 PO KL

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=2082)

Jeżeli chodzi o typ obszaru, z którego pochodzili uczestnicy projektów należy stwierdzić, iż zdecydowana większość – 69,9% – osób pochodziło z obszarów miejskich, natomiast pozostałe 30,1% pochodziło z terenów wiejskich. Natomiast analizując w podziale na płeć, stwierdzić należy, iż zbliżone odsetki (69% kobiet oraz 71,2% mężczyzn) pochodziły z obszarów miejskich.

Tabela 1. Ilość uczestników projektów w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego

Powiat	% uczestników
Lublin	37,2%
lubelski	20,4%
kraśnicki	4,1%
świdnicki	3,9%
lubartowski	3,7%
łęczyński	2,8%
zamojski	2,5%
puławski	2,4%
tomaszowski	2,3%
biłgorajski	2,1%
chełmski	2,1%
opolski	2,0%
białski	2,0%
krasnostawski	1,7%
hrubieszowski	1,5%
Chełm	1,4%
janowski	1,3%
Zamość	1,3%
łukowski	1,2%
radzyński	1,2%
parczewski	1,2%
włodawski	0,8%
rycki	0,5%
Biała Podlaska	0,4%

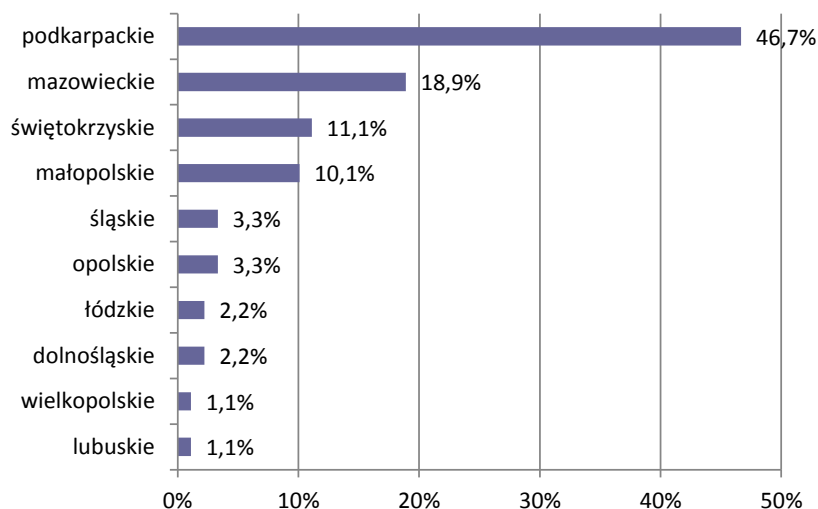
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=1988)

Zdecydowana większość (95,4%) uczestników projektów w Poddziałaniu 8.2.1 pochodziło z terenu woj. lubelskiego. Zauważyć można wysoki stopień centralizacji miejsca pochodzenia uczestników projektów wokół miasta wojewódzkiego – aż 57,6% uczestników pochodziło z powiatu grodzkiego M. Lublin oraz powiatu lubelskiego. Udział uczestników z pozostałych powiatów nie przekroczył 5%, wśród powiatów o najniższym udziale wymienić należy: M. Biała Podlaska (0,4%), rycki (0,5%) oraz włodawski (0,8%).

Struktura najliczniejszych powiatów w podziale na płeć jest zbliżona do struktury całości populacji. Wśród kobiet najwięcej uczestniczek pochodziło z powiatów Lublin – 431 osób, lubelskiego – 238 osób, oraz kraśnickiego – 47 osób. Natomiast wśród mężczyzn, znalazło się 309 osób pochodzących z powiatu Lublin, 168 osób z lubelskiego oraz 35 osób z powiatu kraśnickiego.

Wydaje się, że nakreślony powyżej charakter zróżnicowań terytorialnych w grupie uczestników projektów stanowi nie tyle efekt określonego sposobu realizacji ewaluowanych projektów, ale raczej rezultat specyfiki przedsięwzięć realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL, które są niejako „przypisane” do ośrodków akademickich, które są rzeczy zlokalizowane są w dużych miastach.

Wykres 21. Województwa pochodzenia uczestników spoza woj. lubelskiego

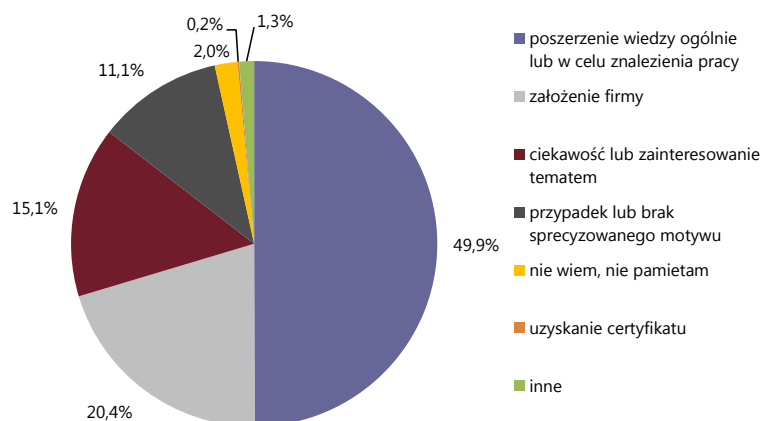
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PEFS (n=90)

Spośród uczestników projektów, których dane dostępne są w analizowanej bazie PEFS, w 90 przypadkach mamy do czynienia ze wskazaniem miejsca zamieszkania poza woj. lubelskim (oznacza to, że osoby w przypadku których dane zawarte w bazie PEFS wskazują na pochodzenie spoza woj. lubelskiego stanowią tylko 4,6% wszystkich uczestników; trzeba w tym miejscu podkreślić, że osoby te w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie składały oświadczenie o zamieszkanianiu na terenie woj. lubelskiego). Największą część uczestników projektów spoza woj. lubelskiego pochodzi z województw ościennych, w tym przede wszystkim z województwa podkarpackiego (46,7%). Województwami o stosunkowo dużym udziale są także: mazowieckie (18,9%), świętokrzyskie (11,1%) oraz małopolskie (10,1%).

1.5 PRZYCZYNY ZAINTERESOWANIA UDZIAŁEM W EWALUOWANYCH PROJEKTACH

Niniejszy podrozdział poświęcony jest motywom zaangażowania się w projekt wyrażanym przez uczestników ewaluowanych przedsięwzięć. Niniejszy wykres prezentuje dane na temat motywów uczestnictwa w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL²⁸.

Wykres 22. Motywy uczestnictwa w projekcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=610).

²⁸ Pytanie zadawane było w formie otwartej – odpowiedzi udzielone przez respondentów, którzy zdecydowali się udzielić odpowiedzi na postawione pytanie poddano następnie kategoryzacji.

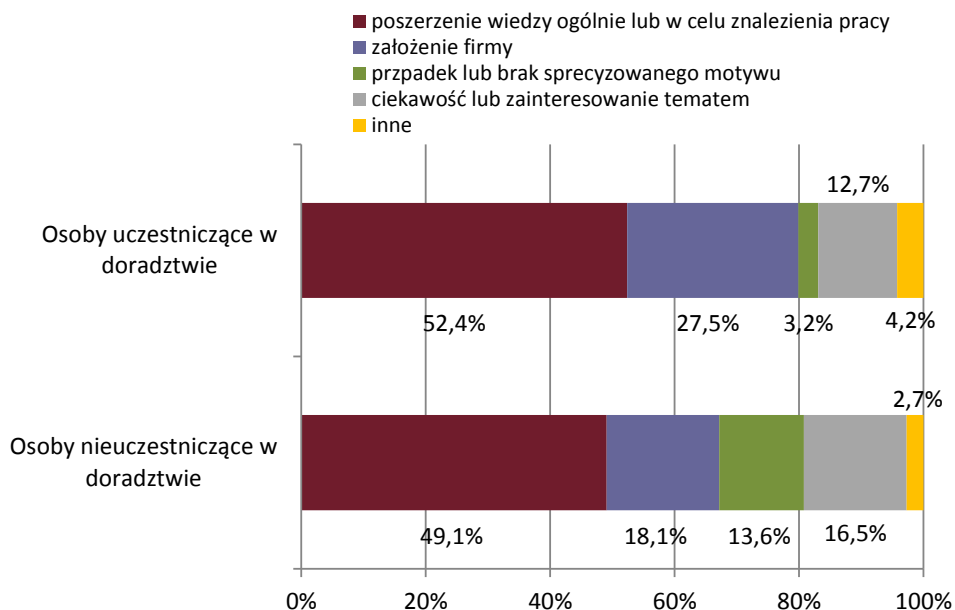
Niemal co drugi respondent wskazał, iż powodem jego uczestnictwa w projekcie jest ogólna lub motywowana późniejszym poszukiwaniem zatrudnienia chęć zdobycia wiedzy. Dla 20,4% respondentów – i to jest grupa osób do których w praktyce winno być adresowane wsparcie w ramach Poddziałania 8.2.1 – motywem wzięcia udziału w projekcie było założenie firmy, natomiast 15,1% respondentów wskazało na ciekawość lub zainteresowanie tematem, a 11,1% badanych twierdziło, iż ich uczestnictwo było dziełem przypadku lub nie mieli sprecyzowanych motywów. Uzyskanie certyfikatów oferowanych w ramach wsparcia było motywem uczestnictwa jedynie dla 0,2% respondentów. Najczęstsze motywy zidentyfikowane dla ogółu badanych są zgodne z wynikami w podziale na płeć. Na poszerzenie wiedzy ogólnie lub w celu znalezienia pracy wskazało 50,4% kobiet oraz 49% mężczyzn, a na założenie firmy z kolei 21,1% kobiet i 19,2% mężczyzn.

Opinie części respondentów wskazują na występowanie motywów autotelicznych – pozyskania wiedzy, bez konkretnego, instrumentalnego powodu np. „*rozwój osobisty, poszerzenie wiedzy, jest to związane z dziedziną studiów, którą kończyłam*” czy „*w chwili tej dysponowałam czasem i z chęcią się czegoś nauczę i zdobędę nowe umiejętności*”. Tego typu ogólne odpowiedzi o chęci poszerzenia wiedzy i własnym rozwoju mogą wskazywać raczej na postawę zachowawczą, ujawniła się ona również w bezpośrednich opiniach: „*brak możliwości znalezienia pracy i to była jakaś alternatywa, jakiś pomysł*” czy „*wydawało mi się że to będzie dla mnie użyteczne i że może się to przydać, bo każde szkolenie jest ważne*”.

Dodatkowo przeprowadzono analizę motywów uczestnictwa w projekcie z uwzględnieniem formy wsparcia, z jakiej korzystali respondenci wyodrębniając tych uczestników, którzy otrzymali także pomoc doradczą.

W kontekście motywów warto zwrócić szczególną uwagę, iż założenie firmy było powodem uczestnictwa jedynie dla co 5 respondenta. Tego rodzaju sytuacja nie oznacza jednak niezgodności z założeniami i celami Poddziałania 8.2.1 PO KL.

Wykres 23. Motywy uczestnictwa w projekcie, a uczestnictwo w doradztwie

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (doradztwo – n=148; brak doradztwa – n=463).

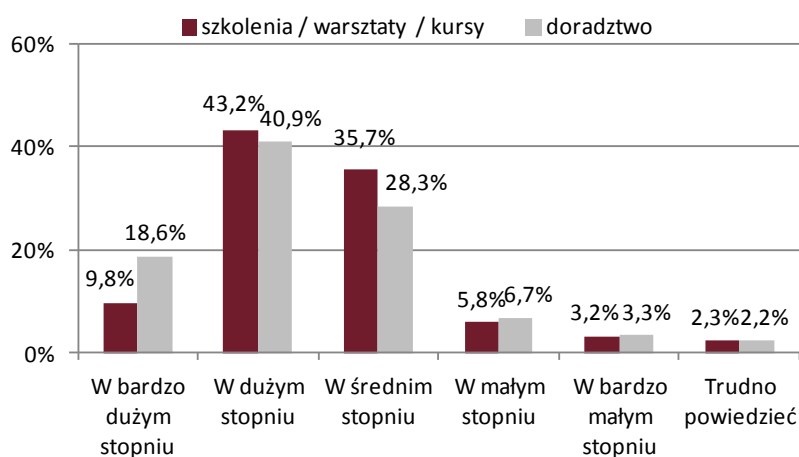
Wśród uczestników doradztwa występuje prawie o 10% wyższy odsetek osób, które wskazały na założenie firmy jako motyw uczestnictwa w projekcie, niż wśród osób które z niego skorzystały, gdzie wyniósł on 18,1%. Wśród osób korzystających ze wsparcia doradczego występuje również o ponad 10% niższy odsetek osób, które uznały, iż ich udział w projekcie był dziełem przypadku lub nie miały sprecyzowanych motywów – stanowiły one jedynie 3,2%. W związku z faktem, iż zaobserwowane różnice są istotne pod względem statystycznym²⁹ można uznać, iż z doradztwa częściej korzystały osoby o bardziej sprecyzowanych motywach oraz powodami ich uczestnictwa częściej było założenie działalności gospodarczej, aniżeli w grupie osób korzystających z samych szkoleń etc.

²⁹ Chi-kwadrat=17,8; $\alpha=0,05$; $p<0,01$

1.6 OCENA UZYSKANEGO WSPARCIA

Niniejszy rozdział poświęcony jest ocenie wsparcia, jakie uzyskali uczestnicy projektów w ramach przedsięwzięć realizowanych w Poddziałaniu 8.2.1 PO KL. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące oceny adekwatności wsparcia do rzeczywistych potrzeb uczestników, przy czym dokonano w tym przypadku rozróżnienia na obie formy wsparcia, które objęte są niniejszym badaniem, tj.: szkolenia i doradztwo.

Wykres 24. Ocena adekwatności wsparcia do potrzeb uczestników

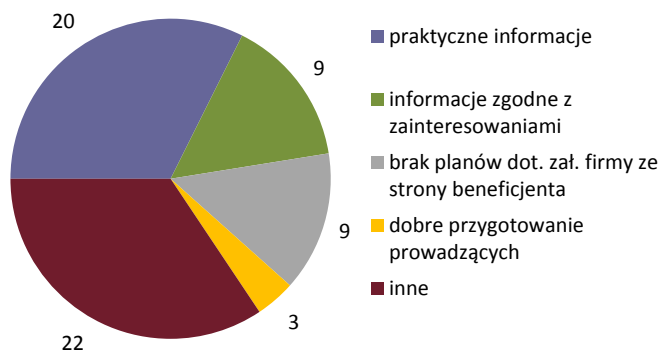

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (szkolenia/warsztaty/kursy – n=981; doradztwo – n=283)

Zarówno adekwatność szkoleń, warsztatów, kursów jak i doradztwa należy uznać za stosunkowo dobrze ocenioną przez uczestników projektów. W obu analizowanych formach wsparcia najczęściej wskazywano na duży stopień adekwatności do potrzeb, wśród uczestników szkoleń, warsztatów lub kursów oceniło go w taki sposób 43,2% respondentów, natomiast wśród osób korzystających z doradztwa 40,9%. Jednak wśród osób, które skorzystały z obu form wsparcia adekwatność szkoleń, warsztatów lub doradztwa została oceniona przeciętnie lepiej niż doradztwa, przeciętna wartość liczbowa dla szkoleń etc. wyniosła 3,83 natomiast dla doradztwa 3,68. Zaobserwowane różnice w przeciętnej ocenie są istotne pod względem statystycznym³⁰. Z drugiej strony, w przypadku najwyższych ocen adekwatności wsparcia (odpowiedzi „w bardzo dużym stopniu”) prawie dwukrotnie większy odsetek respondentów (18,6% wobec 9,8%) wskazał na ten wariant odpowiedzi w odniesieniu do doradztwa niż miało to miejsce w przypadku szkoleń.

Dodatkowo, respondentów zapytano o te aspekty form wsparcia, których zabrakło uczestnikom.

Wykres 25. Aspekty szkoleń, warsztatów lub kursów, których zabrakło zdaniem uczestników

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=63).

³⁰ Z=2,55 α=0,05 p=0,01 (test Wilcoxon)

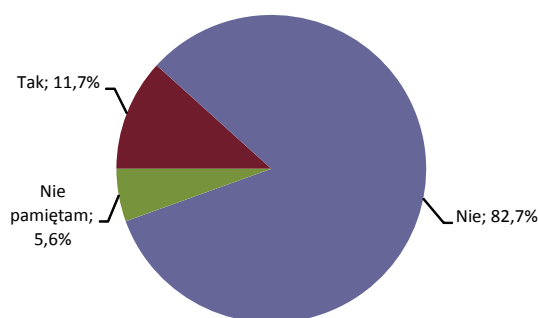
Respondenci, którzy uczestniczyli w szkoleniach, warsztatach i kursach najczęściej wskazywali, iż brakowało im praktycznych informacji, na ten aspekt wskazało 20 z 63 respondentów wyrażających swoją opinię w tym kontekście. Ponadto, po 9 osób wskazało na brak informacji zgodnych z ich zainteresowaniami oraz brak planów dot. założenia firmy, a 3 osoby wskazały na brak dobrego przygotowania osób prowadzących. Pozostałe 22 osoby wskazywały na inne bardzo zróżnicowane czynniki takie jak brak spotkań z przedsiębiorcami czy braki lokalowe lub wyposażeniowe.

Jeżeli chodzi o respondentów uczestniczących w doradztwie, to 4 na 9 wyrażających swoją opinię respondentów wskazywało na brak planów związanych z założeniem firmy i choć jest to czynnik leżący po stronie samego uczestnika, to jednak negatywnie ocenić należy fakt, iż – jak wynika z przeprowadzonego badania – usługa doradcza świadczona była osobom, które nie planowały uruchomienia własnej działalności gospodarczej³¹. Podsumowując powyższe dane stwierdzić należy, iż mamy do czynienia z generalnie wysokim poziomem adekwatności form wsparcia oferowanych w ramach ewaluowanych projektów. Jednocześnie jednak trzeba zauważyć, że niejednokrotnie ocena adekwatności dokonywana była przez osoby, które nie miały sprecyzowanych oczekiwań i potrzeb odnośnie swojego udziału w danym projekcie, co częściowo ogranicza miarodajność uzyskanych ocen. Na pewno jednak warto zaakcentować te kwestie, które przez respondentów zostały wskazane jako elementy, których w oferowanym wsparciu zabrakło i zwracać uwagę realizatorom projektów na uwzględnienie tych kwestii w swoich przedsięwzięciach. Szczególnie istotne jest – kwestia ta została zresztą podkreślona w trakcie wywiadu jakościowego z przedstawicielami IP – by IP ze swej strony pozostawała elastyczna, jeśli w trakcie projektu beneficjent będzie chciał dokonać – uzasadnionych i racjonalnych – zmian w swoim projekcie, by lepiej dopasować go do potrzeb uczestników. Chodzi tu przede wszystkim o zmiany dotyczące: zakresu tematycznego szkoleń, liczby godzin szkoleniowych przewidzianych na poszczególne zagadnienia tematyczne oraz ewentualnych przesunięć zmieniających liczbę odbiorców korzystających z danej formy wsparcia. Rekomendowana elastyczność wobec wskazanych zmian nie powinna jednak oznaczać automatyzmu w ich akceptowaniu przez IP – każdorazowo powinno być przedstawione przez beneficjenta uzasadnienie dla proponowanej zmiany (oraz ew. wykazanie, iż na etapie planowania projektu nie można było przewidzieć okoliczności, które aktualnie uzasadniają wprowadzenie modyfikacji do formuły i zakresu realizowanego projektu). Tego rodzaju zmiany nie mogą być niezgodne z założeniami projektu oraz jego celami i rezultatami.

Rekomendacja 5. Należy położyć większy nacisk na kwestie akcentowane przez uczestników projektów jako te, których zabrakło im w oferowanym wsparciu.

Biorąc pod uwagę, że dla osób zainteresowanych tworzeniem firm spin off / spin out, a w szczególności osób w ogóle zainteresowanych zakładaniem własnej działalności gospodarczej oferowanych jest wiele różnorodnych form wsparcia, analizie poddano także ewentualne inne formy wsparcia dotyczące zakładania działalności spin off / spin out, z których korzystali uczestnicy ewaluowanych projektów. Dane dotyczące tej kwestii omówiono poniżej.

Wykres 26. Udział w innych formach wsparcia dotyczących zakładania działalności spin off / spin out

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=994)

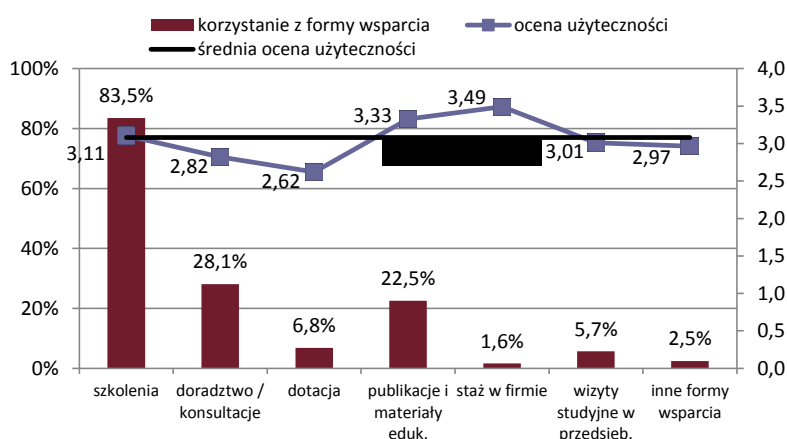
³¹ Tak jak można uznać, że szkolenia w ramach projektów mogą być oferowane osobom niemającym jeszcze skonkretyzowanych planów w zakresie działalności gospodarczej, tak świadczenie usług doradczych takim osobom ocenić już należy jako zdecydowanie niecelowe.

Zdecydowana większość – 82,7% – respondentów wskazywała na brak udziału w innych formach wsparcia dot. zakładania działalności typu spin off / spin out niż ewaluowane projekty. Osoby, które uczestniczyły we wsparciu tego typu stanowiły 11,7% uczestników badania, natomiast 5,6% przyznało, iż nie pamięta faktu udziału w innych formach wsparcia.

Brak poszukiwania innych niż ewaluowane projekty form wsparcia dotyczących zakładania działalności spin off / spin out stanowi pośrednie potwierdzenie, że w dużym stopniu w ewaluowanych projektach brały udział osoby, które nie planowały rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej i nie poszukiwały żadnych dodatkowych form wsparcia w tym zakresie.

Na analizowane pytanie twierdząco odpowiedziało 11,8% kobiet oraz 11,6% mężczyzn, natomiast negatywnie odniosło się do tego zagadnienia 83,9% kobiet i 80,7% mężczyzn.

Wykres 27. Zakres korzystania i ocena użyteczności poszczególnych dodatkowych form wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=117, respondenci mogli wskazać więcej niż jedną formę wsparcia)

Najpopularniejszą dodatkową formą wsparcia są szkolenia, na korzystanie z niej wskazało 83,5% respondentów. Ponadto 28,1% osób skorzystało z doradztwa / konsultacji. Innymi słowy, poza ewaluowanymi projektami respondenci i tak decydowali się przede wszystkim na wsparcie o charakterze zbliżonym do tego, które oferowane jest w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL.

Jeśli chodzi o pozostałe formy wsparcia, to 22,5% respondentów wskazało na publikacje i materiały edukacyjne, 6,8% – na dotacje, a 5,7% – wizyty studyjne w przedsiębiorstwach. Staż w firmie oraz inne formy wsparcia (spotkania informacyjne, konferencje podsumowujące inne projekty, e-learning, spotkania z przedsiębiorcami, studia podyplomowe i zajęcia na uczelni) wskazane zostały przez śladowe odsetki badanych. Statystyczna analiza danych wykazała, iż przeciętne oceny użyteczności poszczególnych form wsparcia były zbliżone do średniej wszystkich wydanych ocen³², przy czym relatywnie najlepiej ocenionymi instrumentami wsparcia były staż w firmie (3,49)³³ oraz publikacje i materiały edukacyjne (3,33).

W kontekście powyższych danych dotyczących dodatkowych form wsparcia, z których korzystali uczestnicy projektów w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL należy zadać pytanie o ewentualne alternatywne formy wspierania procesu tworzenia firm spin off i spin out, które – zaoferowane uczestnikom projektów – mogłyby nie tylko zwiększyć użyteczność wsparcia, ale także jego skuteczność. W oparciu o omówione wcześniej dane wskazać można m.in.: na: dotacje, publikacje i materiały edukacyjne, staże w firmach oraz wizyty studyjne w przedsiębiorstwach. Jednocześnie w ramach badania jakościowego realizowanego z przedstawicielami IP zwrócono uwagę przede wszystkim na:

- formułę stałego doradztwa dostępnego także po rozpoczęciu działalności gospodarczej:

Działalność gospodarcza jak najbardziej, ale beneficjent ostateczny objęty dodatkowym wsparciem w ramach projektu, np. możliwość stałej konsultacji z doradcami w kontekście już prowadzonej działalności która została

³² szkolenie t=0,158 α=0,05; p=0,874; doradztwo t=-1,125 α=0,05; p=269; dotacja t=-0,666 α=0,05; p=0,466; publikacje t=0,994 α=0,05; p=0,329; staż t=0,767 α=0,05; p=0,594; wizyty studyjne t=-0,135 α=0,896; p=0,896; inne t=-0,338 α=0,05; p= 0,743.

³³ Choć w tym przypadku mamy do czynienia z minimalną liczebnością wskazań.

rozpoczęta dzięki projektowi, mogłaby znacząco wpłynąć na sukces takiego przedsięwzięcia. (IDI_IP)

- wsparcie finansowe:

Natomiast tutaj sami mówimy o przedsiębiorczości akademickiej, o bardzo specyficznej grupie odbiorców. I nawet ta sama działalność nie jest typową działalnością otwarcia sklepu spożywczego. Tylko tu trzeba mieć pomysł, trzeba współpracować z jednostką... i wydaje mi się to o tyle trudniejsze, że nie jest tak „o dzisiaj sobie to wymyśliłem, jutro to zrobię”. Tylko musi być to chyba bardziej przemyślane i ukierunkowane na kwestie naukowe, tak bym sobie życzyła. Natomiast gdyby były te środki, zapewne byłoby łatwiej, bo podejrzewam, że gros młodych ludzi po prostu chciałoby, ale nie ma środków. Taka rzeczywistość. (IDI_IP)

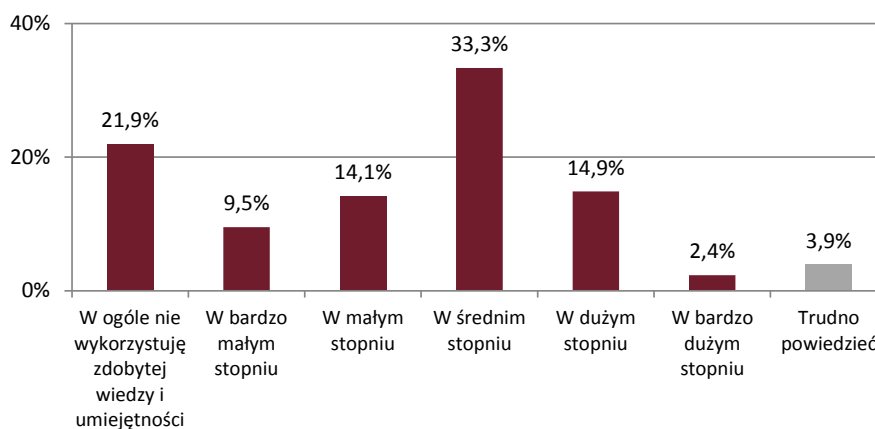
Gdyby założeniem projektu było rozpoczęcie działalności w trakcie projektu to monitoring działań beneficjentów ostatecznych oraz dodatkowe formy wsparcia mogłyby bardziej przyczynić się do poniesienia ich efektywności, np. tak jak w przypadku 6.2. czy 8.1.2., gdzie występuje wsparcie pomostowe. (IDI_IP)

1.7 IDENTYFIKACJA I OCENA SPOSOBU WYKORZYSTYWANIA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI NABYTYCH W REZULTACIE UDZIAŁU W EWALUOWANYCH PROJEKTACH

Istotną z punktu widzenia oceny efektów ewaluowanych projektów kwestią jest sposób wykorzystywania wiedzy i umiejętności nabytych w rezultacie udziału w ewaluowanych projektach. Analiza ta musi być prowadzona z uwzględnieniem faktu, iż uruchamiane wsparcie powinno przede wszystkim znajdować odzwierciedlenie w obszarze aktywności zawodowej.

Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące stopnia, w jakim wykorzystywana jest wiedza i umiejętności zdobyte dzięki udziałowi w projekcie.

Wykres 28. Stopień wykorzystywania zdobytej wiedzy i umiejętności

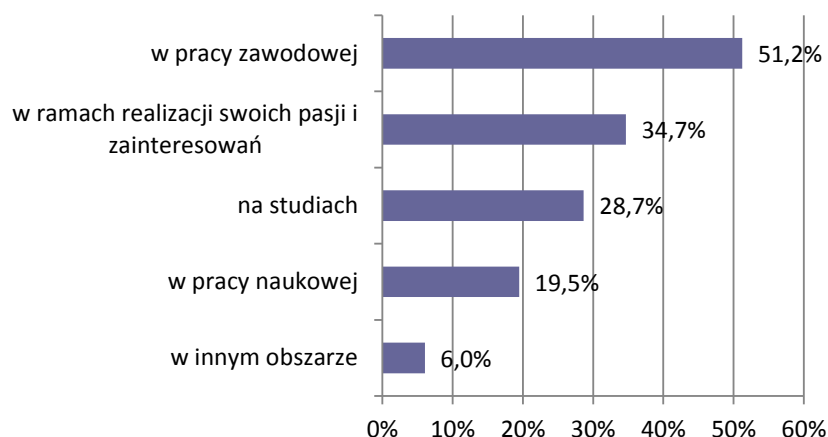
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=632)

Stopień w jakim uczestnicy projektów wykorzystują zdobytą wiedzę należy uznać za stosunkowo niski. 45,5% respondentów wskazało, iż nie wykorzystuje jej wcale, bądź wykorzystuje w małym lub bardzo małym stopniu, z czego aż 21,9% należało do pierwszej z wymienionych kategorii.

Jeżeli chodzi o wykorzystanie wiedzy i umiejętności w dużym lub bardzo dużym stopniu, to tego typu opinię przejawiało zaledwie 17,3% respondentów. Wśród kobiet i wśród mężczyzn dominującymi kategoriami są „wykorzystanie wiedzy w średnim stopniu” (odpowiednio 35,3% oraz 29,9%) oraz „niewykorzystanie w ogóle zdobytej wiedzy”, na które wskazało 19,9% kobiet i 25,4% mężczyzn.

Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące obszarów wykorzystywania wiedzy i umiejętności nabytych dzięki udziałowi w projekcie.

Wykres 29. Obszary wykorzystania wiedzy i umiejętności nabytych dzięki udziałowi w projekcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=582, respondenci mogli wskazać więcej niż jeden obszar)

Nieco ponad połowa respondentów (51,2%)³⁴ wskazała, iż zdobytą wiedzę wykorzystuje w pracy zawodowej, co – ze względu na rodzaj przekazywanej w ramach szkoleń i doradztwa wiedzy – jest optymalnym sposobem jej wykorzystania (pamiętajmy jednak, iż mówimy tu jedynie o ok. połowie osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie, czyli 298 respondentach – mimo, iż wspomniana kategoria jest relatywnie najszersza, to nie stanowi bezwzględnej większości). 34,7% przyznało, iż wykorzystuje ją w ramach realizacji pasji i zainteresowań, a 28,7% na studiach. Kategorią o najniższym udziale jest wykorzystanie w pracy naukowej, na które wskazało 19,5% osób.

W analizie pod względem płci zidentyfikowano różnice w sposobie wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności. Mężczyźni wskazywali częściej niż kobiety na pracę zawodową (odpowiednio 58,8% i 47,1%), a kobiety wskazywały na wykorzystanie zdobytej wiedzy na studiach częściej niż mężczyźni (odpowiednio 32,2% i 22,4%). W pozostałych przypadkach odsetki dla kobiet i mężczyzn były zbliżone do siebie.

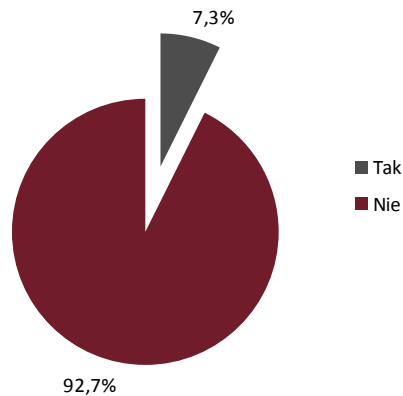
Jako dodatkowe obszary wykorzystania nabytej wiedzy i umiejętności wskazywano: wolontariat i pomoc innym (12 osób), życie osobiste/codienne (4 osoby), a także przygotowanie do pracy, na które wskazywały 3 osoby.

1.8 PODEJMOWANIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ UCZESTNIKÓW EWALUOWANYCH PROJEKTÓW

Docelowo, wsparcie oferowane w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL, jako pomoc dla osób zainteresowanych zakładaniem działalności typu spin off i spin out powinno owocować uruchomieniem działalności gospodarczej tego typu przez uczestników. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące tego, jaki odsetek uczestników projektów założył w rezultacie udziału w projekcie własną firmę.

³⁴ Należy zwrócić uwagę, iż niniejsze dane dotyczą grupy osób, która wskazała, iż w jakikolwiek sposób wykorzystuje zdobytą wiedzę.

Wykres 30. Fakt założenia własnej działalności gospodarczej przez uczestników projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=994

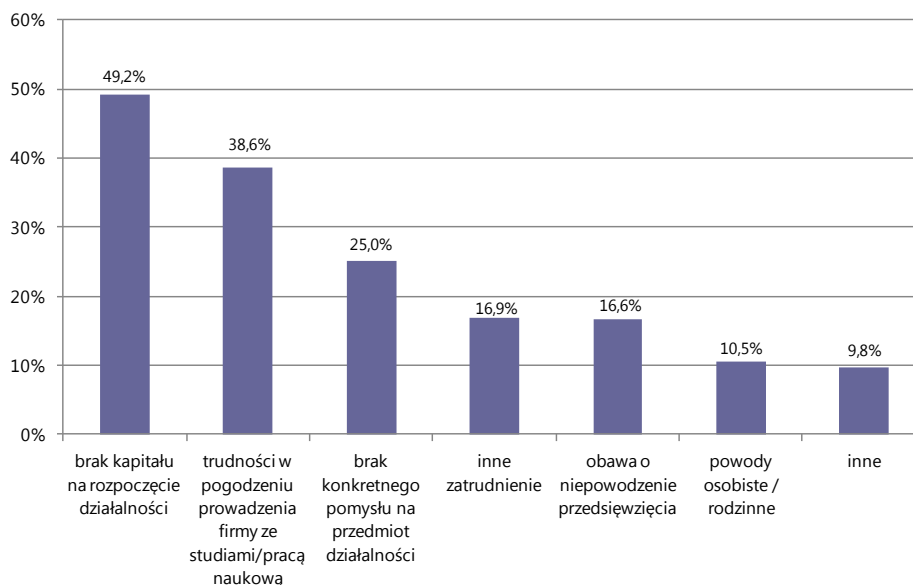
Powyższy wykres pokazuje, iż tylko niewielki odsetek (7,3%) osób biorących udział w projektach zdecydował się na założenie firmy – były to 73 osoby. Biorąc pod uwagę cel Działania 8.2 czyli zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań sfery B+R z przedsiębiorstwami oraz typy projektów przypisane do Poddziałania 8.2.1 (m.in. szkolenia i doradztwo dla osób chcących otworzyć własną działalność gospodarczą typu spin off i spin out) należy stwierdzić, iż oferowane dotychczas wsparcie w ograniczonym stopniu pozwoliło na uzyskanie efektów zgodnych z planowanymi rezultatami.

W badaniu jakościowym zwrócono uwagę na to, że beneficjenci realizujący projekty mają świadomość, że zakładanie działalności gospodarczej przez uczestników projektów jest realnym problemem i trudnym do osiągnięcia rezultatem ewaluowanych projektów:

Z tych danych, które mam przed sobą chociażby – w ramach 23 podpisanych umów 8 projektów rzeczywiście zakłada otwarcie działalności i liczbą, którą mam to jest aż 66 podmiotów. Więc to nie jest tak, że beneficjenci nie zakładają takich wskaźników – one są. Natomiast wydaje mi się, że racjonalność sytuacji gospodarczej, tego co się dzieje w obecnym czasie i właśnie to duże ryzyko podjęcia czy też jakiegoś przymuszenia osób, które podchodzą do projektu jest wysoce ryzykowna dla naszego beneficjenta, który w sposób rozsądny i racjonalny chce podjąć działania w ramach 8.2.1. I rzeczywiście jakby nie podejmuje się tego typu wyzwania, bo wie, że będzie mu bardzo trudno spełnić to założenie. (ID1_IP)

Nim przejdziemy do szczegółowej analizy poświęconej utworzonym podmiotom gospodarczym zidentyfikowane zostaną jeszcze czynniki wpływające na fakt niezakożenia działalności gospodarczej wśród uczestników ewaluowanych projektów.

Wykres 31. Powody niezakończenia działalności gospodarczej przez uczestników projektów w ramach Poddziałania 8.2.1

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=921 (respondenci mogli wskazać więcej niż jeden powód).

Dla połowy uczestników projektów, którzy nie zdecydowali się na stworzenie podmiotu gospodarczego istotną barierą był brak kapitału na rozpoczęcie działalności. Jedna czwarta wskazała na brak konkretnego pomysłu uniemożliwiający podjęcie działania. Z kolei blisko 40% osób miałoby problem z prowadzeniem firmy i jednocześnie studiowaniem bądź wykonywaniem pracy naukowej (trudno w tym przypadku mówić o realnych możliwościach zmiany w odniesieniu do tej kwestii, gdyż jest to czynnik leżący całkowicie po stronie uczestników projektów).

Ponad 16% respondentów posiada inne zatrudnienie lub obawiało się o powodzenie swojego potencjalnego przedsięwzięcia. Blisko co dziesiąta osoba wskazała na inne powody, do których zaliczono głównie brak doświadczenia i kwalifikacji oraz przepisy uniemożliwiające podjęcie tego typu aktywności (na przykład zarządzenie uczelni). Najczęstsze powody wśród kobiet i mężczyzn są zbieżne ze zidentyfikowanymi dla ogółu badanych – na brak kapitału wskazało 49,8% kobiet oraz 48,2% mężczyzn, trudności w pogodzeniu prowadzenia firmy ze studiami / pracą zawodową posiadały udziały odpowiednio 38,9% i 38,1%, natomiast na brak konkretnego pomysłu wskazało 26,3% kobiet oraz 22,8% mężczyzn.

Brak kapitału na rozpoczęcie działalności był najdotkliwszym problemem dla ponad 60% osób nieposiadających żadnego tytułu naukowego, przy czym tylko ponad 20% osób legitymujących się tytułem doktora habilitowanego lub profesora wskazało na ten problem³⁵. Biorąc pod uwagę sytuację uczestników (na podstawie ich statusu uczelnianego) brak kapitału stanowił największą barierę dla studentów, doktorantów i absolwentów (ponad 54%) i tylko dla 30% pracowników naukowych³⁶. Widać więc wyraźnie, że problem ograniczonego zaplecza finansowego dla uruchamianej działalności gospodarczej okazuje się w największym stopniu dotyczyć osób młodych (w większości studentów, doktorantów i absolwentów).

Z brakiem konkretnego pomysłu na rozwój działalności najczęściej borykały się osoby z tytułem magistra lub lekarza oraz doktorzy habilitowani, jednak było ich nie więcej niż 30% w obu grupach, a zidentyfikowana różnica nie była istotna statystycznie³⁷. Podobnie jeśli chodzi o status uczelniany różnica w odniesieniu do badanej kwestii nie miała istotnego znaczenia pod względem statystycznym³⁸.

Z kolei trudności w pogodzeniu działalności biznesowej z pracą naukową/nauką miało 50% studentów i doktorantów, a zdecydowanie najmniej (8,57%) – co zrozumiałe – absolwentów i różnica ta okazała się istotna statystycznie³⁹.

Osoby, które dotychczas nie uruchomiły własnej działalności gospodarczej zapytano o ich plany z tym związane (co pozwoliło na oszacowanie efektów projektów w dłuższej perspektywie czasowej).

³⁵ $\chi^2 = 39,01$, $\alpha = 0,05$, $p < 0,001$

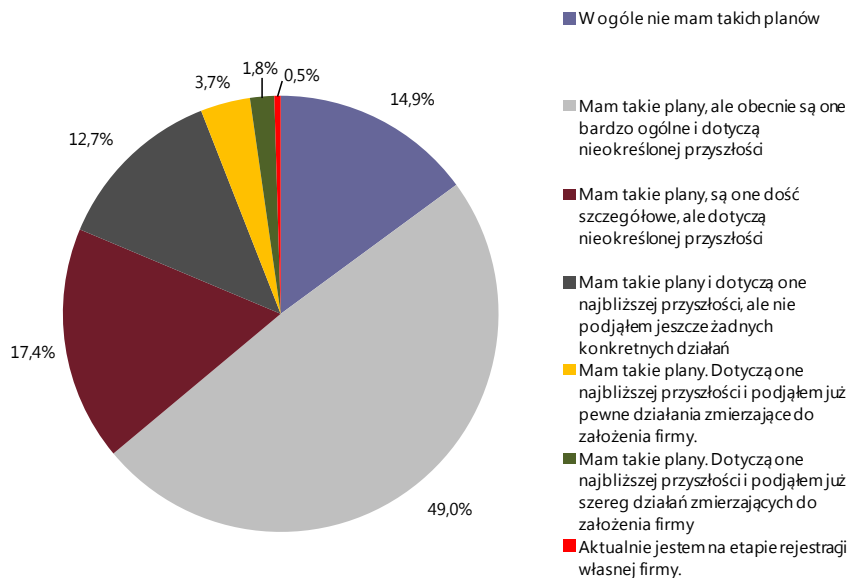
³⁶ $\chi^2 = 41,44$, $\alpha = 0,05$, $p < 0,001$

³⁷ $\chi^2 = 9,421$, $\alpha = 0,05$, $p = 0,093$

³⁸ $\chi^2 = 8,836$, $\alpha = 0,05$, $p = 0,080$

³⁹ u Manna Whitney'a = 271, $\alpha = 0,05$, $p < 0,001$

Wykres 32. Plany uczestników dotyczące założenia własnej działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=921

Zdecydowana większość uczestników projektów (63,9%) w ogóle nie planuje założyć firmy bądź posiada tego rodzaju plany, ale nie są one w żaden sposób skonkretyzowane. Poza tym, że po raz kolejny znajdujemy potwierdzenie jednego z wcześniejszych wniosków płynących z niniejszego badania, iż duży udział w ewaluowanych projektach miały osoby, które nie są zainteresowane założeniem własnej firmy, powyższe dane uprawniają do postawienia tezy, iż ograniczona skuteczność realizowanych projektów w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej przez uczestników przedsięwzięć nie ulegnie w najbliższym czasie wyraźnej poprawie.

17,4% respondentów wskazało na dość szczegółowe plany, jednak dotyczące nieokreślonej przyszłości, a co 8 osoba przyznała, że jej plany dotyczą najbliższej przyszłości, jednak nie podjęła do tej pory żadnych działań zmierzających w tym kierunku. Ponad 5% respondentów podjęło już jakieś pojedyncze lub nawet szereg działań nakierowanych na założenie firmy, jednak nie rozpoczęli oni jeszcze formalnej procedury rejestracyjnej.

Analiza statystyczna przeprowadzona za pomocą testu χ^2 wykazała istotną różnicę statystyczną w kwestii stopnia szczegółowości posiadanych planów w grupach respondentów wyodrębnionych ze względu na tytuł zawodowy/naukowy⁴⁰. Najbardziej konkretne plany (pociągające za sobą podjęcie działań) posiada największy odsetek osób posiadających tytuł licencjata/inżyniera. Następną grupą, z której rekrutowały się osoby posiadające sprecyzowane plany dotyczące założenia firmy są respondenci z tytułem magistra lub lekarza medycyny. Również wśród uczestniczących profesorów odsetek osób posiadających najbardziej konkretne plany był wysoki, jednak należy wziąć pod uwagę niewielką liczebność tej grupy – tylko 5 osób.

Jeśli chodzi o status uczelniany w momencie udziału w projekcie, to również struktura przedstawia się podobnie⁴¹. Plany owocujące podjęciem działań zmierzających do założenia własnej działalności posiadał największy odsetek osób z grupy studentów. Z kolei największy odsetek osób będących pracownikami naukowymi nie miał w ogóle takich planów bądź były to plany związane z bliżej nieokreśloną przyszłością.

W przypadku dziedziny nauki i kierunku studiów, które reprezentowali respondenci różnice w kwestii posiadanych planów okazały się nieistotne statystycznie⁴². Przy czym we wszystkich grupach (wyodrębnionych na podstawie deklaracji o potencjalnym powołaniu firmy) najliczniej reprezentowani byli przedstawiciele nauk medycznych.

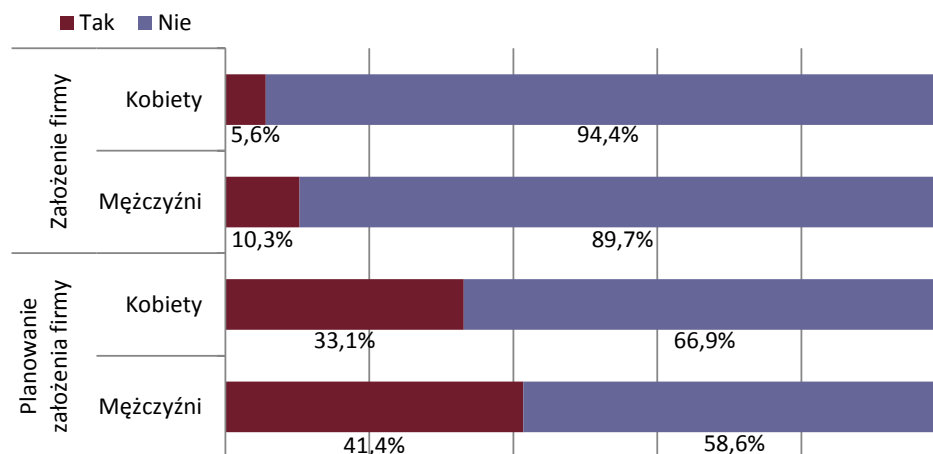
Niżej przedstawiono dane odnoszące się do wybranych charakterystyk uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą.

⁴⁰ $\chi^2 = 56,513$, $\alpha = 0,05$, $p < 0,001$

⁴¹ $\chi^2 = 31,866$, $\alpha = 0,05$, $p < 0,001$

⁴² $\chi^2 = 59,86$, $\alpha = 0,05$, $p = 0,749$

Wykres 33. Płeć uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą lub posiadają plany z tym związane.

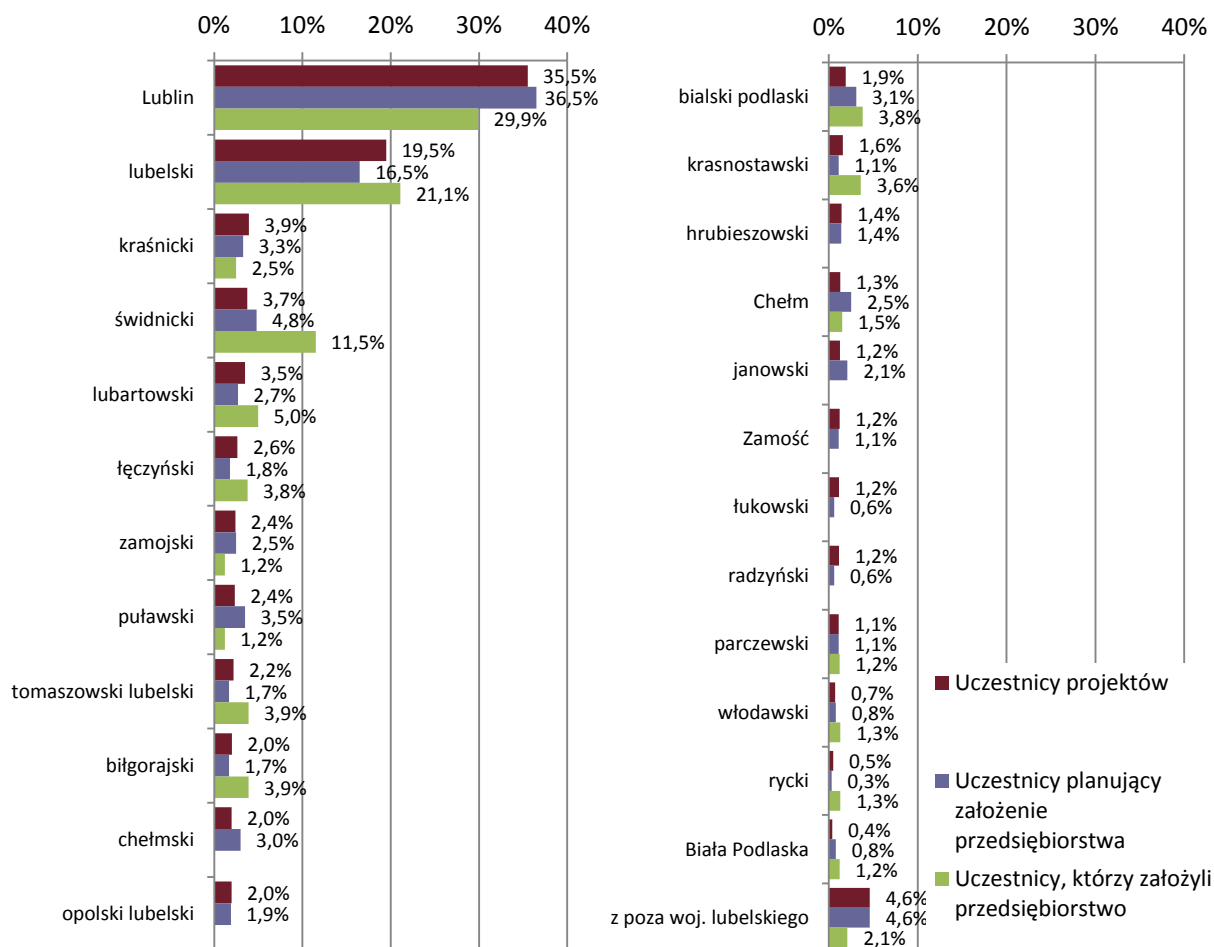
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (Założenie firmy: Kobiety – n=624, Mężczyźni – n= 370; Planowanie założenia firmy: Kobiety – n=589, Mężczyźni – n=332).

Mężczyźni uczestniczący w projektach Poddziałania 8.2.1 POKL częściej zakładali przedsiębiorstwa aniżeli kobiety. Wśród mężczyzn odsetek deklaracji założenia działalności gospodarczej w wyniku uzyskanego wsparcia wyniósł 10,3% natomiast, wśród kobiet jest on niemal o połowę mniejszy (5,6%). Podobna tendencja występuje również jeżeli chodzi o planowanie założenia firmy – na tego typu skonkretyzowane (niemające bardzo ogólnego i nieokreślonego charakteru) plany wskazało 41,4% mężczyzn i 33,1% kobiet. Zaobserwowane różnice pomiędzy mężczyznami, a kobietami są na tyle duże, iż okazały się one istotne pod względem statystycznym – zarówno w kontekście planowania⁴³, jak i faktycznego⁴⁴ zakładania działalności gospodarczej.

⁴³ $\chi^2 = 7,46$, $\alpha = 0,05$, $p=0,01$

⁴⁴ $\chi^2 = 6,46$, $\alpha = 0,05$, $p=0,01$

Wykres 34. Zróżnicowanie terytorialne pochodzenia uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą lub posiadają plany z tym związane

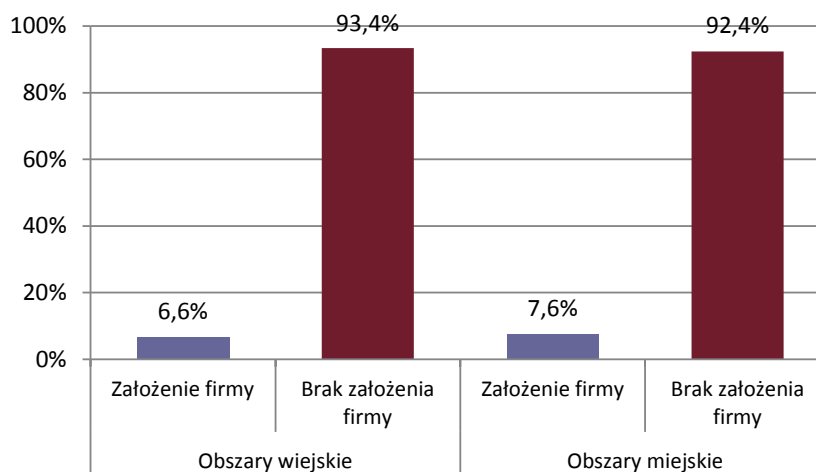

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PEFS oraz wyników badania CATI (Uczestnicy projektów – n=2078; Uczestnicy planujący założenie przedsiębiorstwa – n=332; Uczestnicy, którzy założyli przedsiębiorstwo n – 73).

Zarówno osoby planujące założenie działalności gospodarczej, jak i faktycznie ją zakładające najczęściej pochodzą z powiatu grodzkiego Lublin, stanowią one odpowiednio 36,5% oraz 29,9% uczestników. Natomiast na drugim miejscu występuje powiat lubelski, z którego pochodziło 21,1% uczestników, którzy założyli działalność gospodarczą oraz 16,5% uczestników mających w planach założenie działalności gospodarczej. Udziały uczestników, którzy założyli działalność gospodarczą generalnie odzwierciedlają udziały ogółu uczestników – to znaczy, iż wysokie udziały powiatu M. Lublin oraz lubelskiego można tłumaczyć dużą ogólną ilością uczestników pochodzących z tych powiatów. Wspomniana zależność nie występuje jednak dla każdego z powiatów – z powiatu świdnickiego pochodziło 11,5% założycieli przedsiębiorstw co jest sporym udziałem biorąc pod uwagę, iż jako powiat pochodzenia wskazało go 3,7% ogółu uczestników projektów.

Oprócz terytorialnego rozmieszczenia pochodzenia założycieli przedsiębiorstw warto również zwrócić uwagę, z jakiego typu obszarów oni pochodzili.

Wykres 35. Obszary pochodzenia uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą.

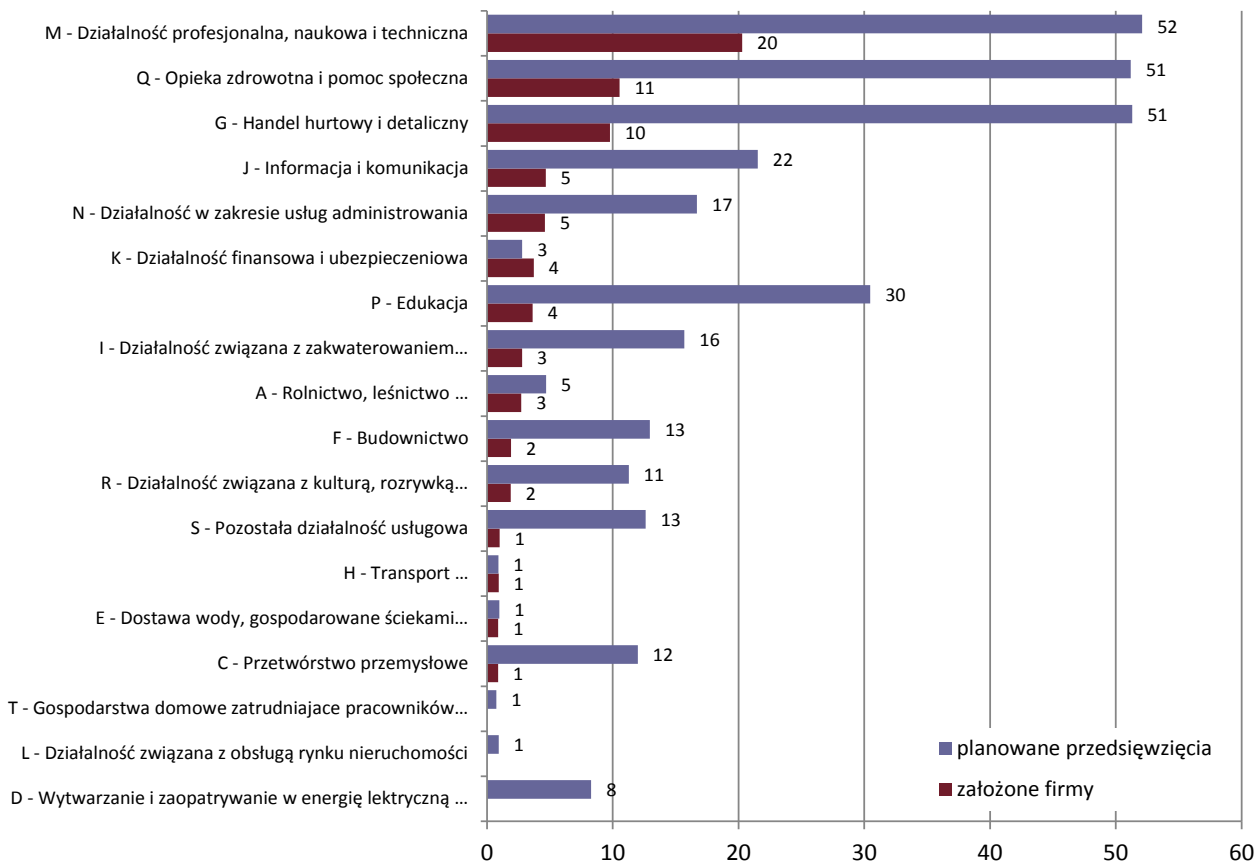
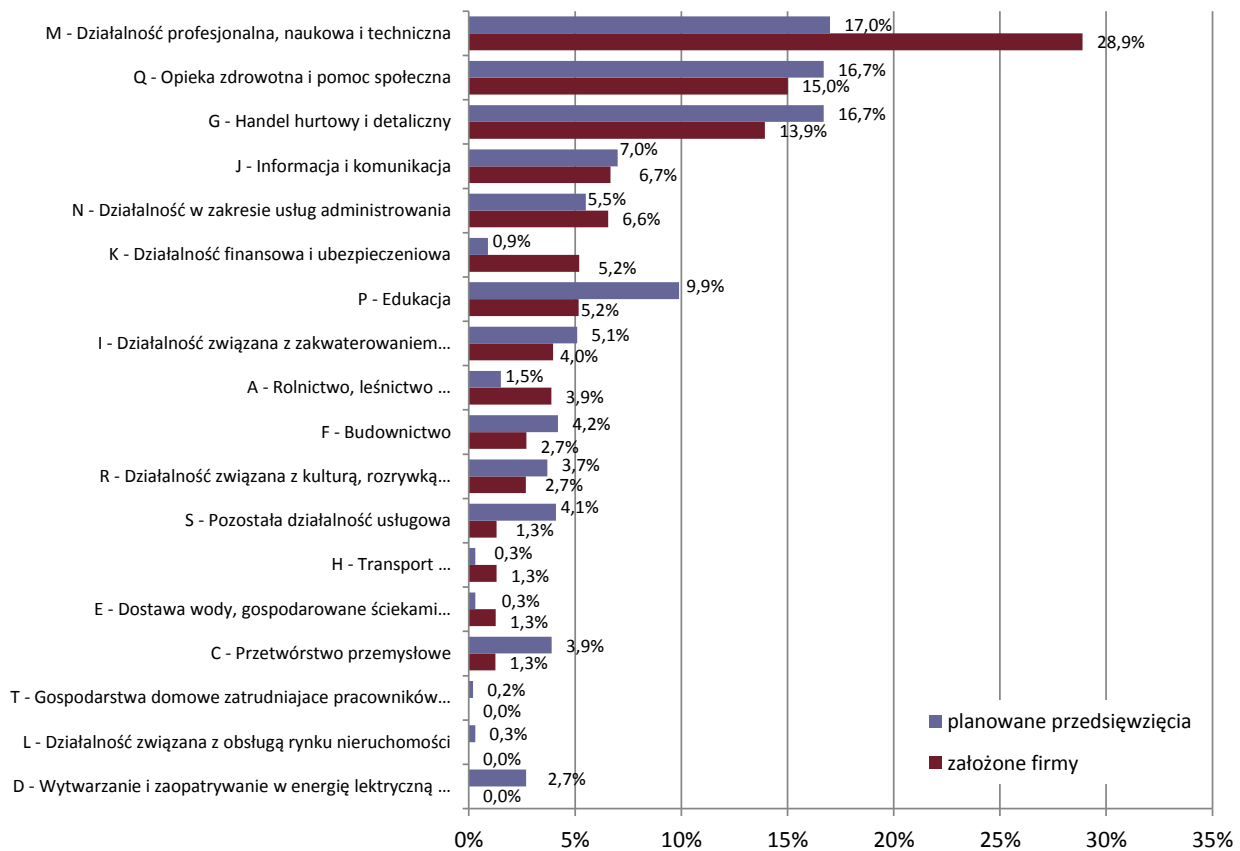
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (Obszary wiejskie – n=288; Obszary miejskie – n=706).

Zarówno wśród uczestników pochodzących z obszarów wiejskich, jak miejskich występuje zbliżony odsetek uczestników, którzy założyli działalność gospodarczą. Fakt, iż udział założycieli projektów był na obszarach wiejskich o 1% mniejszy należy uznać za przypadek – różnica ta okazała się nieistotna pod względem statystycznym⁴⁵. W związku z tym pochodzenie z obszaru miejskiego lub wiejskiego nie przyczynia się do częstszego zakładania działalności gospodarczej.

Na poniższym wykresie przedstawiono z kolei dane dotyczące branży, w której została uruchomiona lub jest planowana działalność gospodarcza rozpoczęta przez uczestników projektów.

⁴⁵ $\chi^2 = 0,32$, $\alpha = 0,05$, $p=0,57$

Wykres 36. Typ działalności założonych i planowanych przedsiębiorstw w podziale na sekcje PKD

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, założone firmy n=73, planowane przedsięwzięcia, n=308

Wśród już utworzonych przedsiębiorstw najczęściej – 20 (blisko 30%) – stanowią firmy działające w obszarze działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej. Pozostałe wskazywane obszary działalności w ramach tej sekcji to: szkolenia i doradztwo podatkowe, prawne, usługi informatyczne.

Kolejne pola aktywności nowopowstałych firm to opieka zdrowotna i pomoc społeczna (11 wskazań, co stanowił 15% przedsiębiorstw) oraz handel hurtowy, detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych (10 wskazań, co stanowi 13,9% przedsiębiorstw).

Kobiety najczęściej prowadzą przedsiębiorstwa w obszarze sekcji M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (31,4%), Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna (21,3%) oraz sekcji G handel hurtowy i detaliczny (10,3%). Sekcje te były również często wskazywane przez mężczyzn, ich udział wynosił odpowiednio 24,5%, 8,2% oraz 16,3%.

Bardzo podobnie wygląda rozkład branż, w których pozostali uczestnicy projektów planują rozpocząć działalność, również na pierwszym miejscu znalazła się sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (52 wskazania, co stanowi 17% planowanych przedsięwzięć), przy czym w grupie tej ponad 40% stanowią firmy, dla których dominującą formą działalności byłyby badania (laboratoryjne, ekspertyzy naukowe) lub działania projektowe z obszaru architektury. Dwie kolejne sekcje PKD charakteryzujące się zbliżoną liczebnością to znowu opieka zdrowotna i pomoc społeczna oraz handel hurtowy i detaliczny.

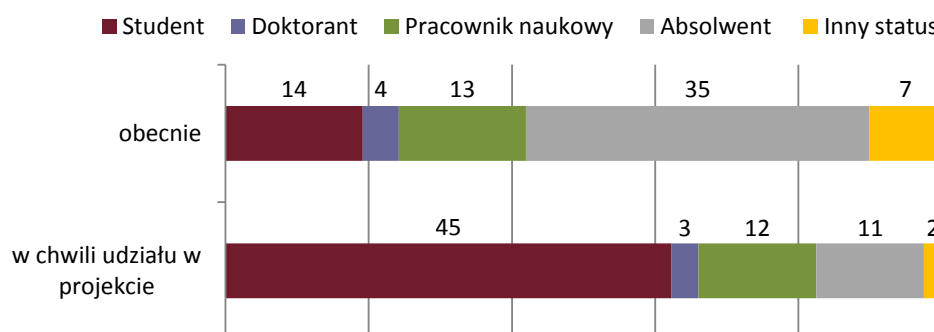
Pozostałe sekcje stanowią raczej marginalny odsetek założonych bądź planowanych przedsięwzięć, jedynie w przypadku planowanych działalności branżą relatywnie popularną jest edukacja (co dziesiąta osoba ma zamiar założyć firmę świadczącą tego typu usługi).

Biorąc pod uwagę płeć respondentów, to należy stwierdzić, iż kobiety najczęściej przewidują założenie działalności w obszarze sekcji: Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna (20,7%), G handel hurtowy i detaliczny (16,9%) oraz sekcji M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (16,8%). Nieco inaczej kształtuje się to wśród mężczyzn – najczęściej wskazywali oni sekcje M (17,2%), G (16,4%) oraz sekcję J informacja i komunikacja (15%).

Ogólnie można zatem powiedzieć, iż – sądząc po polu działalności wskazywanym przez uczestników projektów – zarówno przedsięwzięcia nowopowstałe, jak i te będące w fazie intencjonalnej, w znacznej mierze nie przystają do profilu firm nakierowanych na współpracę nauki z biznesem oraz komercjalizację wyników badań naukowych (czyli firm stricte spin off lub spin out)⁴⁶.

Poniżej przedstawiono wybrane charakterystyki, które pozwalają określić bardziej szczegółowo grupę tych osób, które w rezultacie udziału w ewaluowanych projektach podjęły decyzję o rozpoczęciu działalności gospodarczej. W pierwszej kolejności analizie poddano status uczelniany tych osób (obecny i w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie).

Wykres 37. Status uczelniany osób, które założyły działalność gospodarczą w wyniku otrzymania wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=73)

Wśród 73 respondentów, którzy założyli działalność gospodarczą większość osób, w chwili udziału w projekcie posiadała status studenta, grupa ta stanowiła 45 respondentów (18 kobiet i 27 mężczyzn; trzeba tu jednak podkreślić, że jest to generalnie najliczniejsza kategoria uczestników ewaluowanych przedsięwzięć). Wśród innych kategorii

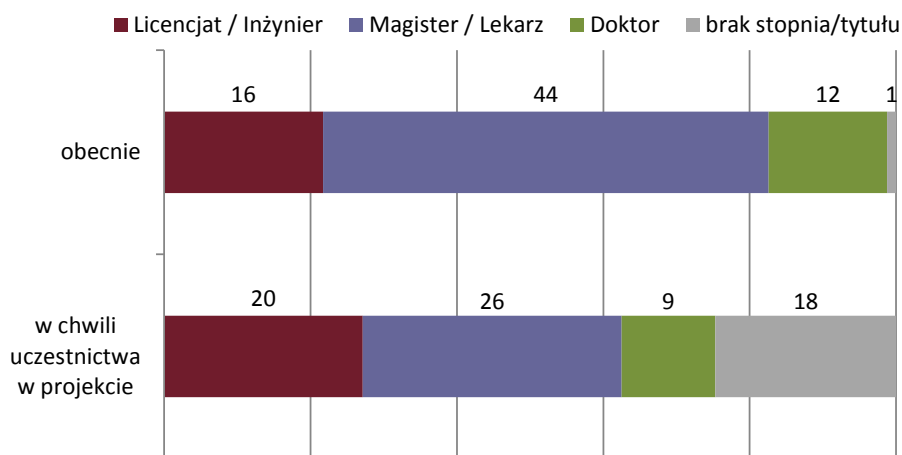
⁴⁶ Biorąc pod uwagę złożoność kwestii zaklasyfikowania danego podmiotu gospodarczego do firmy typu spin off / spin out, identyfikacji skali występowania wśród utworzonych podmiotów firm spin off / spin out poświęcono odrębny, podrozdział „Podejmowanie działalności typu spin off i spin out”.

znalazło się: 12 osób, które były pracownikami naukowymi (8 kobiet i 4 mężczyzn), 11 absolwentów (6 kobiet i 5 mężczyzn), 3 doktorantów oraz 2 osoby, które opisały swój status w inny sposób – byli to stażysta oraz pracownik zatrudniony na uczelni, lecz nie w charakterze pracownika naukowego.

Jeżeli chodzi o obecny status uczelniarzy osób, które założyły działalność gospodarczą to należy stwierdzić jej wyraźną odmienność względem struktury identyfikowanej na etapie uczestnictwa w projekcie. Liczba osób posiadających status studentów, zmniejszyła się o 31 i aktualnie kształtuje się na poziomie 14 (8 kobiet i 6 mężczyzn), odwrotna tendencja wystąpiła w przypadku absolwentów, ich liczba zwiększyła się o 24 osoby i wg stanu obecnego wynosi 35 (15 kobiet, 20 mężczyzn) na 73 respondentów. Udział doktorantów oraz pracowników naukowych zmienił się w niewielkim stopniu, ich liczba zwiększyła się o jedną osobę w stosunku do stanu w chwili uczestnictwa w projekcie.

Z największym przepływem mamy więc do czynienia pomiędzy grupą studentów (w momencie uczestnictwa w projekcie) a absolwentami (obecnie). Oznacza to, że w większości ci uczestnicy projektów, którzy mieli w momencie uczestnictwa w projekcie status studenta nie związali swoich dalszych losów zawodowych z uczelnią (co z kolei ogranicza możliwość traktowania utworzonych przez nich firm jako przykładów podmiotów typu spin off i spin out).

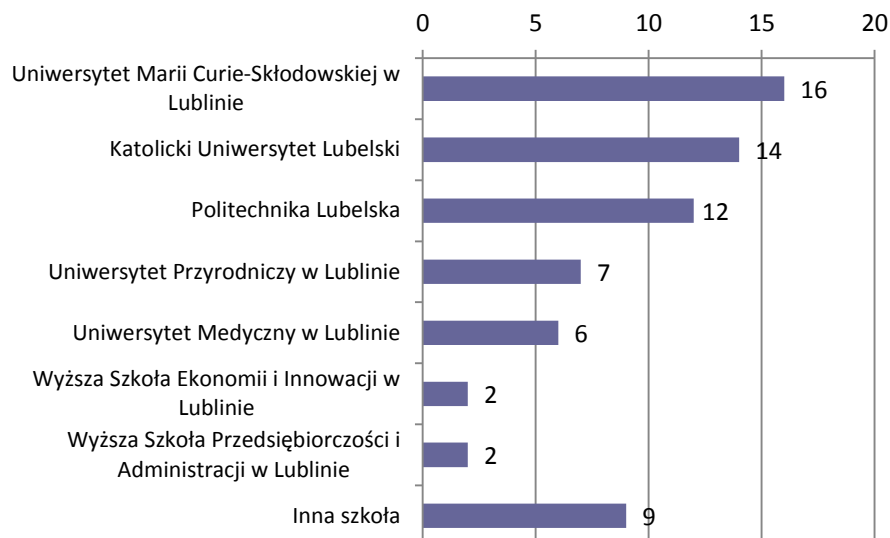
Wykres 38. Tytuły zawodowe i stopnie naukowe osób, które założyły własną działalność gospodarczą.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=73)

Przystępując do uczestnictwa w projekcie 26 osób (15 kobiet i 11 mężczyzn), które założyły działalność gospodarczą posiadało tytuł zawodowy magistra lub lekarza, a 20 osób (9 kobiet i 11 mężczyzn) posiadało dyplom licencjata lub inżyniera, natomiast 18 na 73 osoby (6 kobiet i 12 mężczyzn) nie posiadało stopni naukowych i tytułów zawodowych. Biorąc pod uwagę sytuację obecną, wyraźnie zwiększyła się liczba osób z tytułem zawodowym magistra lub lekarza i obecnie posiada go ponad połowa respondentów. Zauważyć można także spadek osób nieposiadających stopni naukowych ani tytułów zawodowych, w chwili obecnej do tej grupy zakwalifikować można 1 osobę co jest wartością o 17 mniejszą w stosunku do stanu w chwili uczestnictwa w projekcie (jest to odzwierciedlenie zidentyfikowanej wcześniej tendencji polegającej na przepływie osób z kategorii studentów do innych kategorii, gł. absolwentów).

Wykres 39. Uczelnie, których studentami bądź absolwentami są założyciele przedsiębiorstw niebędący pracownikami naukowymi

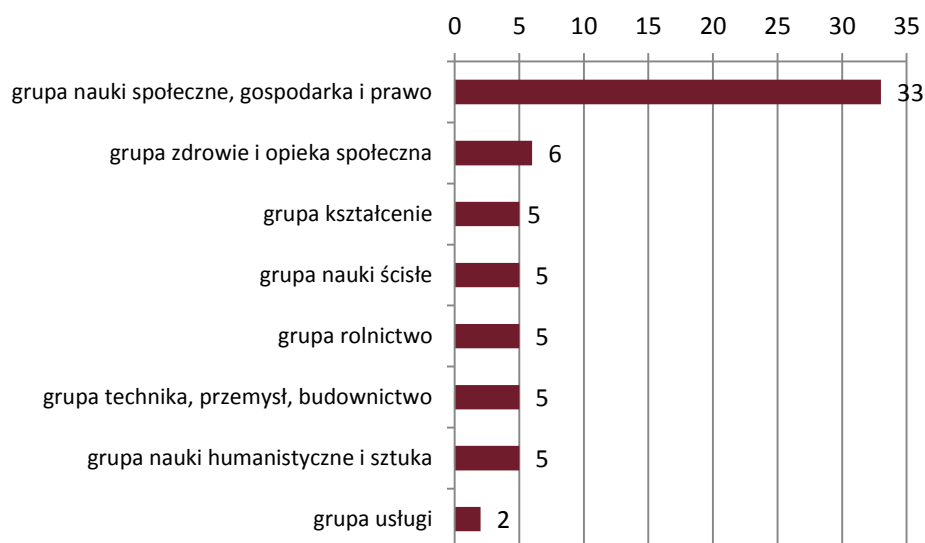

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=68 – liczba odpowiedzi, pytanie wielokrotnego wyboru – respondenci mogli deklorować studiowanie na więcej niż jednej uczelni)

Osoby zakładające działalność gospodarczą najczęściej były studentami lub absolwentami Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, na uczelnię tę wskazywało 16 respondentów, o dwie osoby mniej wskazywały na kształcenie się w ramach Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. 12 założycieli firm było absolwentami lub studentami Politechniki Lubelskiej, na Uniwersytet Przyrodniczy wskazało 7 osób, a Uniwersytet Medyczny w Lublinie – 6.

Liczba firm związanych z poszczególnymi uczelniami pracowników naukowych zakładających firmy kształtuje się w odmienny sposób. 6 na 13 respondentów jako główną afiliację uczelnianą wskazało Uniwersytet Medyczny w Lublinie, 4 osoby były związane z Uniwersytetem Przyrodniczym, a po jednej osobie wskazało Wyższą Szkołę Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, Państwową Szkołę Wyższą im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Politechnikę Lubelską oraz Uniwersytet Warszawski. Generalnie więc, możemy stwierdzić, że uczelniane afiliacje osób, które w rezultacie projektów założyły działalność gospodarczą są raczej spójne ze – zidentyfikowaną wcześniej – strukturą uczelnianą wszystkich uczestników projektów.

Wykres 40. Kierunki kształcenia założycieli przedsiębiorstw niebędących pracownikami naukowymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI/CAWI (n=66 – liczba odpowiedzi, pytanie wielokrotnego wyboru – respondenci mogli deklorować studiowanie na więcej niż jednym kierunku)

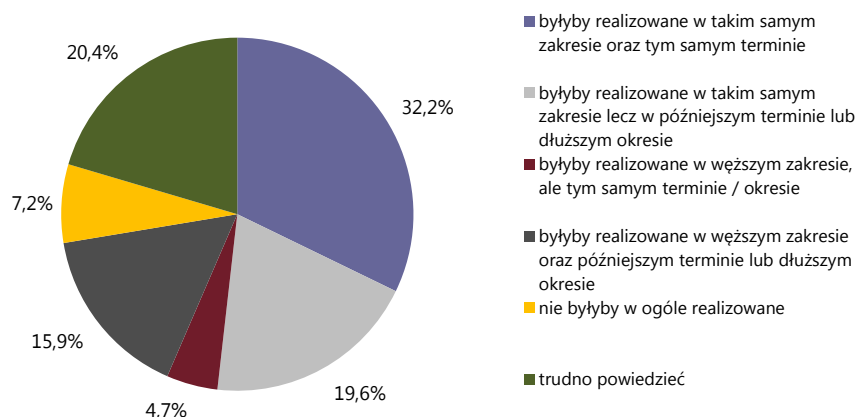
Zdecydowanie najszerszą grupą osób, które założyły działalność gospodarczą są os. będące absolwentami, lub studentami kierunków należących do grupy nauki społeczne, gospodarka i prawo, stanowiła ona 33 osoby, z czego 17 związane było z kierunkami ekonomiczno-administracyjnymi, 13 ze społecznymi, a 3 wskazywały na kierunki związane z prawem. Wśród pozostałych grup kierunków kształcenia 6 osób wskazywało na grupę zdrowie i opieka społeczna, a po 5 na kształcenie, nauki ścisłe, rolnictwo, technika / przemysł / budownictwo oraz grupę nauki humanistyczne i sztuka.

Nieco inaczej kształtuje się sytuacja jeśli chodzi o pracowników naukowych, 7 respondentów wskazało, iż zajmuje się naukami medycznymi, 3 osoby związane były z rolnictwem, po 2 wskazały na grupę „nauki społeczne, gospodarka i prawo” oraz grupę „nauki ścisłe”, a 1 na „technikę, przemysł i budownictwo”.

Podobnie więc jak w przypadku uczelnianych afiliacji, także i kierunki kształcenia lub dziedziny aktywności naukowej osób, które w rezultacie projektów uruchomiły własną działalność gospodarczą pozostają zgodne z tymi, które wskazywali wszyscy respondenci badania (innymi słowy – firmy były zakładane najczęściej przez osoby, które jako kierunek kształcenia lub dziedzinę aktywności naukowej wskazywały te kierunki lub dziedziny, które jednocześnie są najliczniej reprezentowane w całej populacji uczestników badania).

Istotną kwestią dotyczącą zakładania przez uczestników ewaluowanych projektów własnych przedsięwzięć gospodarczych jest fakt niezbędności otrzymanego wsparcia do uruchomienia firmy. Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące tzw. efektu *deadweight*, które obrazują rodzaj działań, które uczestnicy projektów podejmowaliby w sytuacji nieuzyskania wsparcia.

Wykres 41. Fakt podjęcia działań zmierzających do założenia własnej działalności w sytuacji nieotrzymania wsparcia (efekt *deadweight*)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=73

Nieco ponad połowa osób, zgodnie z wynikami badań, w sytuacji nieotrzymania wsparcia zrealizowałaby działania nakierowane na otwarcie własnej działalności, bądź to w takim samym zakresie i w tym samym czasie (32,2%), bądź w późniejszym terminie (19,6%). Tylko 7,2% osób nie podjęłoby się wspomnianej aktywności, gdyby nie uczestnictwo w projekcie Poddziałania 8.2.1. Dodatkowo, co 5 osoba nie była w stanie wyrazić opinii w niniejszej kwestii.

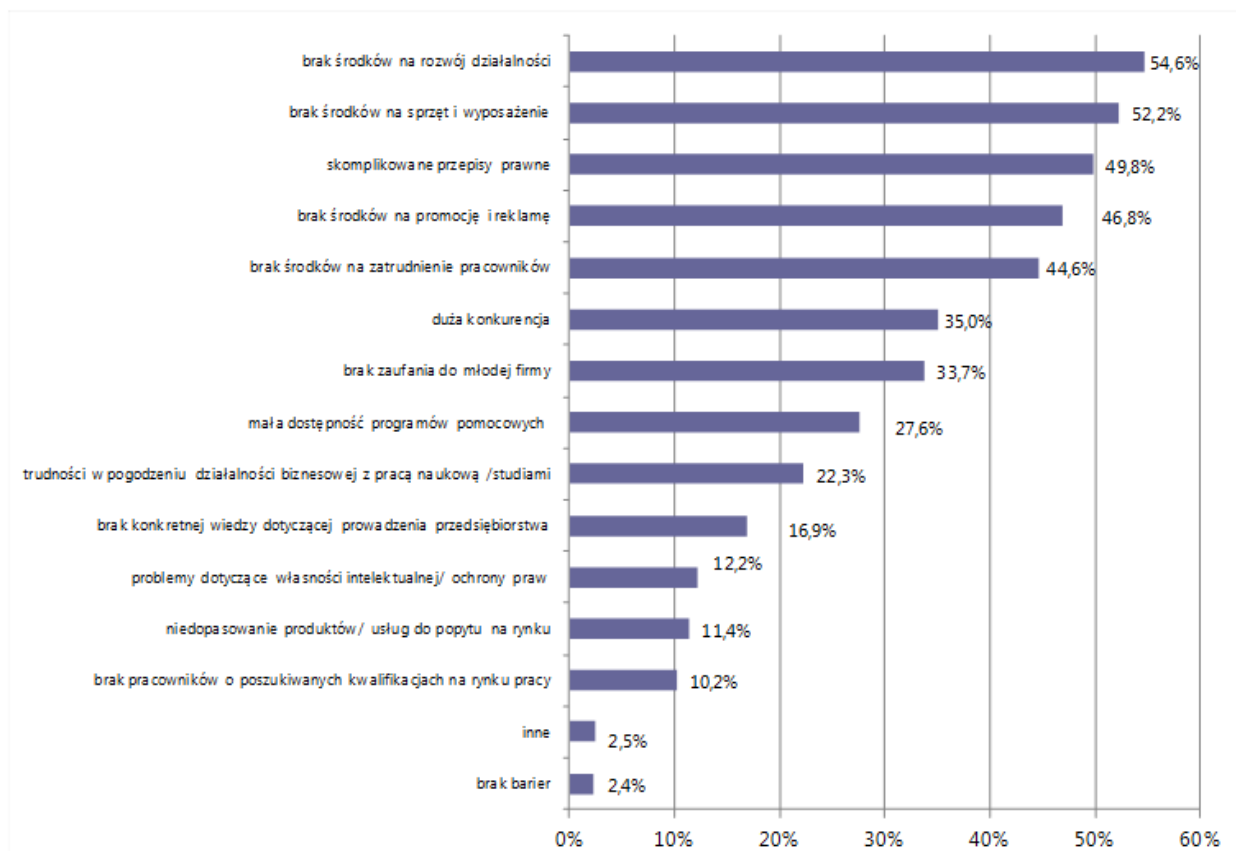
Zarówno kobiety jak i mężczyźni najczęściej wskazywali, iż przedsięwzięcie byłoby realizowane w takim samym zakresie i w takim terminie, odsetki tej odpowiedzi wyniosły odpowiednio 28,2% oraz 35,9%. Dostyc często wskazywano również odpowiedź, iż przedsięwzięcia byłyby realizowane w tym samym zakresie, ale późniejszym terminie (10,4% kobiet oraz 28,2% mężczyzn)

Mamy zatem do czynienia ze stosunkowo dużym efektem zdarzenia niezależnego, występującym gdy przedsięwzięte działania zostałyby w podobnym zakresie merytorycznym i czasowym zrealizowane nawet w sytuacji braku wsparcia zewnętrznego.

Analiza wykazała brak istotnych statystycznie różnic pomiędzy stopniem związania z uczelnią oraz tytułem naukowym/ zawodowym a występowaniem efektu zdarzenia niezależnego⁴⁷. Oznacza to, iż w podgrupach respondentów (tworzonych przez stopnie naukowe / tytuły zawodowe oraz stopień związania z uczelnią) występują zbliżone udziały odpowiedzi na pytanie związane z określeniem skali występowania efektu *deadweight*. Innymi słowy nie można wyróżnić stopni naukowych / tytułów zawodowych, które wyraźnie sprzyjają lub ograniczają występowanie wymienionego efektu. To samo tyczy się stopnia związania z uczelnią.

Z punktu widzenia ogólnej skuteczności wsparcia, istotne jest także wskazanie ewentualnych barier i problemów, które ową skuteczność mogą ograniczać. Biorąc pod uwagę, że docelowym efektem jest uruchamianie przez uczestników projektów przedsięwzięć typu spin off / spin out, wyodrębniono te bariery i trudności, które są bezpośrednio związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, a na jakie przedsiębiorcy dotychczas natrafili.

Wykres 42. Problemy, na jakie natrafili beneficjenci w ramach prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=73; odsetki nie sumują się do 100%, gdyż respondenci mogli wskazać więcej niż jeden wariant odpowiedzi

Dla ponad połowy respondentów prowadzących własną działalność problem stanowił brak środków na jej rozwój i niemal w równym stopniu brak środków na sprzęt i wyposażenie. Blisko połowa badanych stwierdziła także, że barierami były skomplikowane przepisy prawne oraz brak środków na reklamę i promocję. Znaczący odsetek (44,6%) przedsiębiorców wskazał także na brak środków na zatrudnienie pracowników. Można zatem wnioskować o istotnym problemie ograniczającym skuteczność oferowanego wsparcia, związanym z brakiem środków finansowych na różnorakie działania. Warto przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż bariera finansowa była również głównym problemem dla osób, które nie założyły firmy w rezultacie partycypacji w projekcie. Innymi słowy, trudno jest mówić o realnych możliwościach ograniczenia najbardziej dotkliwych problemów dotyczących osoby, które założyły własną działalność gospodarczą, bez – choćby częściowego – limitowania problemów i braków natury czysto finansowej.

Biorąc pod uwagę podział na płeć, należy stwierdzić, iż zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn najczęściej występującymi barierami są: brak środków na rozwój działalności (odpowiednio 53,2% i 55,8%), a także brak środków

⁴⁷ Odpowiednio $\chi^2 = 15,87$, $\alpha = 0,05$, $p = 0,724$, $\chi^2 = 12,54$, $\alpha = 0,05$, $p = 0,638$

na sprzęt i wyposażenie, na który wskazywało 47,9% kobiet oraz 56,2% mężczyzn. Warto również zwrócić uwagę na problem skomplikowanych przepisów prawnych, na które wskazało 42,9% kobiet i 56,1% mężczyzn. Ponadto ponad 30% badanych zidentyfikowało problemy na polu konkurencyjności oraz braku zaufania do młodych firm, a 27,6% respondentów zadeklarowało zbyt małą ilość programów pomocowych (środków unijnych). Z brakiem jakichkolwiek barier spotkało się tylko 2,4% uczestników projektów.

Trzeba tu jednak podkreślić, że dla skuteczności i trwałości rezultatów udzielonego wsparcia znaczenie mają nie tylko te problemy, które dotyczą bezpośrednio uczestników projektów (i to tych, którzy zdecydowali się na założenie własnej firmy), ale także dotyczące samego procesu wdrażania Poddziałania 8.2.1 PO KL i realizacji dofinansowanych projektów. Biorąc pod uwagę, że kwestia ta niejednokrotnie pozostaje poza wiedzą uczestników projektów, została ona podjęta w badaniu przedstawicieli IP, którzy wskazali przede wszystkim na następujące kwestie:

- trudność w pogodzeniu logiki akademickiej (uczelnianej) i biznesowej:

Beneficjenci w trakcie prowadzonych działań borykają się z wieloma problemami. Jednym z nich są skostniałe struktury akademickie, brak chęci współpracy, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań. (IDI_IP)

- błędna diagnoza potrzeb:

Jeżeli konstrukcja jest przypadkowa. Brak jest diagnozy, rozpoznania problemu i potrzeb grupy docelowej to realizacji w kontekście prowadzonych działań projektowych może spowodować problemy w terminowej realizacji oraz prawidłowym rozliczeniu projektu. (IDI_IP)

- obawy beneficjentów przed realizacją tego typu projektów:

Poddziałanie 8.2.1 jest postrzegane w kontekście realizacji jako dość trudne. Nie jest to typowa „szkoleniówka” jak 8.1.1. Taki projekt jest dużo trudniej napisać. Beneficjenci wiedzą, że najprawdopodobniej z rekrutacją mogą być problemy. Projekt musi być przemyślany i wymaga dużego zaangażowania. I myślę, że to może trochę odstraszać beneficjentów. (IDI_IP)

- trudności w takim sformułowaniu kryteriów wyboru projektów, by gwarantowały one prawidłową realizację projektu:

Institucja Pośrednicząca stara się dobrać kryteria, tak aby projekty, które otrzymują dofinansowanie odpowiadały na potrzeby.. naszego regionu. Natomiast beneficjenci często potrafią przygotować projekt zgodny z kryteriami, natomiast w realizacji napotykają na problemy, których wcześniej nie zakładali. (IDI_IP)

Wskazane powyżej bariery mają bardzo zróżnicowany charakter, różna jest też ich istotność dla skuteczności i efektywności procesu wdrażania Poddziałania 8.2.1 PO KL oraz realne możliwości ich przewyżczenia. Niemniej jednak warto zauważyć, że trzy pierwsze spośród wymienionych powyżej barier można, jeśli nie przewyżczyć, to przynajmniej ograniczyć dzięki wdrożeniu rekomendowanej wcześniej zmiany polegającej na uprawnieniu do korzystania ze wsparcia jedynie uczelni lub jednostek uczelnianych (ew. by projekty te były realizowane przez partnerstwa, których liderem byłaby uczelnia/jednostka uczelniana). W takim modelu realizacji projektów mniejsze byłoby na pewno ryzyko błędnej diagnozy potrzeb potencjalnych odbiorców wsparcia, mniej trudności realizatorom projektów powinna w takim modelu nasręczać także rekrutacja uczestników (rekrutowaliby się oni bowiem spośród studentów, absolwentów lub pracowników uczelni bezpośrednio zaangażowanej w realizację projektu). W kontekście trudności w pogodzeniu logiki akademickiej i biznesowej uzasadnione jest natomiast, by za realizację projektów w Poddziałaniu 8.2.1 PO KL były odpowiedzialne raczej jednostki przyuczelniane zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i rozwojem kooperacji pomiędzy nauką a biznesem (jeśli oczywiście takie jednostki w ramach danej uczelni funkcjonują), dysponują one bowiem większą orientacją i doświadczeniem w sferze przedsiębiorczości akademickiej.

Zamykając analizę dotyczącą kluczowego – i najbardziej pożądanego – rezultatu udzielonego wsparcia, tj. uruchomienia działalności gospodarczej, warto jednak zwrócić uwagę na fakt, iż nawet bez zidentyfikowanej dużej skali zjawiska zakładania nowych firm nie można mówić o braku jakichkolwiek pozytywnych efektów zrealizowanych projektów. W badaniu jakościowym wskazano na takie efekty przedsięwzięć w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL, które – choć być może wykraczają poza założenia dotyczące tego instrumentu wsparcia – to jednak stanowią zdecydowanie pozytywny jego rezultat.

- poszerzenie horyzontów myślenia uczestników projektów na temat ich przyszłości zawodowej:

Wydaje mi się, że nie są to pieniądze stracone, bo w momencie przystąpienia do projektu generowane jest dużo więcej korzyści. Beneficjenci pozyskują szeroka wiedzę w różnych dziedzinach, którą mogą wykorzystać także na innych

polach zawodowych. Nawet jeśli działania projektu nie przekładają się na rozpoczęcie działalności to następuje wymiana doświadczeń. Spotykają się ludzie przedsiębiorczy, kreatywni mający chęć współpracy. Mają możliwość spojrzenia na różne aspekty życia zawodowego z innej perspektywy. (IDI_IP)

- nabycie nowych kompetencji:

W trakcie projektu mają możliwość wykształcić się postawy przedsiębiorcze, ale też ujawniają się umiejętności interpersonalne, czy osobiste. To także są ważne korzyści dla projektu oraz lokalnych społeczności, czy środowisk naukowych. (IDI_IP)

- zapoznanie się ze specyfiką myślenia biznesowego i „logiką przedsiębiorczości”, które można wykorzystać w obszarze aktywności stricte naukowej:

Częścią wielu szkoleń w ramach rozpoczynania własnej działalności jest blok tematyczny odnoszący się do uregulowań prawnych krajowych oraz unijnych. To ma bardzo istotne znaczenie, zwłaszcza jeśli chodzi o pracowników naukowych w kontekście ochrony własności intelektualnej. Nawet jeśli beneficjenci ostatecznie nie założą własnej działalności to podniosą swoją wiedzę w kontekście komercjalizacji wiedzy i będą mieli możliwość nauczenia się w jaki sposób przenieść obecną wiedzę naukową na grunt komercyjny. (IDI_IP)

- aktywizacja samej uczelni:

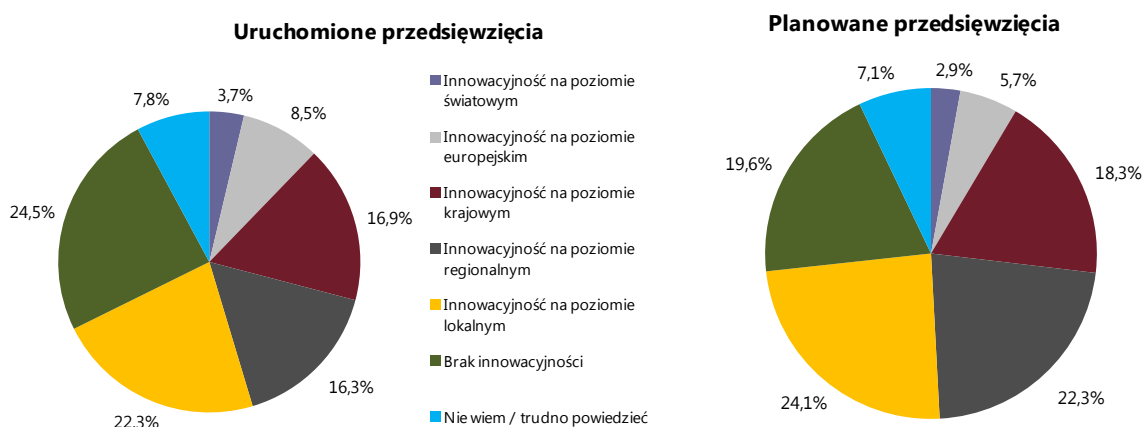
Kolejnym ważnym aspektem jest aktywizacja uczelni. Po zakończonych działaniach osoby biorące udział w projekcie, w dużej części pozostają ściśle związani z jednostkami naukowymi, więc będą miały możliwość wykorzystania nowych umiejętności na polu pracy zawodowej. Będą mogli w sposób aktywny i kreatywny dalej kontynuować pracę na uczelni. Więc nie będą zamykali się w jakimś nawiasie i pracowali tak jak było to przez lat naście w ramach skostniałych struktur i procedur. (IDI_IP)

1.9 INNOWACYJNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ URUCHOMIONYCH W REZULTACIE UDZIAŁU W EWALUOWANYCH PROJEKTACH LUB PLANOWANYCH DO URUCHOMIENIA

Szczegółowym aspektem analizy przedsięwzięć uruchomionych w rezultacie udziału w ewaluowanych projektach jest poziom ich innowacyjności. W ramach niniejszego badania nie było możliwe poddanie dokładnej weryfikacji kwestii innowacyjności utworzonych firm. Niemniej jednak podjęto próbę określenia stopnia innowacyjności na poziomie subiektywnym przez samych przedsiębiorców.

Analiza poziomu innowacyjności podejmowanej działalności została przeprowadzona w odniesieniu do przedsięwzięć już istniejących oraz tych, których powstanie znajduje się w sferze w miarę skonkretyzowanych planów. Dane te przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 43. Poziom innowacyjności prowadzonych i planowanych przedsięwzięć gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, uruchomione przedsięwzięcia n=73, planowane przedsięwzięcia n=332

W oparciu o dane przedstawione na dwóch powyższych wykresach można zauważyć, iż skala innowacyjnych przedsięwzięć jest w obu grupach zbliżona, należy jednak wziąć pod uwagę hipotetyczny charakter stwierdzeń drugiej grupy osób badanych, opierających się tylko na swoich przypuszczeniach i przewidywaniach, co do samego faktu uruchomienia działalności, a także to, że w momencie faktycznego założenia firmy jej przedmiot może już cechować się niższym niż obecnie poziomem innowacyjności.

Innowacyjność na poziomie światowym jest udziałem zaledwie 3,7% i 2,9% respondentów, odpowiednio posiadających firmy i planujących je założyć. Nieco więcej przedsięwzięć wprowadziło lub ma zamiar wprowadzić innowacyjne rozwiązania na poziomie europejskim, zaś niecałe 20% osób zadeklarowało innowacyjność w skali kraju. Relatywnie większy odsetek osób zamierzających założyć działalność (22,3%) niż przedsiębiorców (16,3%) wykazuje chęć wdrożenia rozwiązań nowatorskich na poziomie województwa.

Dla uruchomionych przedsięwzięć kobiety najczęściej wskazywały na innowacyjność na poziomie lokalnym (29,2%), krajowym (22,2%) oraz regionalnym (20,7%). Nieco inaczej wygląda to wśród mężczyzn – najczęściej wskazywali oni na brak innowacyjności (37,5%), a następnie na poziom lokalny (16%) i regionalny (12,2%). Natomiast jeżeli chodzi o planowane przedsięwzięcia wśród kobiet najczęstsze były wskazania na innowacyjność na poziomie lokalnym (27,7%), regionalnym (22,6%) oraz brak innowacyjności (18,6%). Z kolei wśród mężczyzn w tym kontekście najczęstszymi odpowiedziami były: innowacyjność na poziomie krajowym (21,9%), regionalnym (21,8%) oraz brak innowacyjności (21,2%).

Trzeba jednak podkreślić, że w obu grupach połowa (planowane przedsięwzięcia) lub ponad połowa (uruchomione przedsięwzięcia) respondentów deklaruje innowacyjność swoich inicjatyw tylko na poziomie lokalnym (co w praktyce oznacza brak podobnych przedsięwzięć w najbliższym otoczeniu firmy) lub nawet brak innowacyjności.

Analiza nie wykazała istotnych statystycznie różnic pomiędzy osobami (charakteryzowanymi poprzez tytuł zawodowy / naukowy oraz powiązanie z uczelnią) wprowadzającymi innowacyjność na poziomie światowym / europejskim i poziomie lokalnym⁴⁸. Zatem nowopowstałe firmy, niezależnie od statusu uczestnika projektu, w tym samym stopniu wprowadzają bądź planują wprowadzić innowacje zarówno na szeroką, jak i na małą skalę.

Podsumowując powyżej przedstawione dane stwierdzić należy, że generalnie przedsiębiorstwa, które zostały uruchomione w rezultacie skorzystania ze wsparcia w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL cechuje bardzo ograniczona innowacyjność, która z kolei winna być traktowana jako jeden z podstawowych wyznaczników działalności typu spin off i spin out. Jednocześnie jednak, biorąc pod uwagę, że generalnie ilość utworzonych dzięki ewaluowanym projektom przedsiębiorstw jest niewielka, postulowanie położenia większego nacisku na tworzenie firm o charakterze innowacyjnym (przynajmniej na poziomie krajowym) mogłoby skończyć się niepowodzeniem. Wydaje się, że w pierwszej kolejności należałoby wdrożyć pozostałe rekomendacje dotyczące takich kwestii jak: system wdrażania Poddziałania 8.2.1, nabór projektów, sposób rekrutacji uczestników projektów, oferowane formy wsparcia itd., a dopiero w dalszej kolejności – jeśli proponowane rekomendacje odniosą zamierzony skutek – podejmować działania zorientowane na zapewnienie odpowiednio wysokiego poziomu innowacyjności uruchamianych firm⁴⁹.

1.10 WSPÓŁPRACA Z UCZELNIĄ WŚRÓD OSÓB, KTÓRE ZAŁOŻYŁY DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ

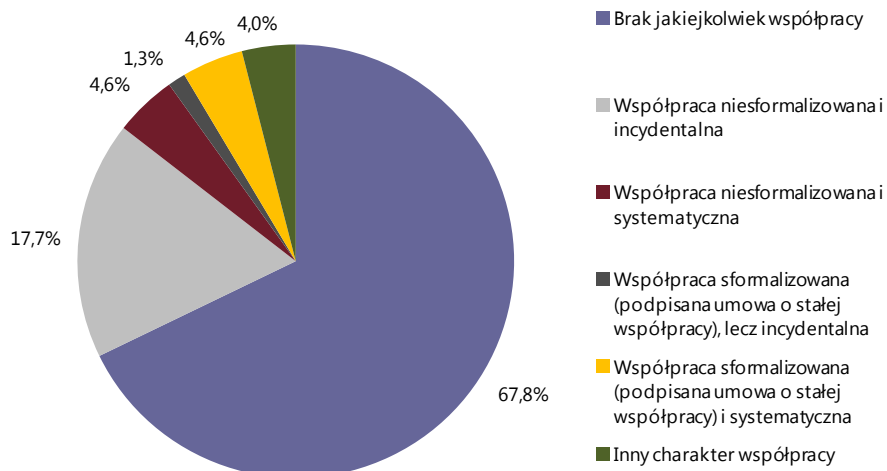
Ostatni – a jednocześnie kluczowy dla faktu zaklasyfikowania danego podmiotu gospodarczego do kategorii spin off / spin out – aspekt opisu podmiotów gospodarczych, które rozpoczęły działalność w rezultacie udzielonego wsparcia dotyczy ich ewentualnej współpracy z uczelnią.

Na poniższym wykresie przedstawiono dane obrazujące stopień współpracy nowoutworzonych firm z macierzystą uczelnią uczestnika projektu.

⁴⁸ Odpowiednio u Manna Whitney'a = 12,5, $\alpha = 0,05$, $p = 0,08$; u Manna Whitney'a = 22, $\alpha = 0,05$, $p = 0,597$

⁴⁹ Może się zresztą okazać, że podejmowanie odrębnych działań zorientowanych na zapewnienie innowacyjności zakładanych firm nie będzie potrzebne, jeśli zwiększy się udział przedsiębiorstw, które jednoznacznie zaklasyfikować można do kategorii spin off / spin out – tego rodzaju firmy cechuje z reguły relatywnie wyższy poziom innowacyjności niż przedsiębiorstwa spoza tego sektora.

Wykres 44. Stopień współpracy nowoutworzonych firm z macierzystą uczelnią uczestnika projektu

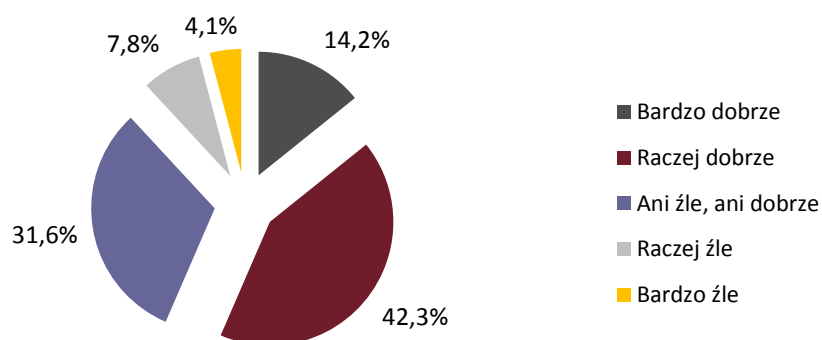
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=73

Z danych prezentowanych na powyższym wykresie wynika jednoznacznie, że zdecydowana większość firm (67,8%) nie współpracuje z uczelnią w jakikolwiek sposób. 17,7% osób zadeklarowało współpracę o charakterze niesformalizowanym i incydentalnym, zaś niecałe 5% niesformalizowaną, ale systematyczną. Również niecałe 5% przedsiębiorców za pośrednictwem swojej firmy współpracuje z uczelnią systematycznie oraz na zasadach w pełni sformalizowanych. Do innego charakteru współpracy zaliczono formę inkubacji oraz wspólne posiadanie podmiotu gospodarczego przez instytucję naukową i uczestnika projektu (firma typu spin off).

Zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn najczęściej wskazywano na brak współpracy (odpowiednio 69,1% i 66,6%), a w drugiej kolejności na niesformalizowaną współpracę incydentalną, na którą wśród kobiet wskazało 12,9%, a wśród mężczyzn 22%.

Nielicznych przedsiębiorców deklarujących współpracę ich nowopowstałego przedsiębiorstwa z uczelnią poproszono dodatkowo o ocenę tej kooperacji.

Wykres 45. Ocena współpracy nowopowstałych przedsiębiorstw z jednostką naukową

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań, n=23

Spśród osób, które w jakikolwiek sposób współpracują z uczelnią ponad połowa (56,5%) ocenia te działania dobrze lub bardzo dobrze. Niemal co trzeci respondent wyraził przeciętną opinię na ten temat, a ponad 10% respondentów oceniło wspomnianą kwestię raczej źle lub bardzo źle.

Biorąc pod uwagę podział na płeć, należy stwierdzić, iż kobiety najczęściej wskazywały na odpowiedzi: „raczej dobrze” (57,9%), „ani dobrze, ani źle” (16,7%) oraz „bardzo dobrze” (16,6%). Jeżeli chodzi z kolei o mężczyzn to najczęściej oceniali oni współpracę jako ani dobrą ani złą (44,3%), raczej dobrą (29%) oraz bardzo dobrą (12,2%).

1.11 PODEJMOWANIE DZIAŁALNOŚCI TYPU SPIN OFF I SPIN OUT

Uwzględniając cele zrealizowanego badania podjęto także próbę zidentyfikowania w ilu przypadkach spośród wszystkich zidentyfikowanych działalności gospodarczych, które zostały uruchomione przez uczestników ewaluowanych projektów mamy do czynienia z utworzeniem podmiotów spin off / spin out. Wyniki przeprowadzonej identyfikacji zostały przedstawione poniżej w ramach odrębnego podrozdziału, co jest uzasadnione faktem, iż na potrzeby identyfikacji danego podmiotu jako spin off lub spin out konieczne jest wykorzystanie zróżnicowanego rodzaju danych, które pełnić będą funkcję parametrów ujawniających, iż dana firma jest podmiotem o charakterze spin off / spin out⁵⁰. Przyjęcie podejścia, w ramach którego identyfikacja podmiotu jako firmy spin off lub spin out odbywa się poprzez ocenę spełnienia kilku kryteriów wynika nie tylko ze specyfiki tych firm, ale także trudności w jednoznacznym zdefiniowaniu pojęć „spin off” i „spin out”⁵¹.

To jakie kryteria identyfikacji podmiotów spin off i spin out wykorzystano uwarunkowane jest przyjęciem określonej definicji obu pojęć. Na potrzeby niniejszego badania (uwzględniając oczekiwania Zamawiającego oraz fakt, iż w niniejszym badaniu mamy do czynienia z oceną wsparcia w ramach PO KL) przyjęto definicje obu typów przedsiębiorstw zgodne z definicją Szczegółowego Opisu Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, gdzie:

- **Przedsiębiorstwo spin off** to nowe przedsiębiorstwo, które zostało założone przez co najmniej jednego pracownika instytucji naukowej lub badawczej (osoba ze stopniem naukowym co najmniej doktora) albo studenta bądź absolwenta uczelni w celu komercjalizacji innowacyjnych pomysłów (wiedzy) lub technologii, zwykle zależne w pewien sposób (organizacyjnie, formalno-prawnie, finansowo itp.) od organizacji macierzystej (np. uczelni).
- **Przedsiębiorstwo spin out** to przedsiębiorstwo, które zostało założone przez co najmniej jednego pracownika instytucji naukowej lub badawczej (osoba ze stopniem naukowym co najmniej doktora) albo studenta bądź absolwenta uczelni w celu komercjalizacji innowacyjnych pomysłów (wiedzy) lub technologii, zwykle niezależne pod względem organizacyjnym od jednostki macierzystej (np. uczelni) oraz posiadające niezależne źródła finansowania.

Należy podkreślić, że jest to bardzo szeroka definicja obu typu podmiotów, w szczególności w kwestii osoby prowadzącej firmę typu spin off / spin out., przyjmuje się bowiem w przypadku części definicji, że firmy spin off i spin out to przedsięwzięcia prowadzone przez przedstawicieli ścisłego środowiska akademickiego, a więc pracowników naukowych⁵².

Uwzględniając definicje wykorzystane na potrzeby niniejszego badania przyjęto następujący katalog kryteriów w celu zidentyfikowania podmiotów typu spin off i spin out:

- fakt prowadzenia działalności gospodarczej (ocena: spełnia / nie spełnia),
- obszar działalności – branża (analiza ekspercka na podstawie odpowiedzi respondentów oraz analizy Web research),
- stopień innowacyjności przedsięwzięcia (innowacyjność przynajmniej na poziomie krajowym, przy czym dodatkowo aspekt innowacyjności był zestawiany z charakterem prowadzonej działalności, by wyeliminować ewentualne błędy związane z faktem subiektywnej oceny innowacyjności przez respondentów),
- współpraca z uczelnią (dot. firm typu spin off – bezpośrednio zaangażowanie uczelni w prowadzenie działalności gospodarczej).

Kluczowe znaczenie miała w tym przypadku analiza obszaru działalności firmy i poziomu innowacyjności, która pozwoliła zweryfikować, czy spełniony jest warunek „komercjalizacji innowacyjnych pomysłów (wiedzy) lub technologii”. Zastosowanie obu kryteriów spowodowało wyeliminowanie zdecydowanej większości utworzonych firm – nie spełniały one ww. warunku i nawet jeśli cechował je pewien poziom innowacyjności, to najczęściej było to związane z oferowaniem innowacyjnej usługi / produktu, a nie ich wytworzeniem, trudno w związku z tym mówić o typowym przedsięwzięciu o profilu akademickim, gdzie zakłada się, iż firma oferuje produkty i usługi stanowiące efekt wcześniejszych prac badawczych / koncepcyjnych. Praktycznie we wszystkich przypadkach, gdy profil

⁵⁰ Możliwe byłoby pytanie o status przedsiębiorstwa respondentów, czyli osoby te przedsiębiorstwa prowadzące, byłoby to jednak podejście o tyle nieuprawione, że osoby te mogłyby w różny sposób definiować firmę typu spin off i spin out

⁵¹ P. Tamowicz (2006) Przedsiębiorczość akademicka. Spółki spin-off w Polsce, Warszawa: PARP, s. 10-12

⁵² Innowacje i transfer technologii (2005) Krzysztof B. Matusiak (red.), Warszawa: PARP, s. 149

utworzonego przedsiębiorstwa pokrywał się z profilem wykształcenia lub obszarem aktywności naukowej, to zakres działalności nie wykraczał poza ofertę o charakterze standardowym (*vide* praktyka lekarska) i nie wiązało się to w żaden sposób z komercjalizacją nowatorskich pomysłów, tym bardziej zaś – technologii.

W rezultacie, spośród 73 firm, tak naprawdę tylko w jednym przypadku mówić możemy o przedsięwzięciu typu spin off / spin out, przy czym w odniesieniu do tego konkretnego przedsięwzięcia mamy do czynienia z firmą spin off, gdyż w jej działalność zaangażowana jest kapitałowo uczelnia (będąc współwłaścicielem podmiotu). Firma działa w branży medycznej, przy czym ze względu na to, że jest to jedyny zidentyfikowany w badaniu przypadek firmy tego typu w ramach studiów przypadku została ona poddana szczegółowej charakterystyce.

Uwzględniając wyniki powyższej analizy stwierdzić należy, iż oddziaływanie ewaluowanych projektów na fakt tworzenia firm spin off / spin out okazał się – w krótkiej perspektywie czasowej – bardzo ograniczony, jeśli zestawimy ilość uczestników projektów z rezultatem w postaci tworzenia tego rodzaju podmiotów. Nie oznacza to jednak, że realizowane projekty cechował brak jakiegokolwiek skuteczności, ujawnia się ona jednak raczej w aktywności na polu podejmowania typowej działalności gospodarczej, a nie tej jej formy, którą moglibyśmy uznać za spełniającą wymogi działalności spin off / spin out.

Studia przypadku

Dobór respondentów do studiów przypadku został przeprowadzony w oparciu o wyniki badania CATI/CAWI oraz IDI. Specyfika przedsiębiorstw powstałych w następstwie uczestnicwa we wsparciu w ramach Poddziałania 8.2.1 pozwoliła na wyłonienie jednej spółki typu spin off oraz dwóch firm założonych przez specjalistów zajmujących się daną dziedziną, które jednak trudno jest zaklasyfikować do kategorii spin off / spin out, gdyż działają one raczej na zasadzie typowej działalności gospodarczej i tylko w tym zakresie mogą stanowić przykład dobrej praktyki.

2.1 POWSTANIE SPÓŁKI TYPU SPIN OFF W BRANŻY MEDYCZNEJ

Współuczestniczka w założeniu spółki typu spin off w branży medycznej będąca pracownikiem naukowym (adiunktem, posiadającym stopień naukowy doktora) na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie otrzymała wsparcie szkoleniowe w ramach przedsięwzięcia pt. „Bądź przedsiębiorcą – cykl szkoleń dla pracowników akademickich, absolwentów i studentów” organizowanego przez projektodawcę – Europejskie Centrum Integracji i Współpracy Samorządowej „Dom Europy”. Respondentka przystąpiła do projektu w wieku 38 lat, w chwili obecnej łączy działalność w ramach powstałego przedsiębiorstwa w ramach pracy naukowo-badawczej w obszarze biochemii i biomateriałów.

Opinie respondentki na temat uzyskanej pomocy szkoleniowej zostały wyrażone poprzez odpowiedzi na pytania zamknięte w badaniu internetowym i przedstawiono je poniżej.

	<p>Branża: opieka zdrowotna i pomoc społeczna</p> <p>Rodzaje i stopień adekwatności wsparcia do potrzeb - szkolenia/warsztaty/kursy - w małym stopniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obszary, w których jest wykorzystywana wiedza i umiejętności zdobyte dzięki projektowi - praca zawodowa
	<p>Uczestnictwo w innych formach wsparcia dotyczącego zakładania własnej działalności gospodarczej typu spin off/spin out - nie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poziom innowacyjności uruchomionego przedsięwzięcia - na poziomie krajowym
	<p>Bariera występujące w ramach prowadzenia firmy - brak środków na rozwój działalności; brak środków na zatrudnienie pracowników; brak środków na sprzęt i wyposażenie; brak środków na promocję i reklamę; skomplikowane przepisy prawne; mała dostępność programów pomocowych; brak konkretnej wiedzy dotyczącej problemów przedsiębiorstwa; trudności w pogodzeniu działalności biznesowej z pracą naukową; problemy dotyczące własności intelektualnej i ochrony praw jej dotyczących</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W sytuacji nieuczestniczenia w projekcie w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL działania związane z założeniem własnej firmy - byłyby realizowane w takim samym zakresie oraz tym samym terminie

Firma powstała wiosną 2011 roku i działa w ramach spółki, w którą zaangażowało się dwóch naukowców wnoszących do niej wkład w postaci pomysłu podlegającego procedurze opatentowania, uczelnia macierzysta oraz inwestor prywatny. Innymi słowy, mamy w tym przypadku do czynienia z przykładem typowej firmy spin off. Aktualnie firma zajmuje się badaniami klinicznymi mającymi na celu ocenę wytworzonego na uczelni i opatentowanego produktu z obszaru nauk medycznych, którego wynalezienie stanowiło bezpośredni motyw uruchomienia działalności firmy. Ważnym czynnikiem, mającym wpływ na podjęcie decyzji o zaangażowaniu się w działalność gospodarczą prowadzoną w formie spółki była chęć dalszej pracy nad opatentowanym produktem i jego praktycznego wykorzystywania:

Generalnie człowiek chciałby coś zrobić. Chciałby, żeby to, co zaczął miało jakieś efekty dalsze. [...] Jeżeli chodzi o taką sprawę jak patent, to się wytwarza go na uczelni, niewiele się poza tym robi. Jediną możliwością żeby to przeszło w dalsze etapy działalności to jest, albo sprzedanie patentu przez uczelnię, albo [...] tworzenie spółki. Tak, by i uczelnia miała swój wkład w dalszą pracę nad patentem, jeżeli uzna to za stosowne. Ponieważ bez twórców, to rzecz chyba by była zupełnie bezsensowna. No to w takim układzie twórcy weszli w skład spółki. (ITI 3)

Okres działalności firmy jest relatywnie krótki, co utrudnia prezentację tak jej dorobku, jak i np. sposobu zarządzania i pozyskiwania klientów. Jednocześnie jednak, jako jeden z bardzo niewielu przypadków wśród przedsięwzięć objętych analizą jest to udany przykład uruchomienia działalności gospodarczej w bezpośrednim powiązaniu z uczelnią i prowadzoną w jej ramach aktywnością naukowo-badawczą (co ważne – przez osoby, które następnie współtworzą firmę).

Choć dotychczas były już podejmowane pewne działania zorientowane na prezentację pierwszych osiągnięć firmy, to główna aktywność w obszarze promocji oferty przewidziana jest na kolejne lata działalności spółki (aktualnie finalizowane są prace nad witryną internetową firmy). Jednocześnie, już od samego momentu założenia spółki wystąpiła konieczność pogodzenia przez uczestniczkę pracy na uczelni oraz pracy na rzecz firmy. Respondentka dostrzega problemy wynikające ze zwiększenia się ilości zadań i obowiązków w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, ale jednocześnie wskazuje na możliwość ich pogodzenia, co jest m.in. efektem specyfiki pracy na uczelni i spójności pomiędzy rodzajem tam wykonywanej pracy, a obszarem działalności firmy:

Jednego dnia na przykład więcej się zajmuję sprawami spółki, drugiego dnia więcej się zajmuję sprawami naukowymi albo wyłącznie sprawami naukowymi takimi typowymi dla uczelni. [...] Nie ma się wyznaczonego planu dnia. Dlatego, że wszystko zależy od tego jak akurat potoczy się doświadczenie. (ITI 3)

W wywiadzie przeprowadzonym z uczestniczką projektu, która współtworzy omawiany podmiot pojawiły się jednak także kwestie wskazujące na problemy, z jakimi borykać się muszą przedsiębiorcy, którzy decydują się na rozpoczęcie działalności typu spin off / spin out. Przede wszystkim zwróciła ona uwagę na istotne problemy w zdobyciu przydatnych informacji na temat zakładania działalności gospodarczej o profilu akademickim.

Generalnie już zgłaszałam w trakcie kursu, że jedną z większych trudności jest właśnie to, że ciężko jest znaleźć informacje odnośnie tego, jak należy zakładać taką spółkę. To nie jest żaden sekret, są informacje na ten temat już publikowane w Internecie, przez rozmaitych innych pracowników naukowych, którzy próbowali już tą ścieżką przejść. [...] Informacje, które można uzyskać na temat tego, jak to zakładać od strony prawnej, od strony przepisów podatkowych i tak dalej są [...] niejednoznaczne. I to generuje bardzo dużo problemów. [...] Na kursie też się takich rzeczy nie dowiedziałam, bo prowadzący nie byli na to przygotowani. [...] Tak, że, po prostu, chyba nie ma takiej bazy wyjściowej, która by się bardzo przydała. (...) Nie są proste rzeczy, bo po prostu brakuje wzorców [...]. Wszyscy zresztą na uczelniach mówią, że jest kłopot z uzyskaniem takich wytycznych, jak należy się do tego brać. Generalnie tutaj sprawy prawne są takie nie do końca jasne i to zajmuje bardzo dużo czasu żeby przez to wszystko przebrnąć. Biurokracja nas zjada mówiąc szczerze (ITI 3)

Dlatego też, jako swego rodzaju sukces respondentka upatruje fakt powstania spółki i to, że udaje się obecnie kontynuować działalność firmy i dążyć do jej dalszego rozwoju. Istotnym czynnikiem sukcesu jest w tym przypadku bez wątpienia to, że w proces uruchamiania działalności firmy zaangażowany był cały zespół osób, które aktualnie współtworzą podmiot. Nie bez znaczenia jest również to, że osoby, które od początku zajmują się prowadzeniem firmy są jednocześnie twórcami jej głównego produktu, co pozwala do minimum zredukować problem ewentualnych nieporozumień pomiędzy kadrą zarządzającą a personelem naukowo-badawczym.

2.2 POWSTANIE FIRMY ŚWIADZĄCEJ USŁUGI INFORMATYCZNE

Mężczyzna w wieku 23 lat z wykształceniem wyższym, absolwent inżynierskich studiów informatycznych, zdecydował się na założenie działalności gospodarczej w branży zgodnej z kierunkiem wykształcenia. Aktualnie uczestnik projektu jest studentem informatyki – studiów uzupełniających magisterskich w trybie stacjonarnym na Politechnice Lubelskiej. Mężczyzna otrzymał wsparcie w ramach przedsięwzięcia pt. „Być przedsiębiorcą. Własna firma spin off, spin out”, gdzie projektodawcą była firma Combidata Poland Sp. z o.o. Uczestnik wziął udział w doradztwie oraz szkoleniach w terminie od stycznia do czerwca 2010 roku. Opinie respondenta na temat uzyskanego wsparcia zostały wyrażone poprzez odpowiedzi na pytania zamknięte w badaniu internetowym i przedstawiono je poniżej.

	<p>Branża: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaj wsparcia i stopień adekwatności wsparcia do potrzeb • szkolenia/warsztaty/kursy - w średnim stopniu • doradztwo - w dużym stopniu
	<p>Uczestnictwo w innych formach wsparcia dotyczącego zakładania własnej działalności gospodarczej typu spin off/spin out - tak Uzyskane formy wsparcia - szkolenia; doradztwo/konsultacje; dotacje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poziom innowacyjności uruchomionego przedsięwzięcia - na poziomie krajowym • Współpraca firmy z macierzystą uczelnią - współpraca sformalizowana i systematyczna
	<p>Bariery występujące w ramach prowadzenia firmy - brak środków na rozwój działalności gospodarczej; brak środków na zatrudnienie pracowników; brak środków na sprzęt; brak środków na promocję i reklamę; brak konkretnej wiedzy dotyczącej prowadzenia przedsiębiorstwa; trudności w pogodzeniu działalności biznesowej z pracą naukową/studiami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W sytuacji nieuczestniczenia w projekcie w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL działania związane z założeniem własnej firmy - byłyby realizowane w takim samym zakresie, lecz w późniejszym terminie

Działalność nowo powstałej firmy (rozpoczęcie działalności miało miejsce w październiku 2011 roku) polega na produkcji wydajnych systemów informatycznych wspomagających procesy biznesowe:

- systemy rezerwacji internetowej,
- systemy rekrutacji,
- strony www,
- sklepy internetowe,
- oprogramowanie dla firm,
- kompleksowe usługi outsourcingowe, w skład których wchodzi: instalacja oprogramowania; serwis sprzętu; zarządzanie infrastrukturą informatyczną; tworzenie i wdrażanie systemów informatycznych; szkolenia informatyczne; obsługa informatyczna istniejących systemów; administracja systemów informatycznych; zabezpieczenie i ochrona danych; doradztwo informatyczne.

Przedsiębiorstwo oferuje również pomoc techniczną dla użytkowników firmowego sprzętu komputerowego i osób indywidualnych oraz sprzedaż artykułów informatycznych przez Internet.

Wybór branży działalności gospodarczej jest ściśle związany z kierunkiem studiów uczestnika przedsięwzięcia. Gruntowna wiedza nabyta w trakcie studiów pozwoliła mu na uruchomienie działalności w obecnym obszarze, a jednocześnie jest ona bardzo użyteczna na etapie codziennego funkcjonowania firmy, które opiera się głównie o praktyczne wdrażanie rozwiązań informatycznych. Warto w tym miejscu podkreślić, że respondent w trakcie studiów współpracował z innymi firmami świadczącymi usługi informatyczne, dzięki czemu zapewnił sobie relatywnie łagodne przejście do wykonywania prywatnych zleceń znając dość dobrze logikę funkcjonowania branży, w której działa jego firma.

W bieżącym prowadzeniu firmy kluczowe jest, wg respondenta, przygotowanie takiej oferty, by była ona wystarczająco konkurencyjna na rynku. Jak podkreślił przedsiębiorca, branża informatyczna jest branżą o bardzo dużej konkurencji, stąd tak istotne jest, by w ramach realizacji zleceń potrafić znajdować i oferować rozwiązania, które są rzeczywiście satysfakcjonujące dla odbiorców.:

Konkuruję [...] ceną, [...] jakością i zakresem. Jakością usług, zakresem [...] funkcjonalnością produktów, funkcjonalnością zastosowanych rozwiązań, możliwościami szerszymi niż u konkurencji. (ITI 1)

Aktualnie firma kieruje swoje usługi do odbiorców na terenie miejscowości, w której działa. Jednakże przedsiębiorca podejmuje czynności zmierzające do zainteresowania działalnością firmy większej liczby odbiorców, jak również do pozyskania klientów, z którymi chciałby nawiązać stałą współpracę. Funkcjonuje także strona internetowa firmy, na której można znaleźć niezbędne informacje o przedsiębiorstwie oraz precyzyjny opis oferowanych usług. Przedsiębiorca stosuje jednak także tradycyjne formy i kanały promocji oraz reklamy (ulotki i plakaty na terenie miejscowości).

Przedsiębiorca ma również konkretne plany zmierzające do dalszych kierunków i priorytetów rozwoju własnej działalności gospodarczej:

Obecnie na pewno [ważna jest] reklama, czyli używanie wszelkich rodzajów mediów do [...] zaistnienia na rynku. To jest w tym momencie priorytetem. Następnie rozwój swoich produktów i sprzedaż licencji na swoje produkty. (IT1 1)

W dalszej przyszłości respondent planuje oferowanie rozwiązań informatycznych, które minimalizowałyby utrudnienia występujące w biznesie.

Jeśli chodzi o plany: na pewno dalszy rozwój produktów dla biznesu i rozwiązań informatycznych, które rozwiązują problemy w biznesie, na przykład komunikacji w biznesie, czyli współdzielenia przestrzeni dyskowej, komunikacji przez Internet, mobilności, rozwoju tych sfer. Właśnie za pomocą rozwiązań informatycznych. (IT1 1)

Dodatkowo, istotnym aspektem w funkcjonowaniu działalności gospodarczej uczestnika byłaby współpraca z uczelnią zapewniająca większy rozwój technologii informatycznych, m.in. opierająca się na dostarczaniu przez firmę ewentualnych tematów prac dyplomowych, które sugerowałyby pewne rozwiązania za pomocą technologii opracowywanych na uczelni.

Współpraca z uczelnią [dotyczyłaby] właśnie rozwoju tych technologii, które rozwiązywałyby jakieś konkretne problemy, czy biznesowe czy ogólnie technologiczne. (IT1 1)

2.3 POWSTANIE FIRMY ŚWIADCZĄCEJ USŁUGI Z ZAKRESU ELEKTROINSTALATORSWA

Mężczyzna w wieku 25 lat z wykształceniem wyższym zdecydował się na rozpoczęcie działalności gospodarczej związanej z kierunkiem studiów. Respondent jest absolwentem elektrotechniki na Politechnice Lubelskiej. Natomiast w ramach przedsięwzięcia pt. „SPINAKER WIEDZY – Regionalny program wsparcia przedsiębiorczości” realizowanego przez INNPuls Sp. z o.o. otrzymał wsparcie szkoleniowe, które trwało od października do grudnia 2009 roku. Opinie respondenta na temat uzyskanej pomocy szkoleniowej zostały wyrażone poprzez odpowiedzi na pytania zamknięte w badaniu internetowym i przedstawiono je poniżej.

Uczestnik projektu rozpoczął działalność gospodarczą w branży elektroinstalatorskiej. Działalność firmy skupia się na projektowaniu przyłączy, linii energetycznych oraz instalacji elektrycznych. Wybór branży jest podyktowany kwalifikacjami oraz umiejętnościami zdobytymi w trakcie studiów. Przed otwarciem działalności gospodarczej, w trakcie studiów respondent podejmował współpracę z firmami specjalizującymi się w elektroinstalatorstwie, natomiast samodzielna działalność gospodarcza została rozpoczęta rok po ukończeniu studiów – w czerwcu 2011 roku.

Respondent działa głównie na rynku lokalnym. Natomiast klientami firmy są w głównej mierze przedsiębiorstwa, z którymi przedsiębiorca podjął stałą współpracę jako podwykonawca. Ze względu na specyfikę branży respondent nie podejmuje działań nakierowanych na poszerzenie grupy docelowej, gdyż aktualnie firma działa prężnie, zdobywa satysfakcjonującą – w kontekście możliwości i potencjału przedsiębiorstwa – ilość zleceń.

	<p>Branża: budownictwo Rodzaje i stopień adekwatności wsparcia do potrzeb - szkolenia/warsztaty/kursy - w średnim stopniu doradztwo - w dużym stopniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obszary, w których jest wykorzystywana wiedza i umiejętności zdobyte dzięki projektowi - praca zawodowa
	<p>Uczestnictwo w innych formach wsparcia dotyczącego zakładania własnej działalności gospodarczej typu spin off/spin out - tak Uzyskane formy wsparcia - szkolenia; doradztwo; dotacje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poziom innowacyjności uruchomionego przedsięwzięcia - trudno powiedzieć • Współpraca firmy z macierzystą uczelnią - współpraca sformalizowana, lecz incydentalna
	<p>Bariery występujące w ramach prowadzenia firmy - brak środków na zatrudnienie pracowników; skomplikowane przepisy prawne; brak zaufania do młodej firmy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W sytuacji nieuczestniczenia w projekcie w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL działania związane z założeniem własnej firmy - trudno powiedzieć

Przedsiębiorca podkreśla, iż prowadzona przez niego działalność cechuje się – w jego odczuciu – wysokim poziomem konkurencyjności na rynku lokalnym.

Myślę, że firma jest firmą konkurencyjną ze względu na [...] już zdobyte w jakiś sposób doświadczenie, niewątpliwą zbieżność wykształcenia z prowadzoną działalnością. [...] Sam fakt, że, jestem świeżo upieczonym absolwentem i znajomość bieżących technologii daje mi szansę spojrzenia na tę branżę dość świeżym [okiem]. Natomiast jest sporo firm, które zatrzymały się gdzieś tam w czasie, kilka ładnych lat wstecz. Także w tym upatruję swoją szansę. I na razie [...] to działa. (IT1 2)

W bieżącym prowadzeniu działalności pomocna jest współpraca respondenta z Lubelskim Inkubatorem Przedsiębiorczości Politechniki Lubelskiej. W ten sposób przedsiębiorca utrzymuje pośrednio kontakt z uczelnią, mając możliwość nawiązania współpracy ze specjalistami ze swojej branży. Dodatkowo, badany na bieżąco stara się podnosić konkurencyjność swojej firmy m.in. poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju szkoleniach branżowych:

Biorę udział w różnego rodzaju szkoleniach branżowych, wyglądam ich. W ostatnim roku udało mi się zdobyć certyfikat z AutoCada, czyli programu wspomagającego projektowanie. Na pewno też rozwój pod względem wyposażenia jest niewątpliwie ważny. (IT1 2)

W przyszłości przedsiębiorca planuje także dodatkowe działania inwestycyjne związane przede wszystkim z doposażeniem firmy, zarówno pod względem wyposażenia w sprzęt biurowy, jak i np. środek transportu ułatwiający świadczenie oferowanych usług oraz umożliwiający dalszy rozwój:

Chciałbym rozwinąć [firmę] pod kątem wyposażenia biura. Czyli jakiś ploter do wydruków wielkoformatowych, tego typu urządzenia. Jeżeli chodzi o branżę instalatorską to [...] większy samochód albo coś takiego. (IT1 2)

Przedsiębiorca planuje zwiększyć liczbę działań reklamowych m.in. poprzez uruchomienie strony internetowej, jednak tego typu aktywność – nie jest dla niego priorytetem. Początkowo chciałby on bowiem ugruntować stałą współpracę z dotychczasowymi odbiorcami oraz poszerzyć zakres działalności gospodarczej poprzez zdobycie nowych kompetencji.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe osiągnięcia firmy, respondent jako znaczny sukces uznaje płynność finansową przedsiębiorstwa. Korzystna sytuacja finansowa daje możliwość planowania i podejmowania działań zmierzających do rozwoju firmy i poprawienia jej pozycji na rynku.

Podsumowanie

Poniżej przedstawiono zestawienie wyników analizy SWOT przygotowanej w oparciu o wyniki przeprowadzonego badania.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostępność zróżnicowanego (szkolenia i doradztwo) wsparcia adresowanego do specyficznej grupy docelowej ▪ Brak wyraźnych problemów z utrzymaniem odpowiedniego poziomu uczestnictwa przez cały okres trwania projektów ▪ Wysoki poziom realizacji wskaźnika dotyczącego ilości osób objętych wsparciem ▪ Relatywnie wysoki poziom adekwatności wsparcia udzielonego uczestnikom projektów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak instrumentów zapewniających generowanie przez ewaluowane projekty rezultatów w postaci nowoutworzonych firm (przede wszystkim wsparcia finansowego), a tym samym ograniczona skuteczność projektów w tym zakresie
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Precyzyjnie określona grupa docelowa o relatywnie wysokim poziomie kwalifikacji i wiedzy specjalistycznej ▪ Możliwość generowania dodatkowych efektów pozytywnych przez realizowane projekty, nawet przy braku uruchomienia działalności gospodarczej przez uczestnika projektu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dominujący charakter wsparcia o charakterze szkoleniowym, przy mniejszym udziale doradztwa ▪ Dominacja przedsiębiorstw wśród podmiotów realizujących projekty przy jednoczesnym braku odpowiednich mechanizmów zapewniających niezbędny poziom doświadczenia podmiotów aplikujących w obszarze przedsiębiorczości akademickiej ▪ Dominacja studentów wśród uczestników ewaluowanych projektów przy wyraźnie niższym udziale pracowników naukowych (w tym, w szczególności, samodzielnych pracowników naukowych), absolwentów i doktorantów ▪ Ograniczony stopień wykorzystywania wiedzy i umiejętności nabytych w rezultacie projektu ▪ Brak kapitału wśród uczestników projektów (szczególnie studentów i absolwentów) na rozpoczęcie działalności gospodarczej ▪ Relatywnie duża skala występowania efektu zdarzenia niezależnego ▪ Niski stopień kooperacji nowoutworzonych przedsiębiorstw z uczelnią

Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat Rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia	Termin Realizacji	Klasyfikacja ⁵³
1.	Dominującą kategorią beneficjentów w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL są przedsiębiorstwa, co przy braku wyraźnego kryterium weryfikującego doświadczenie podmiotu w obszarze przedsiębiorczości akademickiej może rodzić obawy, co do potencjału i kompetencji części beneficjentów oraz ich doświadczenia we współpracy z jednostkami naukowymi.	Należy podjąć działania zorientowane na takie „skalibrowanie” procedur konkursowych, by projekty realizowane w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL były realizowane przez wnioskodawców w partnerstwie z uczelniami lub jednostkami z nimi bezpośrednio powiązanymi.	Instytucja Pośrednicząca	Należałoby rozważyć wprowadzenie rozwiązań preferujących wśród wnioskodawców formułę partnerstwa, w którego skład wchodziłyby uczelnie lub podmioty z nimi powiązane, takie jak: inkubatory i preinkubatory akademickie, parki technologiczne, centra współpracy z biznesem oraz inne jednostki zajmujące się komercjalizacją wyników prac badawczych.	Przyszły okres finansowania	Horyzontalna
2.	W chwili obecnej realizowane projekty opierają się przede wszystkim na oferowaniu wsparcia szkoleniowego (większość uczestników skorzystała jedynie z tej formy pomocy).	Biorąc pod uwagę, że docelowo projekty winny uruchamiać aktywność uczestników w zakresie tworzenia firm spin off i spin out należy zwiększyć znaczenie doradztwa, które stanowi formę wsparcia umożliwiającą lepsze dostosowanie się do specyfiki konkretnego uczestnika i planowanego przez niego przedsięwzięcia.	Instytucja Pośrednicząca	W ramach tego typu projektów należy zwiększyć znaczenie wsparcia doradczego, najlepiej w wariantcie indywidualnym. Za pomocą kryteriów strategicznych należy premiować te projekty, które gwarantują objęcie uczestników wsparciem o charakterze doradczym w formie indywidualnej.	Przyszły okres finansowania	Horyzontalna
3.	W chwili obecnej mamy do czynienia z orientacją projektów realizowanych w ramach Poddziałania 8.2.1 przede wszystkim na objęcie wsparciem szkoleniowo-doradczym jak największej liczby uczestników projektów, nie zaś na skuteczne osiągnięcie rezultatów w postaci uruchamiania działalności gospodarczej przez odbiorców	W ramach ewaluowanego wsparcia większy nacisk winien być położony na osiągnięcie rezultatów w postaci uruchamiania działalności gospodarczej przez uczestników projektów niż na sam ich udział w oferowanych	Instytucja Pośrednicząca	W obecnym okresie finansowania wdrożenie niniejszej rekomendacji nie jest już możliwe. W odniesieniu do przyszłego okresu finansowania rekomendowana zmiana winna znaleźć swoje odzwierciedlenie w różnych obszarach, tj.: <ul style="list-style-type: none"> formule naboru projektów (określenie – jako kryterium dostępu – minimalnego odsetka 	Przyszły okres finansowania	Horyzontalna

⁵³ Biorąc pod uwagę sposób definiowania poszczególnych typów rekomendacji w ramach „Zintegrowanego Systemu Zarządzania Wnioskami i Rekomendacjami z badań ewaluacyjnych” wszystkie proponowane rekomendacje traktować należy jako horyzontalne, wykraczają one bowiem poza bieżącą perspektywę finansową, a także poza PO KL (biorąc pod uwagę, że niewiadomą pozostaje kształt przyszłego systemu wdrażania działań zbliżonych swym zakresem do wsparcia oferowanego obecnie w ramach Poddziałania 8.2.1 PO KL.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat Rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia	Termin Realizacji	Klasyfikacja ⁵³
	wsparcia.	formach wsparcia.		uczestników zakładających własną działalność gospodarczą oraz – jako kryterium strategicznego – deklarowanego poziomu przekroczenia minimalnego poziomu efektywności projektu; <ul style="list-style-type: none"> ▪ sposobie rekrutacji uczestników i ich liczbie (ograniczenie liczby uczestników do osób faktycznie zainteresowanych założeniem firmy i mających kompetencje, a przynajmniej predyspozycje w tym zakresie); ▪ monitoringu efektów projektów (wprowadzenie obligatoryjności pomiaru liczby nowoutworzonych firm); ▪ pomiaru stanu wdrażania całego Poddziałania (wprowadzenie wskaźnika odnoszącego się do odsetka uczestników projektów, którzy w rezultacie udziału w projekcie uruchomili działalność gospodarczą); ▪ katalogu dostępnego wsparcia (wprowadzenie instrumentu pomocy finansowej – jednorazowej i/lub pomostowej dla uczestników projektów, którzy zdecydują się na rozpoczęcie działalności gospodarczej typu spin off / spin out). 		
4.	W chwili obecnej w strukturze uczestników ewaluowanych projektów dominują studenci, przy wyraźnie mniejszym udziale pracowników naukowych i doktorantów.	Należy dążyć do zmiany obecnej struktury uczestników ewaluowanych projektów. Biorąc pod uwagę, że wsparcie w ramach Poddziałania 8.2.1 powinno przede wszystkim aktywizować środowisko naukowe w sferze prowadzenia działalności biznesowej, kluczową kategorią odbiorców wsparcia szkoleniowo doradczego powinny być osoby	Instytucja Pośrednicząca	Jednym z narzędzi wdrażania niniejszej rekomendacji jest wcześniejsza propozycja, by preferować projekty partnerskie z udziałem uczelni lub ich jednostek zajmujących się wspieraniem rozwoju przedsiębiorczości akademickiej. W niniejszym kontekście jest to o tyle istotne, że tego rodzaju podmiot realizujący projekt winien w sposób bardziej skuteczny diagnozować potrzeby pracowników uczelnianych i docierać do nich, tak z informacją o projekcie, jak i propozycję wzięcia w nim udziału (tym	Przyszły okres finansowania	Horyzontalna

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat Rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia	Termin Realizacji	Klasyfikacja ⁵³
		w większym stopniu powiązane instytucjonalnie z uczelniami niż studenci (pracownicy naukowi, doktoranci).		bardziej, że chodzi tu przede wszystkim o rekrutację osób realnie zainteresowanych uruchomieniem firmy spin off / spin out). Poza tym należy rozważyć możliwość premiowania projektów, w których udział pracowników naukowych w grupie odbiorców wsparcia będzie przekraczał poziom zidentyfikowany obecnie – w zależności od zadeklarowanego stopnia jego przekroczenia wnioskodawca otrzymywałby określoną ilość punktów na etapie oceny merytorycznej. Jednocześnie, jako obligatoryjny przyjęć należy dotychczasowy poziom udziału pracowników naukowych i doktorantów – na etapie składania wniosku projektodawca winien zobowiązać się, że udział obu kategorii wśród wszystkich uczestników projektu nie spadnie poniżej jednej czwartej (25%) odbiorców wsparcia.		
5.	Choć uczestnicy projektów oceniają generalnie pozytywnie adekwatność uzyskanego wsparcia szkoleniowo-doradczego do ich potrzeb, to zasygnalizowane zostały kwestie szczegółowe, których zabrakło uczestnikom projektów.	Należy położyć większy nacisk na kwestie akcentowane przez uczestników projektów jako te, których zabrakło im w oferowanym wsparciu.	Instytucja Pośrednicząca	W przypadku projektowania zakresu tematycznego i formuły wsparcia szkoleniowo-doradczego należy zwrócić szczególną uwagę na takie kwestie jak: praktyczny walor podejmowanych zagadnień, dobre przygotowanie merytoryczne prowadzących szkolenia i doradztwo oraz wysoki poziom ich komunikatywności. Istotne jest w tym przypadku odpowiednie podejście IP, w szczególności zaś jej elastyczność w odniesieniu do – uzasadnionych i racjonalnych – zmian w projekcie, które w trakcie jego trwania chciałby wprowadzić realizator projektu, a które zorientowane byłyby właśnie na zwiększenie adekwatności oferowanego wsparcia do potrzeb, które – po pierwsze – mogą zostać trafnie zidentyfikowane dopiero na etapie realizacji projektu, a po drugie – mogą w trakcie	Przyszły okres finansowania	Horyzontalna

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat Rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia	Termin Realizacji	Klasyfikacja ⁵³
				<p>projektu ulegać zmianom. Chodzi tu przede wszystkim o zmiany dotyczące: zakresu tematycznego szkoleń, liczby godzin szkoleniowych przewidzianych na poszczególne zagadnienia tematyczne oraz ewentualnych przesunięć zmieniających liczbę odbiorców korzystających z danej formy wsparcia. Rekomendowana elastyczność wobec wskazanych zmian nie powinna jednak oznaczać automatyzmu w ich akceptowaniu przez IP – każdorazowo powinna być przedstawione przez beneficjenta uzasadnienie dla proponowanej zmiany (oraz ew. wykazanie, iż na etapie planowania projektu nie można było przewidzieć okoliczności, które aktualnie uzasadniają wprowadzenie modyfikacji do formuły i zakresu realizowanego projektu). Tego rodzaju zmiany nie mogą być niezgodne z założeniami projektu oraz jego celami i rezultatami.</p>		

Spis wykresów

Wykres 1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2010 roku na 10 tys. mieszkańców z uwzględnieniem województwa lubelskiego.....	19
Wykres 2. Liczba jednostek, w których wystąpiła działalność B+R w 2009 roku w sektorze przedsiębiorstw.....	20
Wykres 3. Struktura studentów w województwie lubelskim według typów szkół w 2010 roku.....	21
Wykres 4. Uczestnicy studiów doktoranckich według typów szkół w województwie lubelskim w 2010 roku.....	21
Wykres 5. Rodzaj podmiotu występującego w roli beneficjenta.....	26
Wykres 6. Rodzaj wsparcia otrzymanego w ramach Poddziałania 8.2.1 POKL.....	27
Wykres 7. Zakończenie udziału we wsparciu zgodnie z zaplanowaną ścieżką.....	28
Wykres 8. Płeć i wykształcenie uczestników projektów.....	29
Wykres 9. Wiek uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 PO KL.....	30
Wykres 10. Status na rynku pracy oraz przeciętny wiek uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 PO KL.....	30
Wykres 11. Uszczegółowienie statusu na rynku pracy uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 POKL.....	31
Wykres 12. Status uczelniany uczestników projektów biorących udział w badaniu ilościowym.....	32
Wykres 13. Grupy kierunków kształcenia uczestników projektów oraz ogółu studentów woj. lubelskiego.....	33
Wykres 14. Dziedziny pracowników naukowych w podziale na grupy kierunków kształcenia.....	34
Wykres 15. Kierunki studiów uczestników projektów oraz ogółu studentów woj. lubelskiego.....	35
Wykres 16. Dziedziny naukowe pracowników naukowych będących uczestnikami projektów.....	36
Wykres 17. Uczelnie, których studentami bądź absolwentami są uczestnicy projektów niebędący pracownikami naukowymi.....	37
Wykres 18. Uczelnie stanowiące główną afiliację uczestników projektów będących pracownikami naukowymi.....	38
Wykres 19. Stopnie naukowe i tytuły zawodowe uczestników projektów.....	38
Wykres 20. Typ obszaru pochodzenia uczestników projektów Poddziałania 8.2.1 PO KL.....	39
Wykres 21. Województwa pochodzenia uczestników spoza woj. lubelskiego.....	41
Wykres 22. Motywy uczestnictwa w projekcie.....	41
Wykres 24. Ocena adekwatności wsparcia do potrzeb uczestników.....	43
Wykres 25. Aspekty szkoleń, warsztatów lub kursów, których zabrakło zdaniem uczestników.....	43
Wykres 26. Udział w innych formach wsparcia dotyczących zakładania działalności spin off / spin out.....	44
Wykres 27. Zakres korzystania i ocena użyteczności poszczególnych dodatkowych form wsparcia.....	45
Wykres 28. Stopień wykorzystywania zdobytej wiedzy i umiejętności.....	46
Wykres 29. Obszary wykorzystania wiedzy i umiejętności nabytych dzięki udziałowi w projekcie.....	47
Wykres 30. Fakt założenia własnej działalności gospodarczej przez uczestników projektów.....	48
Wykres 31. Powody niezakończenia działalności gospodarczej przez uczestników projektów w ramach Poddziałania 8.2.1.....	49
Wykres 32. Plany uczestników dotyczące założenia własnej działalności gospodarczej.....	50
Wykres 33. Płeć uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą lub posiadają plany z tym związane.....	51
Wykres 34. Zróżnicowanie terytorialne pochodzenia uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą lub posiadają plany z tym związane.....	52
Wykres 35. Obszary pochodzenia uczestników projektów, którzy założyli działalność gospodarczą.....	53
Wykres 36. Typ działalności założonych i planowanych przedsiębiorstw w podziale na sekcje PKD.....	54
Wykres 37. Status uczelniany osób, które założyły działalność gospodarczą w wyniku otrzymania wsparcia.....	55
Wykres 38. Tytuły zawodowe i stopnie naukowe osób, które założyły własną działalność gospodarczą.....	56
Wykres 39. Uczelnie, których studentami bądź absolwentami są założyciele przedsiębiorstw niebędący pracownikami naukowymi.....	57
Wykres 40. Kierunki kształcenia założycieli przedsiębiorstw niebędących pracownikami naukowymi.....	57
Wykres 41. Fakt podjęcia działań zmierzających do założenia własnej działalności w sytuacji nieotrzymania wsparcia (efekt deadweight).....	58
Wykres 42. Problemy, na jakie natrafili beneficjenci w ramach prowadzenia działalności gospodarczej.....	59
Wykres 43. Poziom innowacyjności prowadzonych i planowanych przedsięwzięć gospodarczych.....	61
Wykres 44. Stopień współpracy nowoutworzonych firm z macierzystą uczelnią uczestnika projektu.....	63
Wykres 45. Ocena współpracy nowopowstałych przedsiębiorstw z jednostką naukową.....	63

Spis tabel

Tabela 1. Ilość uczestników projektów w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego.....	40
---	----

